

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY CIASNA
NA LATA 2022-2025
z perspektywą do roku 2027**

ZLECENIODAWCA:

GMINA CIASNA

Nowa 1A, 42-793 Ciasna
tel.: 34 35 35 100, faks: 034 35 35 105
mail: gmina@ciasna.pl, www.ciasna.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Goleiszowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak
Iwona Szczepanik-Retka

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

Urząd Gminy w Ciasnej
Starostwo Powiatowe w Lublińcu
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach
Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach
Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach
Nadleśnictwo Lubliniec
Nadleśnictwo Herby
Polskie Sieci Elektroenergetyczne
Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie
Polska Spółka Gazownictwa Oddział w Zabrze
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Katowicach
Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Częstochowie
Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	9
1.1.	Cel i podstawa opracowania	9
1.2.	Metodologia opracowania i zawartość dokumentu	9
2.	Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	10
3.	Ogólna charakterystyka gminy Ciasna.....	16
3.1.	Położenie	16
3.2.	Demografia	18
3.3.	Działalność gospodarcza.....	19
4.	Ocena stanu środowiska.....	20
4.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	20
4.1.1.	<i>Efekty realizacji dotychczasowego POŚ</i>	<i>20</i>
4.1.2.	<i>Opis stanu obecnego.....</i>	<i>22</i>
4.1.2.1.	<i>Warunki klimatyczne na obszarze gminy Ciasna</i>	<i>22</i>
4.1.2.2.	<i>Jakość powietrza na obszarze gminy Ciasna</i>	<i>22</i>
4.1.2.3.	<i>Zaopatrzenie w gaz na terenie gminy Ciasna</i>	<i>25</i>
4.1.2.4.	<i>Emisja z emitorów liniowych</i>	<i>25</i>
4.1.2.5.	<i>Gospodarka niskoemisyjna na terenie gminy Ciasna</i>	<i>26</i>
4.1.2.6.	<i>Warunki wykorzystania OZE.....</i>	<i>27</i>
4.1.3.	<i>Analiza SWOT.....</i>	<i>29</i>
4.1.4.	<i>Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza</i>	<i>29</i>
4.2.	Klimat akustyczny	32
4.2.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	32
4.2.2.	Opis stanu obecnego.....	32
4.2.2.1.	<i>Hałas przemysłowy.....</i>	<i>32</i>
4.2.2.2.	<i>Hałas drogowy.....</i>	<i>32</i>
4.2.2.3.	<i>Hałas kolejowy i lotniczy.....</i>	<i>33</i>
4.2.3.	<i>Analiza SWOT.....</i>	<i>33</i>
4.2.4.	<i>Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem.....</i>	<i>33</i>
4.3.	Pola elektromagnetyczne	35
4.3.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	35
4.3.2.	Opis stanu obecnego.....	35
4.3.3.	Analiza SWOT.....	36
4.3.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych.....	36
4.4.	Gospodarowanie wodami	37
4.4.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	37
4.4.2.	Opis stanu obecnego.....	37
4.4.2.1.	<i>Wody powierzchniowe</i>	<i>37</i>
4.4.2.2.	<i>Monitoring wód powierzchniowych</i>	<i>39</i>
4.4.2.3.	<i>Wody podziemne.....</i>	<i>41</i>
4.4.2.4.	<i>Monitoring wód podziemnych.....</i>	<i>42</i>
4.4.2.5.	<i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	<i>44</i>
4.4.3.	<i>Analiza SWOT.....</i>	<i>47</i>

4.4.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami.....	47
4.5.	Gospodarka wodno - ściekowa	48
4.5.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	48
4.5.2.	Opis stanu obecnego.....	49
4.5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	49
4.5.2.2.	Sieć wodociągowa.....	49
4.5.2.3.	Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie gminy Ciasna.....	50
4.5.2.4.	Odbiór ścieków na terenie gminy Ciasna.....	51
4.5.3.	Analiza SWOT.....	52
4.5.4	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	53
4.6.	Zasoby geologiczne	54
4.6.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	54
4.6.2.	Opis stanu obecnego.....	54
4.6.2.1.	Budowa geologiczna.....	54
4.6.2.2.	Surowce naturalne	54
4.6.2.3.	Osuwiska	56
4.6.3.	Analiza SWOT.....	56
4.6.4	Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych oraz zagrożeń ruchami masowymi.	57
4.6.4	Wpływ zmian klimatu na górnictwo, wrażliwość i adaptacja do zmian.....	57
4.7.	Gleby i rolnictwo.....	58
4.7.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	58
4.7.2.	Opis stanu obecnego.....	58
4.7.2.1.	Badania gleb	59
4.7.2.2.	Rolnictwo	59
4.7.3.	Analiza SWOT.....	61
4.7.4	Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb i rolnictwa	61
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	62
4.8.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	62
4.8.2.	Opis stanu obecnego.....	62
4.8.2.1.	Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy	63
4.8.2.2.	Ilości zebranych odpadów.....	65
4.8.2.4.	Azbest	65
4.8.3.	Analiza SWOT.....	65
4.8.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów	66
4.9.	Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne	67
4.9.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	67
4.9.2.	Opis stanu obecnego.....	67
4.9.2.1.	Krajobraz i ukształtowanie terenu gminy.....	67
4.9.2.2.	Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ciasna	67
4.9.2.3.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....	69
4.9.2.	Analiza SWOT.....	71
4.9.4	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych	71
4.10.	Zagrożenia poważnymi awariami.....	72
4.10.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	72

4.10.2.	<i>Opis stanu obecnego</i>	72
4.10.2.1.	<i>Centrum Zarządzania Kryzysowego w Lublińcu</i>	73
4.10.2.1.	<i>Miejscowe zagrożenia</i>	73
4.10.2.2.	<i>Działalność kontrolna</i>	73
4.10.3.	<i>Analiza SWOT</i>	74
4.10.4	<i>Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami</i>	74
5.	Zagadnienia horyzontalne	75
5.1.	Adaptacja do zmian klimatu	75
5.2.	Nadzwyczajne zagrożenia	76
5.3.	Działania edukacyjne	76
5.4.	Monitoring środowiska	76
6.	Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie	78
6.1.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza	78
6.2.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu akustycznego	82
6.3.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych	85
6.4.	Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami	87
6.5.	Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	89
6.6.	Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych	92
6.7.	Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb i rolnictwa	94
6.8.	Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów	96
6.9.	Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych, w tym leśnych	99
6.10.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami	103
7.	System realizacji Programu ochrony środowiska	105
8.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	106

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1	POŁOŻENIE GMINY CIASNA NA TLE POWIATU LUBLINIECKIEGO	17
RYSUNEK 2	PODZIAŁ GMINY CIASNA NA JEDNOSTKI POMOCNICZE	18
RYSUNEK 3	LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY CIASNA W LATACH 2019-2021	19
RYSUNEK 4	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE GMINY CIASNA W LATACH 2019-2021	19
RYSUNEK 5	WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY CIASNA	38
RYSUNEK 6	SYSTEM MELIORACJI WODNYCH W GMINIE CIASNA	39
RYSUNEK 7	JCWP NA TERENIE GMINY CIASNA	39
RYSUNEK 8	LOKALIZACJA GZWP NA TERENIE GMINY CIASNA	42
RYSUNEK 9	JCWPD NA TERENIE GMINY CIASNA	43
RYSUNEK 10	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ NA TERENIE GMINY CIASNA.....	45
RYSUNEK 11	WIELKOŚĆ ZUŻYCIA WODY [m ³] NA TERENIE GMINY CIASNA W LATACH 2018-2020	50
RYSUNEK 12	IŁOŚĆ ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW [m ³] DO KANALIZACJI NA TERENIE GMINY CIASNA W LATACH 2019-2021	51
RYSUNEK 13	LOKALIZACJA ZŁOŻ SUROWCÓW NA TERENIE GMINY CIASNA.....	55
RYSUNEK 14	FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY CIASNA	68
RYSUNEK 15	OBSZARY LEŚNE NA TERENIE GMINY CIASNA	70

SPIS TABEL

TABELA 1 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2027”	10
TABELA 2. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA GMINY CIASNA	18
TABELA 3 WYNIKI POMIARÓW UZYSKANYCH W LATACH 2019-2021 NA STACJI ZLOKALIZOWANEJ W LUBLIŃCU DLA PYŁU ZAWIESZONEGO PM10	23
TABELA 4 WYNIKI POMIARÓW UZYSKANYCH W LATACH 2019-2021 NA STACJI ZLOKALIZOWANEJ W LUBLIŃCU DLA BENZENU	23
TABELA 5 ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DROGACH WOJEWÓDZKICH I KRAJOWYCH W GMINIE CIASNA	26
TABELA 6 CHARAKTERYSTYKA JCWP NA TERENIE GMINY CIASNA	40
TABELA 7 OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH – RZEK NA TERENIE GMINY CIASNA	40
TABELA 8 CHARAKTERYSTYKA JCWPd NA TERENIE GMINY CIASNA	43
TABELA 9 STAN JCWPd NA TERENIE GMINY CIASNA	44
TABELA 10 AGLOMERACJE NA TERENIE GMINY CIASNA	52
TABELA 11 ZASOBY NATURALNE NA TERENIE GMINY CIASNA	55
TABELA 12 DANE DOTYCZĄCE REALIZACJI PROGRAMU ROLNOŚRODOWISKOWEGO NA TERENIE GMINY CIASNA	60
TABELA 13 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	80
TABELA 14 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	81
TABELA 15 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ HAŁASEM	84
TABELA 16 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ HAŁASEM	84
TABELA 17 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	85
TABELA 18 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	86
TABELA 19 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	88
TABELA 20 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	88
TABELA 21 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	90
TABELA 22 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	91
TABELA 23 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH	93
TABELA 24 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY GLEB	95
TABELA 25 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI ODPADAMI	97
TABELA 26 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI ODPADAMI	97
TABELA 27 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH, W TYM LEŚNYCH	100
TABELA 28 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH, W TYM LEŚNYCH	101
TABELA 29 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI AWARIAMI	104
TABELA 30 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI AWARIAMI	104
TABELA 31 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM W GMINIE CIASNA	105

WYKAZ SKRÓTÓW:

<i>AKPOŚK</i>	-	<i>Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>BAT</i>	-	<i>najlepsza dostępna technika</i>
<i>ChZT</i>	-	<i>chemiczne zapotrzebowanie na tlen</i>
<i>DK</i>	-	<i>droga krajowa</i>
<i>DW</i>	-	<i>droga wojewódzka</i>
<i>GDDKiA</i>	-	<i>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad</i>
<i>GIOŚ</i>	-	<i>Główny Inspektorat Ochrony Środowiska</i>
<i>GPR</i>	-	<i>Generalny Pomiar Ruchu</i>
<i>GPZ</i>	-	<i>Główny punkt zasilania</i>
<i>GUS</i>	-	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>
<i>GZWP</i>	-	<i>Główne Zbiorniki Wód Podziemnych</i>
<i>ITPOK</i>	-	<i>instalacja termicznego przetwarzania odpadów</i>
<i>IUNG</i>	-	<i>Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa</i>
<i>JCWP</i>	-	<i>Jednolite części wód powierzchniowych</i>
<i>JCWPD</i>	-	<i>Jednolite części wód podziemnych</i>
<i>KPGO</i>	-	<i>Krajowy Plan Gospodarki Odpadami</i>
<i>KPOŚK</i>	-	<i>Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>L_{DWN}</i>	-	<i>długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach, wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia</i>
<i>L_N</i>	-	<i>długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach, wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku</i>
<i>LKP</i>	-	<i>Leśny kompleks promocyjny</i>
<i>LZWP</i>	-	<i>Lokalny zbiornik wód podziemnych</i>
<i>MZP</i>	-	<i>mapa zagrożeń powodziowych,</i>
<i>MRP</i>	-	<i>mapa ryzyka powodzi</i>
<i>NFOŚiGW</i>	-	<i>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>NPK</i>	-	<i>wieloskładnikowe nawozy mineralne zawierające azot, fosfor i potas w postaci przyswajalnej przez rośliny</i>
<i>OSChR</i>	-	<i>Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza</i>
<i>ODR</i>	-	<i>Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>OOŚ</i>	-	<i>ocena oddziaływania na środowisko</i>
<i>ORSIP</i>	-	<i>Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej</i>
<i>OSO</i>	-	<i>obszary specjalnej ochrony ptaków</i>
<i>OSP</i>	-	<i>Ochotnicza Straż Pożarna</i>
<i>OZE</i>	-	<i>Odnawialne Źródła Energii</i>
<i>PGW WP</i>	-	<i>Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”</i>
<i>PIG</i>	-	<i>Państwowy Instytut Geologiczny</i>
<i>PIOŚ</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>PIS</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Sanitarna</i>
<i>POH</i>	-	<i>Program Ochrony przed Halasem</i>
<i>POliŚ</i>	-	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>
<i>PODR</i>	-	<i>Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>PONE</i>	-	<i>Program Ograniczania Niskiej Emisji</i>

POP	-	Program Ochrony Powietrza
POŚ		Program ochrony środowiska
PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PUA	-	Program usuwania azbestu
PUL	-	Plan Urządzania Lasu
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	-	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SOPO		System Ochrony Przeciwośmiskowej
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
UPUL	-	Uproszczony Plan Urządzania Lasu
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WIORiN		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WPI	-	Wieloletnia prognoza inwestycyjna
WPF	-	Wieloletnia prognoza finansowa
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
PDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Celem sporządzenia i uchwalenia programu ochrony środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Program ochrony środowiska powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej jednostki samorządu terytorialnego.

Podstawą prawną opracowania niniejszego dokumentu pn.: „Program ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1079 z późn. zm.). W oparciu o jej zapisy Wójt Gminy Ciasna, jako organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza gminny program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2373, z późn. zm.), stanowią, iż projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W trakcie procedury sporządzania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zostanie zapewniona możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 2373, z późn. zm.).

Po pozytywnym zaopiniowaniu projektu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu w Lublińcu, „Program ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zostanie przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy w Ciasnej.

Realizacja postanowień „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„Program ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” został sporządzony zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2020 poz. 1973 z późn. zmianami), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie.

Jednocześnie niniejszy dokument został przygotowany w oparciu o aktualne Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowane przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku.

Zgodnie z przytoczonymi wytycznymi zrezygnowano z długich opisów gminy Ciasna, zamieszczonych już w szeregu innych, wcześniejszych dokumentów na rzecz zestawień tabelarycznych, grafik rysunkowych i map.

W prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu zostali włączeni interesariusze, w tym służby i inspekcje działające na terenie gminy Ciasna. Do opracowania niniejszego dokumentu pozyskano dane pochodzące z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Starostwa Powiatowego w Lublińcu oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy, w tym między innymi Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Nadleśnictwa Herby i Lubliniec, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach i wielu innych. Na etapie zbierania danych i materiałów jednostki te zostały poproszone także o sprecyzowanie planów i projektów jakie będą realizowały na terenie gminy Ciasna do roku 2025 i 2027.

Sporządzony projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zgodnie z obowiązującymi przepisami zostanie poddany procedurze opiniowania oraz konsultacjom społecznym w celu dopracowania jego ostatecznego kształtu, a następnie przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy w Ciasnej.

W niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zawarto między innymi ocenę stanu środowiska w zakresie: ochrony klimatu i jakości powietrza, klimatu

akustycznego, pól elektromagnetycznych, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, zasobów geologicznych oraz zagrożeń ruchami masowymi, gleb i rolnictwa, gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów, zasobów przyrodniczych, w tym leśnych oraz zagrożeń poważnymi awariami.

Ocena stanu środowiska została wykonana zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Środowiska na podstawie informacji z ostatniego dwuletniego raportu z realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska.

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych dziedzin środowiskowych obejmuje:

- efekty realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska,
- ocenę stanu aktualnego,
- analizę SWOT.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu środowiska zaplanowano cele, kierunki interwencji i zadania jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna do roku 2027 oraz określono harmonogram ich wdrażania.

Obowiązujące wytyczne do opracowywania programów środowiska wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu gminnego oraz zadania monitorowane, które będą realizowane przez inne jednostki i podmioty działające na terenie gminy.

Wyznaczone obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Istotnym elementem planowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i Unii Europejskiej.

Podczas tworzenia „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” brano pod uwagę cele, kierunki działań i interwencji zapisane w obowiązujących nadrzędnych dokumentach strategicznych, dokumentach sektorowych oraz dokumentach o charakterze programowym i wdrożeniowym. W związku z tym niniejszy „Program ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju wynikające z dokumentów strategicznych i programowych wyższych szczebli.

Poniżej przedstawiono powiązania niniejszego dokumentu ze strategiami, planami i programami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027”
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,	• stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • rozwój obszarów wiejskich.

(z perspektywą do 2030 roku)	Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I), Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II), Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III), Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV), Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1), Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2), Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3), Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4), Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1), Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2), Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3), Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4), Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5), Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1), Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2), Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1), Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	Cel główny: Zwiększenie dostępności transportowej przy jednoczesnej poprawie bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, poprzez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym	Kierunek interwencji 3: Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności, Kierunek interwencji 5: Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska, Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022	Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa.	Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego, Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną, Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa, Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa, Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.	Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

DOKUMENTY SEKTOROWE		
Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2 Dyrektywy 91/271/EWG.
Krajowy plan gospodarki odpadami 2022	1) zmniejszenie ilości powstających odpadów: a) ograniczenie marnotrawienia żywności, b) wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia; 2) zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji; 3) doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. W celu obliczenia poszczególnych wartości procentowych wskazanych poniżej, należy ująć wszystkie odpady komunalne odebrane i zebrane (również odpady BiR pochodzące z gospodarstw domowych): a) osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 r., b) do 2020 r. udział masy termicznie przekształcanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%, c) do 2025 r. recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych, d) do 2030 r. recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych, e) redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 r. 4) zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie):	1) realizacja badań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, między innymi badania dotyczące analizy składu morfologicznego odpadów oraz właściwości fizycznych i chemicznych odpadów; 2) utrzymanie finansowania inwestycji, między innymi przez instrumenty finansowe, ukierunkowanych na modernizację instalacji przetwarzających odpady komunalne, w tym odpady ulegające biodegradacji selektywnie zebrane, tak aby mogły dostosować się i spełniać wysokie standardy ochrony środowiska; 3) ograniczenie możliwości finansowania ze środków publicznych inwestycji z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi i pochodzącymi z ich przetworzenia – w przypadku wystąpienia zagrożenia możliwości osiągnięcia wyznaczonych celów do 2020 r. lub w przypadku wystąpienia nadwyżki mocy przerobowych instalacji w regionach gospodarki odpadami lub województwach w stosunku do dostępnego strumienia odpadów; 4) organizowanie i prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych zarówno na szczeblu ogólnokrajowym, jak i gminnym mających na celu między innymi: a) podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie ZPO, w tym odpadów ulegających biodegradacji, ze szczególnym podkreśleniem należytego, to jest racjonalnego planowania zakupów artykułów spożywczych, aby zapobiegać marnotrawieniu żywności, b) właściwe postępowanie z odpadami, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, szczególnie w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, c) promowanie takich technologii przetwarzania bioodpadów, w wyniku których powstaje pełnowartościowy i bezpieczny dla środowiska materiał wykorzystywany do celów nawozowych lub rekultywacyjnych, d) promowanie prawidłowego sposobu postępowania z odpadami i korzyści z tego wynikających (szeroko pojęte działania edukacyjno-informacyjne skierowane do różnych grup docelowych, w szczególności przedszkolaków, uczniów i studentów, ogółu obywateli, a także decydentów); 5) utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi w oparciu o BDO; 6) stworzenie podstawy prawnej i organizacyjnej dla gmin do prowadzenia kontroli prawidłowego odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, w szczególności przez zniesienie rozwiązań prawnych odnoszących się do możliwości ryczałtowego rozliczania firmy odbierającej odpady komunalne od mieszkańców proporcjonalnie do ich ilości oraz łączenia przetargu na odbiór i zagospodarowanie odpadów; 7) wdrożenie rozwiązań pozwalających na należyte monitorowanie i kontrolę postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12); 8) realizacja działań na rzecz należytego zbilansowania funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m., od 1 stycznia 2016 r.; 9) określenie procentowej różnicy pomiędzy stawkami opłat za odpady zbierane w sposób selektywny a odpadami zbieranymi w sposób nieselektywny, tak aby stanowiła ona zachętę do selektywnego zbierania odpadów;

	a) objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych, b) wprowadzenie jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju do końca 2021 r. – zestandaryzowanie ma na celu zapewnienie minimalnego poziomu selektywnego zbierania odpadów szczególnie w odniesieniu do gmin w których stosuje się niedopuszczalny podział na odpady „suche”-„mokre”, c) zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi, d) wprowadzenie we wszystkich gminach w kraju systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła – do końca 2021 r.; 5) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.; 6) zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych; 7) zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia; 8) zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych; 9) utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi; 10) monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12); 11) zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów	10) na etapie aktualizacji poszczególnych WPGO dokonanie analizy podziału na regiony gospodarki odpadami komunalnymi wraz ze wskazaniem gmin wchodzących w skład każdego regionu, tak aby prawidłowo wykorzystać moce przerobowe instalacji, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i ekonomicznych; 11) prowadzenie przez gminy gospodarki odpadami komunalnymi w ramach systemu regionów gospodarki odpadami komunalnymi i w oparciu o RIPOK; 12) wdrażanie przez przedsiębiorców BAT.
--	--	--

	komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.	
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska, Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich, Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu, Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu, Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.	Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami, Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie), Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu, Kierunek działań 5.1- promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego	Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.	• Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie; • Zaplanowanie mechanizmów wsparcia nastawionych na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); • Wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; • Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych; • Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego; • Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza; • Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie; • Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie; Realizacja uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030"	Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	A.1. Konkurencyjna gospodarka A.2. Innowacyjna gospodarka A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych B.2. Aktywny mieszkaniec B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki

	Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni Cel strategiczny D Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	C.1. Wysoka jakość środowiska C.2. Efektywna infrastruktura C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu D.3. Nowoczesna administracja publiczna
Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel Powietrze atmosferyczne, Cel Zasoby wodne, Cel Gospodarka odpadami, Cel Ochrona przyrody, Cel Zasoby surowców naturalnych, Cel Tereny przemysłowe, Cel Hałas, Cel Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, Cel Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.	- Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, - Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, - System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, - Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, - Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, - Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, - Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, - Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, - Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, - Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Źródło: „Wytoczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Wyznaczone w ramach niniejszego dokumentu cele i kierunki interwencji są zgodne z przedstawionymi w powyższej tabeli celami i kierunkami interwencji wynikającymi z obowiązujących strategii, planów i programów obejmujących obszar gminy Ciasna.

3. Ogólna charakterystyka gminy Ciasna

3.1. Położenie

Gmina Ciasna znajduje się w północnej części województwa śląskiego, w powiecie lublinieckim przy jego północnej granicy. Odległość od Katowic - siedziby województwa wynosi w linii prostej około 60 km, natomiast od miasta Lublińca 5 km. Kształt gminy jest dość regularny i związany częściowo z historycznymi granicami państwa.

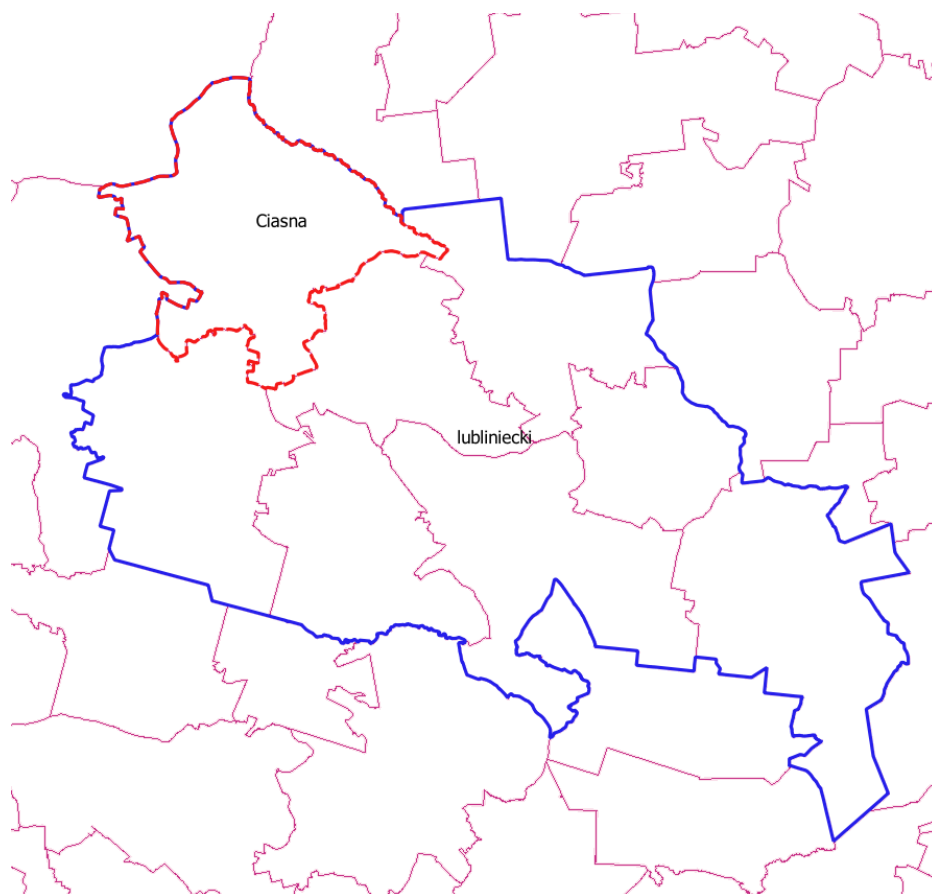
Geograficznie jest to prowincja Wyżyny Śląskiej, makroregionu Wyżyny Woźnicko – Wieluńskiej, mezoregion Próg Woźnicki (341.23) wg Kondrackiego.

Obszar gminy graniczy z następującymi gminami:

- województwo opolskie:
 - a) powiat oleski:
 - miasto i gmina Olesno — od północy,
 - miasto i gmina Dobrodzień — od zachodu.
- województwo śląskie:
 - a) powiat lubliniecki:
 - gmina Pawonków — od południowego zachodu,
 - gmina Kochanowice — od południowego wschodu,
 - gmina Herby — od południowego wschodu (bardzo mały fragment),
 - b) powiat kłobucki:
 - gmina Przystajń — od wschodu.

Gmina leży w zlewni Odry, w dorzeczach je dopływów: Warty i Małej Panwi. Rzeźba terenu jest łagodna z kilkoma akcentującymi się niewielkimi wzniesieniami. Rzędne terenu zawierają się w przedziale 231 - 270 m n.p.m. Najwyższy punkt znajduje się na północy gminy - Wzgórze Łysiec, natomiast najniższy to miejsce odpływu Liswarty z terenu gminy.

Na obszarze gminy znajdują się dwa duże kompleksy leśne. Jeden obejmuje całą wschodnią część gminy i rozciąga się dalej w kierunku południowo - wschodnim, w kierunku miejscowości Herby, Boronów, Koszęcin. Drugi kompleks zajmuje duży obszar na zachodzie gminy.

Rysunek 1 Położenie gminy Ciasna na tle powiatu lublinieckiego

Źródło: opracowanie własne

Gminę Ciasna tworzy 9 sołectw:

- Ciasna,
- Dzielna,
- Glinica,
- Jeżowa,
- Molna,
- Panoszów,
- Sieraków Śląski,
- Wędzina,
- Zborowskie.

Rysunek 2 Podział gminy Ciasna na jednostki pomocnicze

Źródło: Uchwała nr IX/55/2011 Rady Gminy Ciasna z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Ciasna

3.2. Demografia

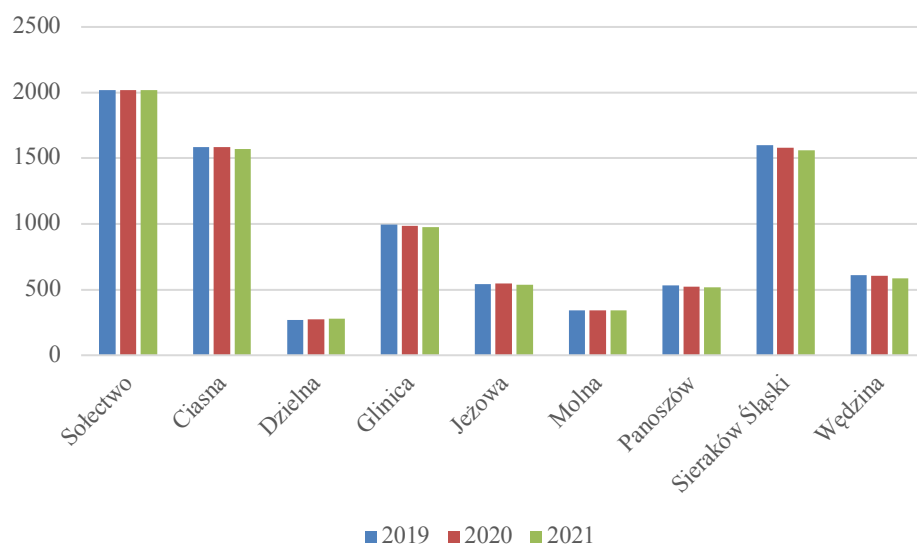
Jednym z głównych uwarunkowań rozwoju gminy jest liczba jej mieszkańców. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Ciasna liczba ludności według stałego miejsca zameldowania na koniec 2021 roku wyniosła w gminie Ciasna 7410 osób. Obserwuje się nieznaczną, ale jednak malejącą tendencję jeśli chodzi o liczbę ludności na terenie gminy. Tendencje te zauważalne są w wielu gminach w kraju, problem dotyczy szczególnie gmin wiejskich, gdzie młodzi ludzie migrują do większych ośrodków miejskich najczęściej w poszukiwaniu pracy.

Tabela 2. Charakterystyka demograficzna gminy Ciasna

Sołectwo	2019	2020	2021
Ciasna	1584	1583	1572
Dzielna	271	275	278
Glinica	996	987	976
Jeżowa	543	545	537
Molna	344	343	343
Panoszków	532	523	519
Sieraków Śląski	1599	1582	1562
Wędzina	609	606	588
ŁĄCZNIE	7552	7493	7410

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Ciasnej

Poniższy wykres przedstawia liczbę mieszkańców w latach 2019 – 2021.

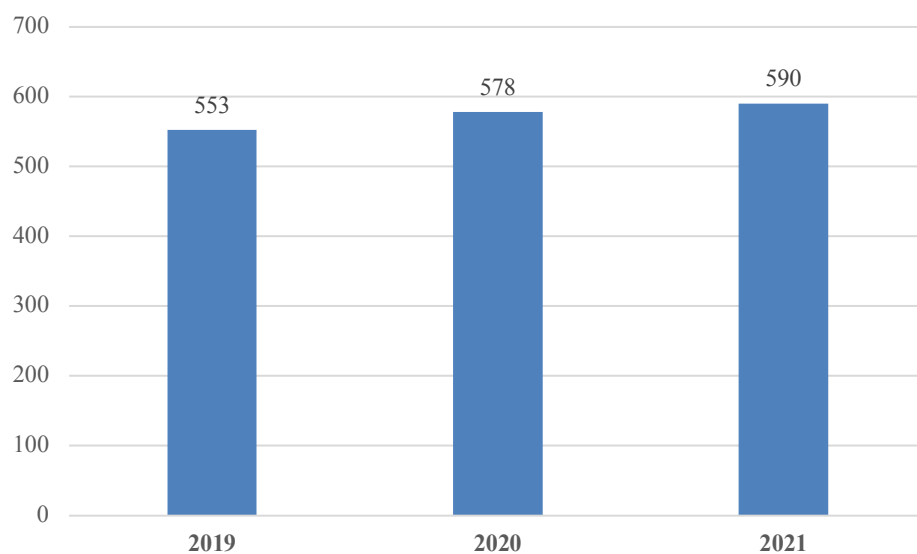

Rysunek 3 Liczba mieszkańców gminy Ciasna w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Ciasnej

3.3. *Działalność gospodarcza*

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy w ostatnich latach stale wzrasta. W roku 2021 na terenie gminy Ciasna zarejestrowanych było 590 podmiotów gospodarczych.

Rysunek 4 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Ciasna w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS (dostęp: 05.05.2022 r.)

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Zadania	Podjęte działania
Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę niskosprawnych urządzeń grzewczych na proekologiczne	W latach 2019-2021 Gmina Ciasna nie prowadziła żadnych programów dofinansowań dla mieszkańców pod kątem wymiany nieekologicznych źródeł ciepła na nowe. Mieszkańcy w indywidualnym zakresie dokonują wymiany kotłów na nowe korzystając z programu „Czyste Powietrze”. W 2019 r. miała miejsce wymiana kotłów na kotły gazowe w budynku hali sportowej w miejscowości Ciasna, ul. Zjednoczenia 2a oraz w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w miejscowości Ciasna, ul. Zjednoczenia 2. Ponadto wymieniono stary kocioł na kocioł gazowy w budynku w miejscowości Molna, ul. Tylna 1, a także w budynku w miejscowości Panoszów, ul. Tysiąclecia 1.
Zwiększenie wykorzystania energii pochodzących z OZE	W latach 2019-2021 Gmina Ciasna nie udzielała dofinansowań dla mieszkańców w zakresie montażu instalacji OZE. Tego typu inwestycje realizowane były przez mieszkańców we własnym zakresie. W 2020 roku na budynku Hali Sportowej w Ciasnej, ul. Zjednoczenia 2a zostały zamontowane panele fotowoltaiczne.
Termomodernizacja gminnych obiektów użyteczności publicznej	W latach 2019-2021 realizowano działania polegające na termomodernizacji gminnych budynków użyteczności publicznej. W 2019 r. przeprowadzono: - kompleksową termomodernizację budynku komunalnego wraz z wymianą kotła na kocioł gazowy w Sierakowie Śląskim przy ulicy Dobrodzieńskiej 13. W ramach inwestycji wykonano instalację centralnego ogrzewania, wewnętrzną instalację gazu z odcinkiem zewnętrznym i instalacją zbiornikową gazu płynnego o pojemności 4850 l. Ponadto wykonano docieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją, wymieniono pokrycie dachu na blachodachówkę, wymieniono rynny i rury spustowe, docieplono ściany zewnętrzne oraz wybrukowano wjazd na posesję, i wykonano opaskę budynku z kostki brukowej. Wartość całkowita tego zadania wyniosła 359 687,42 zł, z czego dofinansowanie wyniosło 180 583,00 zł. Natomiast w 2020 r. wykonano: - kompleksową termomodernizację budynków komunalnych w gminie Ciasna przy ul. Zjednoczenia 2 i 2a, - docieplenie ścian zewnętrznych i wykonanie nowego tynku a także wymianę drzwi zewnętrznych na budynku straży pożarnej i hali sportowej. Na budynku straży wykonano nowe pokrycie i docieplenie dachu styropapą a na hali sportowej docieplenie stropu. Zainstalowano także instalację fotowoltaiczną przy ul. Zjednoczenia 2, - w 2020r. wykonano także docieplenie budynków komunalnych w Panoszowie przy ul. 1 Maja 21 i 23 oraz w Zborowskim przy ul. Polnej 24, ponadto wymieniono pokrycia dachowe, rynny i rury spustowe.
Działania promocyjne i edukacyjne w zakresie ochrony powietrza	Gmina Ciasna prowadzi kampanię informacyjno-edukacyjną na stronie internetowej Gminy, gdzie znajdują się artykuły dotyczące czystego powietrza, a także rozwieszane są plakaty odnoszące się do potrzeby wymiany przestarzałych źródeł ciepła na nowe.
Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach grzewczych	Gmina Ciasna prowadzi kontrole mieszkańców w zakresie potrzeby wymiany kotłów oraz problemu spalania odpadów. Kontrole odbywają po wcześniejszej informacji o złym stanie powietrza. W ciągu roku ma miejsce 12 takich kontroli.
Budowa ciągów pieszych i rowerowych	W latach 2019-2020 zrealizowano następujące inwestycje dotyczące ciągów pieszych i rowerowych: - w 2019 roku zakończono rozpoczętą w 2018 roku budowę dróg rowerowych w różnych sołectwach na terenie Gminy Ciasna. W ramach umowy o łącznej wartości robót 12 959 999,99 zł brutto zaprojektowano i wykonano ponad 13 km tras rowerowych. Zadanie zrealizowano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014- 2020, - w roku 2020 nabyto 44 działki ewidencyjne przeznaczone pod drogę rowerową.
Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego gminy Ciasna	Stan dróg gminnych w Gminie Ciasna ocenić należy jako dobry lub bardzo dobry. Łączna długość dróg zarządzanych przez gminę to 146 km. W latach 2019-2021 drogi gminne były regularnie przebudowywane lub remontowane, wskutek czego bardzo duży odsetek głównych dróg gminnych posiada nawierzchnie bitumiczną w dobrym stanie. W roku 2019 przebudowie, modernizacji lub remontowi poddano łącznie 3,279 km dróg gminnych: "Przebudowa ul. Lipowej w miejscowości Ciasna w km 0+794 – 1+180 – etap II". W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości wynoszącej 469 427,11 zł brutto. Zadanie obejmowało drugi etap przebudowy ul. Lipowej w km 0+794 – 1+180 w miejscowości Ciasna. Zakres robót obejmował wykonanie kanalizacji deszczowej i konstrukcji oraz nawierzchni ulicy Lipowej wraz z chodnikami. Zadanie zrealizowano z

	dofinansowaniem z podziału środków na usuwanie skutków klęsk żywiołowych przyznawanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, • „Przebudowa mostu w ul. Łąkowej w miejscowości Molna, w km 1+020”. W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości wynoszącej 380 804,30 zł brutto. Zadanie swoim zakresem obejmowało przebudowę mostu w ulicy Łąkowej w miejscowości Molna. Zadanie zrealizowano z dofinansowaniem z podziału środków na usuwanie skutków klęsk żywiołowych przyznawanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, • "Przebudowa ul. Myśliwskiej w miejscowości Zborowskie w km 5+330 – 6+030 dł. 700". W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości 187 556,80 zł brutto. Zakres zadania obejmował wykonanie nawierzchni bitumicznej oraz poboczy na odcinku drogi pomiędzy miejscowością Zborowskie a przysiółkiem Stasiowe o długości 700m. Zadanie zrealizowane na podstawie porozumienia pomiędzy Gminą Ciasna a Skarbem Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Lubliniec, • "Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych droga w soł. Zborowskie ul. Stasiowa, obr 009 Zborowskie dz. nr 236/122, 273/124, 125 (priorytet), dł. drogi 0,985 km". W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości 459 358,70 zł brutto. Zakres zadania obejmował wykonanie podbudowy, nawierzchni bitumicznej, poboczy, remontu przepustów rurowych ulicy Stasiowa w sołectwie Zborowskie. Zadanie zrealizowane z dofinansowaniem środkami budżetu Województwa Śląskiego w ramach budowy i modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych, • „Przebudowa ciągu dróg gminnych ulic, Lipowa (652 104 S), Polna (652 108 S) oraz budowa drogi gminnej ulicy Kwiatowej w miejscowości Ciasna Gmina Ciasna”. W 2019 roku rozpoczęto przebudowę ciągu dróg gminnych ulic Lipowej i Polnej oraz budowę drogi gminnej ulicy Kwiatowej w miejscowości Ciasna. Umowna wartość robót to 4 309 457,99 zł brutto. Zadanie realizowane jest z udziałem środków Funduszu Dróg Samorządowych, • „Przebudowa sięgacza ul. Zjednoczenia w miejscowości Ciasna - dz. nr 365/115”. Wartość robót: 60 516,62 zł brutto, • „Modernizacja drogi stanowiącej sięgacz ul. Zjednoczenia w Ciasnej”. Wartość robót: 48 028,51 zł brutto. W roku 2020 budowie, przebudowie, modernizacji lub remontowi poddano łącznie 2,963 km dróg gminnych. W tym między innymi: • „Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Gminie Ciasna, sołectwo Molna, stanowiącej przedłużenie ul. Cegielnianej, ul. Wiejskiej i ul. Tylnej, dł. 1776 m. Obręb geodezyjny 0005 Molna dz. nr 13, 14, 34”. W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości 629 333,82 zł brutto. Zakres zadania obejmował wykonanie podbudowy, nawierzchni bitumicznej, poboczy, ulic stanowiących przedłużenie ul. Cegielnianej, ul. Wiejskiej i ul. Tylnej w sołectwie Molna. Zadanie zrealizowane z dofinansowaniem środkami budżetu Województwa Śląskiego w ramach budowy i modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych, • „Przebudowa ciągu dróg gminnych ulic, Lipowa (652 104 S), Polna (652 108 S) oraz budowa drogi gminnej ulicy Kwiatowej w miejscowości Ciasna Gmina Ciasna”. W 2020 roku zakończono przebudowę ciągu dróg gminnych ulic Lipowej i Polnej oraz budowę drogi gminnej ulicy Kwiatowej w miejscowości Ciasna. W ramach zadania zrealizowano roboty budowlane o łącznej wartości 4 309 457,99 zł brutto w skład których wchodziło m.in.: - na odcinku 393,61 mb przebudowę ulicy Lipowej z jednostronnym chodnikiem z kostki betonowej, jednostronnym poboczem, zjazdami indywidualnymi na posesje i oświetleniem lampami typu LED, - na sumarycznym odcinku 459,51 mb budowa ulicy Kwiatowej o nawierzchni wykonanej z kostki granitowej ograniczonej krawężnikiem wraz z odwodnieniem, chodnikami, poboczami, miejscami postojowymi (w tym 5 miejsc dla osób niepełnosprawnych) i oświetleniem latarniami parkowymi typu LED, - przebudowa systemu odwodnienia oraz przebudowa drogi ulicy Polnej na długości 334,20 mb (jezdni obustronnie ograniczona krawężnikami, zjazdy indywidualne na posesje) wraz z przebudową i wyniesieniem istniejącego skrzyżowania ul. Polnej z ul. Zieloną. Zadanie zrealizowano z udziałem środków Funduszu Dróg Samorządowych, • „Przebudowa dwóch odcinków drogi ul. Stasiowej w Zborowskim” - przebudowa nawierzchni gruntowej na bitumiczną (odcinek 1: długość 108mb i szerokość 3,5mb; odcinek 2: długość 250mb i szerokość 4,20mb). Wartość robót: 141 336,30 zł brutto, • „Przebudowa ul. Górnej w miejscowości Glinica w Gminie Ciasna”. Wartość robót: 796 904,70 zł brutto. W roku 2021 budowie, przebudowie, modernizacji lub remontowi poddano łącznie 2,963 km dróg gminnych. W tym między innymi: • „Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Gminie Ciasna, sołectwo Molna, stanowiącej ulicę boczną od ul. Cegielnianej, obręb geodezyjny 0005 Molna dz. nr 222/47, 199/47, 392/48” - przebudowano nawierzchnię gruntową na bitumiczną. Wartość robót: 666 666,25 zł brutto, • „Przebudowa drogi łączącej ul. 1 Maja w Panoszowie z ul. Piaskowa w Zborowskim etap I - odcinek 990 mb” - przebudowano nawierzchnię gruntową na bitumiczną. Wartość robót: 450 175,66 zł brutto, • „Przebudowa drogi leśnej łączącej ul. 1 Maja w Panoszowie z ul. Piaskowa w Zborowskim etap II - odcinek 620 mb” - przebudowano nawierzchnię gruntową na tłucznioową. Wartość robót: 140 493,31 zł brutto,
--	--

	• „Remont nawierzchni drogi łączącej ul. Wyzwolenia z ul. Długa w Sierakowie Śląskim” – zmiana nawierzchni gruntowej na nawierzchnie bitumiczna (550mb). Wartość robót: 149 930,24 zł brutto, • „Modernizacja sięgacza ul. Leśnej w Jeżowej o długości 250mb i szerokości 4mb”- zmiana nawierzchni gruntowej na bitumiczną. Wartość robót: 128 000,00 zł brutto, • „Modernizacja sięgacza ul. Szkolnej w Patoce o długości 79 mb i szer. 4mb w obrębie działki nr 444/4 i 185” - zmiana nawierzchni z gruntowej na tłuczniową. Wartość robót: 24 218,70 zł brutto, • „Modernizacja sięgacza ul. Zjednoczenia w Ciasnej o długości 152mb i szerokości 3,5mb w obrębie działki nr 332/80” - zmiana nawierzchni gruntowej na bitumiczną. Wartość robót: 68 930,00 zł brutto, • „Remont nawierzchni brukowej na działce gminnej 82 obręb Sieraków Śląski w Gminie Ciasna” - zmiana nawierzchni gruntowej na kostkę brukową (105m). Wartość robót: 14 885,96 zł brutto.
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.1.2. Opis stanu obecnego

Stan powietrza na danym obszarze kształtowany jest poprzez występowanie i intensywność emisji zanieczyszczeń oraz parametry jej źródeł – wysokość, ilość i rozmieszczenie, a także rodzaj substancji wprowadzanych do powietrza. Istotne znaczenie posiadają też występujące warunki topograficzne i meteorologiczne, które decydują o przebiegu procesów rozprzestrzeniania, rozpraszania i zanikania zanieczyszczeń w atmosferze.

Na jakość powietrza mają wpływ przede wszystkim:

- zanieczyszczenia z sektora komunalno-bytowego pochodzące ze spalania paliw stałych na potrzeby grzewcze, tzw. emisja powierzchniowa,
- zanieczyszczenia emitowane ze źródeł liniowych, tj. związane z ruchem pojazdów po drogach publicznych,
- emisja ze źródeł punktowych, czyli emitorów należących do zakładów przemysłowych, posiadających stosowne pozwolenia w zakresie emisji gazów i pyłów do powietrza.

Do najbardziej szkodliwych zanieczyszczeń powietrza należą tlenki azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla oraz pyły. Wraz z emisją pyłów do powietrza wprowadzane są również inne bardzo niebezpieczne zanieczyszczenia takie jak: metale ciężkie, dioksyny i furany czy wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, w tym benzo(a)piren.

4.1.2.1. Warunki klimatyczne na obszarze gminy Ciasna

Gmina Ciasna pod względem regionalizacji klimatycznej położona jest w dzielnicy karpackiej. Klimat jest łagodny, ale z widocznymi wpływami górskimi. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około +8°C. Pokrywa śnieżna zalega przez 60-80 dni, a największa liczba dni z jej występowaniem obserwowana jest w styczniu. Średnioroczne sumy opadów na terenie gminy wynoszą ponad 700 mm. Najwyższe opady mają miejsce w lipcu, a najniższe w lutym. Wysokie sumy opadów związane są z bliskim sąsiedztwem pasm górskich. Występowanie bariery górskiej w niewielkiej odległości powoduje również pojawianie się inwersji opadowej i temperaturowej. W dolinie rzeki Soły, przebiegającej wzdłuż zachodniej granicy gminy, występują niższe minima temperatury powietrza, większe dobowe amplitudy temperatur i częste mgły. Podobne zjawiska, jednak o słabszym nasileniu powstają także w pobliżu mniejszych cieków wodnych przecinających obszar gminy. Na stosunkowo wysoką wilgotność powietrza mają wpływ rozległe stawy rybne oraz pobliski zbiornik wodny w Czańcu. Na terenie gminy Ciasna dominują wiatry południowe (halny) oraz zachodnie i południowo-zachodnie. Ich wieloletnia średnioroczna prędkość wynosi 3,8 m/s. Duży odsetek cisz i słabych wiatrów stwarza niedogodne warunki przewietrzania obszaru gminy, a przeważające wiatry zachodnie i południowo-zachodnie sprzyjają nawiewaniu zanieczyszczeń pochodzących z terenów aglomeracji Lublinieckiej, a nawet z bardziej oddalonych ośrodków przemysłowych Górnego Śląska.

4.1.2.2. Jakość powietrza na obszarze gminy Ciasna

Oceny jakości powietrza w województwie śląskim dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska poprzez działania Regionalnego Departamentu Monitoringu Środowiska w Katowicach w formie corocznych publikacji „Ocen jakości powietrza w województwie śląskim”. W rocznej ocenie jakości powietrza opisuje się zanieczyszczenia, dla których określono poziomy dopuszczalne, docelowe lub cele długoterminowe, z podziałem na ochronę zdrowia ludzkiego i ochronę roślin. Na terenie województwa śląskiego zostały wydzielone pięć stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza:

- aglomeracja górnośląska – kod strefy PL2401 - obejmuje 14 miast na prawach powiatu: Katowice, Sosnowiec, Jaworzno, Bytom, Zabrze, Ruda Śląska, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Mysłowice, Świętochłowice, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Gliwice, spośród tych miast w dziewięciu mieszka ponad 100 tys. mieszkańców;

- aglomeracja rybnicko-jastrzębska – kod strefy PL2402 - obejmuje 3 miasta na prawach powiatu: Rybnik, Żory, Jastrzębie Zdrój;
- miasto Bielsko-Biała - kod strefy PL2403 - strefa miejska powyżej 100 tysięcy mieszkańców;
- miasto Częstochowa - kod strefy PL2404 - strefa miejska powyżej 100 tysięcy mieszkańców;
- strefa śląska – kod strefy PL2405 – pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców, obejmuje 17 powiatów ziemskich: Lubliniecki, cieszyński, żywiecki, bieruńsko-lędziński, pszczyński, częstochowski, kłobucki, myszkowski, lubliniecki, gliwicki, mikołowski, raciborski, rybnicki, wodzisławski, tarnogórski, będziński, zawierciański.

Gmina Ciasna przynależy do strefy śląskiej, podlegającej ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin. W strefie tej w latach 2018-2020 odnotowano przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5 oraz poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. Przekroczony został też poziom celu długoterminowego dla ozonu zarówno dla kryterium ochrony zdrowia, jak i dla kryterium ochrony roślin.

Na terenie gminy Ciasna nie są zlokalizowane stacje pomiarowe jakości powietrza prowadzone przez GIOŚ. W niniejszym opracowaniu posłużono się zatem danymi uzyskiwanymi na stacji pomiarowej zlokalizowanej w mieście Lubliniec na ul. Ks. Płk. Jana Szymały 3. Stacja pomiarowa w Lublińcu prowadzi pomiary w zakresie:

- pyłu zawieszonego PM10,
- benzenu,
- oraz dwutlenku siarki.

Poniżej w tabeli przedstawiono wyniki pomiarów uzyskanych w latach 2018-2020 na stacji zlokalizowanej w Lublińcu dla pyłu zawieszonego PM10.

Tabela 3 Wyniki pomiarów uzyskanych w latach 2019-2021 na stacji zlokalizowanej w Lublińcu dla pyłu zawieszonego PM10

	2019	2020	2021
Stężenie średnioroczne pyłu PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	36	30	30
Liczba dni z przekroczeniami dopuszczalnych stężeń średniodobowych pyłu PM10	68	33	48

Źródło: System Monitoringu Jakości Powietrza – woj. śląskie (<http://powietrze.gios.gov.pl/> dostęp: 02.05.2022 r.)

W latach 2019-2021 miały miejsce ponadnormatywne stężenia pyłu PM10 na stacji pomiarowej w Lublińcu. W ostatnich 3 latach nie został przekroczony poziom dopuszczalny stężenia pyłu zawieszonego PM10 w odniesieniu do średniej rocznej, wynoszący $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, ale w roku 2019 i 2021 wartości dopuszczalne pyłu PM10 zostały przekroczone w odniesieniu do normy dla średnich stężeń dobowych. Dopuszczalna częstość przekraczania w roku kalendarzowym poziomu dopuszczalnego $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ wynosi bowiem maksymalnie 35 dni.

Tabela 4 Wyniki pomiarów uzyskanych w latach 2019-2021 na stacji zlokalizowanej w Lublińcu dla benzenu

	2019	2020	2021
Stężenie średnioroczne benzenu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	-	0,9	1,7

Źródło: System Monitoringu Jakości Powietrza – woj. śląskie (<http://powietrze.gios.gov.pl/> dostęp: 02.05.2022 r.)

Powyżej w tabeli przedstawiono wyniki pomiarów uzyskanych w latach 2019-2021 na stacji zlokalizowanej w Lublińcu dla benzenu. W latach 2019-2021 stężenie średnioroczne benzenu w powietrzu nie przekraczało wyznaczonej wartości docelowej równej $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Gmina Ciasna posiada dwa czujniki powietrze zlokalizowane w Ciasnej oraz w Sierakowie Śląskim.

Oceny jakości powietrza dla województwa śląskiego z analizowanych lat potwierdzają jako główną przyczynę występowania przekroczeń stężenia pyłu PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w powietrzu w strefie śląskiej, w tym na terenie gminy Ciasna, emisję z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (bytowo-komunalna). Znacznie mniejszy wpływ ma emisja przemysłowa i liniowa.

Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska dla stref, w których występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu opracowywany jest program ochrony powietrza. Uchwałą nr VI/21/12/2020 z dnia 22 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Analizy przedstawione w Programie odnoszą się do roku

bazowego 2020, a wykonanie działań naprawczych w harmonogramie realizacji zaplanowane jest do roku 2027 stanowiącego rok prognozy Programu. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane w kontekście zarówno ekologicznym, jak i ekonomicznym, a więc zostały wybrane tak, by w ramach zaangażowanych środków finansowych zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Działania zaplanowane do realizacji w przedmiotowym Programie ochrony powietrza mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największym stopniu oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami w zakresie wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń substancji w powietrzu, działania naprawcze w głównej mierze powinny skupiać się na redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego (pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych). Zaplanowane do realizacji działania naprawcze obejmują również zadania wspomagające, związane z prowadzeniem akcji promocyjnych i edukacyjnych, a także działania kontrolne. W Programie wskazano również kierunki działań, których realizacja ma wspomagać skuteczną poprawę stanu jakości powietrza. Działania te mają charakter organizacyjny i wspomagający. W celu realizacji działań naprawczych, samorządy gminne powinny stworzyć dla mieszkańców system zachęt finansowych pomocny w ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego. Zadania powinny być realizowane zgodnie z określoną listą priorytetów, w której na pierwszym miejscu jest zastąpienia niesprawnych urządzeń grzewczych siecią ciepłowniczą, OZE, w następnej kolejności urządzeniami opalnymi gazem, ewentualnie urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe dla urządzeń na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu.

W celu zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i środowisko oraz kierując się zasadą praworządności i zasadą interesu publicznego, Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr V/36/1/2017 z dnia 7 kwietnia 2017 r., postanowił wprowadzić ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Możliwość taką przewiduje art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.). Uchwała przewiduje zakaz stosowania w instalacjach spalania paliw tj.:

- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %,
- biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20 %.

Dla poszczególnych zapisów uchwały ustalono odrębne daty wejścia w życie:

- zakaz stosowania węgla brunatnego, mułów i flotokonzentratów, biomasy stałej o wilgotności powyżej 20% - zakaz wszedł w życie 1 września 2017,
- kotły minimum klasy 5 wg PN-EN 303-5:2012:
 - 1 września 2017 r. - dla nowych instalacji spalania paliw stałych (zakaz wszedł w życie),
 - 1 stycznia 2022 r. - dla instalacji spalania paliw stałych powyżej 10 lat od daty ich produkcji (lub bez tabliczki znamionowej),
 - 1 stycznia 2024 r. – dla instalacji spalania paliw stałych od 5 do 10 lat od daty ich produkcji,
 - 1 stycznia 2026 r. – dla instalacji spalania paliw stałych poniżej 5 lat od daty produkcji,
 - 1 stycznia 2028 – dla kotłów klasy 3 i 4 wg PN-EN 303-5:2012
- ogrzewacze pomieszczeń wg „Ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe”:
 - 1 września 2017 – dla nowych instalacji wydzielających ciepło i przenoszących je do innego nośnika - (zakaz wszedł w życie),
 - 1 stycznia 2023 - dla instalacji wydzielających ciepło i przenoszących je do innego nośnika.

Tematyka ochrony powietrza jest aktualnie priorytetowym zagadnieniem i problemem do rozwiązania w samorządach w całym kraju. Rośnie również świadomość i wiedza mieszkańców co do zagrożeń, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza, szczególnie tzw. niska emisja.

We wrześniu 2018 r. ruszył rządowy Program priorytetowy Czyste Powietrze, który potrwa do 2029 r. Jego najważniejszym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych słabej jakości paliwem w przestarzałych domowych piecach. Dofinansowań udziela Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej po pozytywnym rozpatrzeniu składanych wniosków. W gminie Ciasna w latach 2019-2021 zostało złożonych aż 81 wniosków, w tym:

- 7 wniosków dotyczyło wymiany starego kotła na węgiel na kocioł gazowy,
- 7 wniosków dotyczyło wymiany starego kotła na węgiel na nowy kocioł na węgiel spełniający wymagania Programu,

- 5 wniosków dotyczyło wymiany starego kotła na węgiel na kocioł na biomasę,
- 4 wnioski dotyczyły zakupu nowego kotła na gaz,
- 3 wnioski dotyczyły zakupu nowego kotła na biomasę,
- 24 wnioski dotyczyły zakupu nowego kotła na węgiel spełniający wymogi Programu,
- 3 wnioski dotyczyły zakupu nowej pompy ciepła typu grunt/woda,
- 2 wnioski dotyczyły zakupu nowej pompy ciepła typu powietrznego,
- 10 wniosków dotyczyło zakupu nowej pompy ciepła typu powietrze/woda,
- 3 wnioski dotyczyły zakupu nowego kotła na pellet drzewny,
- 1 wniosek dotyczył zakupu nowego kotła zgasowującego drewno,
- 9 wniosków dotyczyło zakupu kotłowni gazowej (przyłącze gazowe i instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa, dokumentacja projektowa),
- 2 wnioski dotyczyły zakupu instalacji ogrzewania elektrycznego,
- 1 wniosek dotyczył zakupu wentylacji mechanicznej wraz z odzyskiem ciepła.

Wśród powyższych wniosków 24 dotyczyło także termomodernizacji rozumianej jako docieplenie przegród lub wymianę stolarki okiennej lub drzwiowej.

Tak duże zainteresowanie mieszkańców różnego rodzaju rozwiązaniami podnoszącymi efektywność energetyczną budynków świadczy o świadomości ekologicznej problemów związanych z ochroną i jakością powietrza w gminie, regionie, a także w województwie śląskim.

4.1.2.3. Zaopatrzenie w gaz na terenie gminy Ciasna

Obszar gminy Ciasna jest zgazyfikowany. Dostawy gazu dla odbiorców zlokalizowanych na jej terenie wykonywane są przez stację redukcyjno-pomiarową zasilaną gazem wysokoprężnym z sieci wysokoparametrowej. Przez obszar gminy przebiega trasa gazociągów wysokoprężnych 2 Ø 500 relacji Odolanów - Trzebiesławice. Gazociągi te są źródłem gazu dla wsi: Ciasna, Bogdała i Zborowskie. Stacja redukcyjno – pomiarowa zlokalizowana jest w Ciasnej.

W roku 2021 r. długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy wynosiła ok. 28,5 km, w tym sieci średniego ciśnienia bez przyłączy o długości 23,5 km i sieci niskiego ciśnienia bez przyłączy o długości jedynie 2 m, a także przyłącza gazowe o długości 4,9 km. Obserwuje się coroczny przyrost długości sieci gazowej związany z podłączeniem nowych odbiorców. Od roku 2019 przybyło 21 nowych przyłączy gazowych na terenie gminy Ciasna.

W ostatnich latach można zaobserwować stały wzrost liczby odbiorców gazu – w 2021 roku liczba odbiorców wynosiła 185 w stosunku do 140 odbiorców w roku 2019. Podobnie systematycznie rośnie wielkość zużycia gazu na terenie gminy, a także zużycia gazu na potrzeby ogrzewania mieszkań. W 2021 r. blisko 559,7 tys. m³ gazu zostało zużytych na obszarze gminy Ciasna, z czego 50% stanowili odbiorcy indywidualni – tj. domy jednorodzinne i lokale mieszkalne.

Wzrost zainteresowania ogrzewaniem budynków i mieszkań urządzeniami zasilanymi paliwem gazowym przekłada się jednocześnie na zmniejszenie się liczby eksploatowanych wysokoemisyjnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym, których użytkowanie przyczynia się do powstawania niskiej emisji.

4.1.2.4. Emisja z emitorów liniowych

Stale wzrastająca liczba pojazdów, rozbudowa dróg i autostrad, a także konieczność ciągłego przemieszczania się wpływa na powstawanie emisji liniowej – tj. emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu drogowego. Emisja z tego źródła powstaje głównie w wyniku spalania paliw w silnikach. Dodatkowo procesy ścierania się opon, klocków hamulcowych oraz nawierzchni jezdni są źródłem powstawania emisji pyłów zawieszonych. Ruch samochodowy powoduje również wtórny unos pyłu z powierzchni jezdni.

Przez teren gminy Ciasna przebiega droga krajowa DK11 łącząca Bytom i Kołobrzeg. Nie występują natomiast żadne drogi wojewódzkie.

Na pozostałe elementy sieci drogowej składają się drogi o znaczeniu bardziej lokalnym: powiatowe i gminne.

Drogi powiatowe na terenie gminy Ciasna podlegają pod Zarząd Powiatu w Lublińcu i są to następujące odcinki:

1. 2301S - Panoszków - Wędzina o długości 7,700 km,
2. 2010S - Sieraków Śląski – Panoszków o długości 6,730 km,
3. 2302S - Sieraków Śląski - Klekotna o długości 3,740 km,
4. 2304S - Sieraków Śląski – Rędzina o długości 4,460 km,
5. 2306S - Jeżowa - Ciasna o długości 4,950 km,

6. 2305S - Ciasna - Dzielna o długości 4,900 km,
 7. 2307S - Dzielna o długości 2,310 km,
 8. 2309S - Molna o długości 3,930 km,
 9. 2011S - Ciasna - Zborowskie o długości 7,330 km,
 10. 2303S - Glinica o długości 4,800 km,
 11. 2318S - Zborowskie o długości 2,910 km,
 12. 2308S - granica gmin Ciasna / Pawonków o długości 0,660 km,
- o całkowitej długości 54,420 km.

Stan dróg jest bardzo zróżnicowany – od bardzo dobrego przez zadowalający do złego. Zarząd Powiatu w Lublińcu jako jednostka odpowiedzialna za stan dróg na terenie gminy prowadzi bieżące prace utrzymaniowe oraz ocenę stanu tych obiektów. Odcinki dróg będące w najgorszym stanie technicznym i wymagające remontu są traktowane priorytetowo i sukcesywnie podlegają pracom w miarę pojawiających się możliwości finansowych.

Gmina Ciasna posiada sieć dróg gminnych, których całkowita długość wynosi 146,459 km, a ich stan jest stosunkowo dobry. Najwięcej dróg jest bitumicznych (ok. 84 km), sporą część stanowią także drogi gruntowe (ok. 36 km). Najmniejszy udział mają drogi tłuczniowe i z kostki.

Gmina Ciasna prowadzi działania inwestycyjne mające na celu poprawę i rozbudowę istniejącej infrastruktury drogowej. Prowadzone są także inwestycje w zakresie oświetlenia ulic.

Na drogach krajowych i wojewódzkich Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza tzw. Generalny Pomiar Ruchu (dalej: GPR), którego celem jest przedstawienie poziomu natężenia ruchu w wybranych punktach pomiarowych. W roku 2015 na drogach krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony GPR, który z uwagi na fakt, iż jest przeprowadzany co 5 lat, w roku 2020 miał miejsce kolejny GPR, który stanowi najbardziej aktualne źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce.

Na terenie gminy Ciasna wyznaczono 1 punkt pomiarowy:

- nr 41105 na drodze krajowej DK11 Olesno-Lubliniec.

Największą łączną liczbę pojazdów oraz największe natężenie ruchu z udziałem pojazdów osobowych i ciężarowych w punkcie pomiarowym w gminie Ciasna przedstawiono poniżej.

Tabela 5 Średniodobowy ruch na drogach wojewódzkich i krajowych w gminie Ciasna

Punkt pomiarowy/Ilość pojazdów w ciągu doby	Suma pojazdów	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe		Autobusy	Ciężniki rolnicze
					z przyczepą	bez przyczepy		
41105	4318	17	2296	617	1196	210	4	5
Dla porównania	4212 – w 2015 roku	15 – w 2015 roku	2156 – w 2015 roku	505 – w 2015 roku	1258 – w 2015 roku	261 – w 2015 roku	9 – w 2015 roku	8 – w 2015 roku

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2020 roku na drogach wojewódzkich i krajowych w gminie Ciasna, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (<https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-2020>2021, data dostępu: 15.06.2022 r.)

Dane w tabeli wskazują iż ruch pojazdów osobowych zwiększył się w porównaniu do ruchu z 2015 roku, zmniejszyła się ilość pojazdów ciężarowych i ciągników.

Na obszarze gminy Ciasna funkcjonuje transport kolejowy w postaci trasy kolejowej łączącej województwo śląskie z wielkopolskim. W obrębie wykazanej trasy funkcjonują stacje i przystanki osobowe w miejscowościach Ciasna oraz Sieraków Śląski.

Transport zbiorowy (kolejowy, autobusowy), stanowiący alternatywę dla transportu samochodowego, umożliwia zmniejszenie natężenia ruchu pojazdów na drogach, do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza ze źródeł liniowych. Dlatego ważne jest, by rozwijać transport zbiorowy, co przyczyni się do zwiększenia jego popularności i częstszej rezygnacji mieszkańców gminy z transportu samochodowego na rzecz autobusu lub pociągu.

4.1.2.5. Gospodarka niskoemisyjna na terenie gminy Ciasna

Ochrona klimatu to przede wszystkim działania ukierunkowane na ograniczenie emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych, których głównym źródłem jest spalanie paliw kopalnych (węgiel, ropa i gaz) na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej oraz chłodu, a także na potrzeby transportu.

Emisja CO₂ na terenie gminy związana z wykorzystaniem energii została szczegółowo zinventaryzowana na potrzeby opracowania Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Ciasna przyjętego na drodze uchwały i opublikowanego w 2016 roku. Jako rok bazowy wykonanej inwentaryzacji przyjęto jednak rok 2013, dla którego było możliwe pozyskanie najbardziej kompletnych danych oraz w związku z przeprowadzeniem w poprzedzających ten rok latach inwestycji przez Gminę. W 2022 r. Gmina Ciasna przystąpiła do opracowania nowego PGN.

W wykonanej inwentaryzacji w 2013 roku uwzględniono następujące źródła emisji:

- obiekty mieszkalne,
- handel, usługi, przedsiębiorstwa,
- transport,
- przemysł.

Największy udział w całkowitym zużyciu energii w 2013 r. posiadał sektor mieszkalnictwa (ok. 36%) oraz sektor transportowy (ok. 28%). Około 9,4% udziału przypada na sektor handlu, usług oraz przedsiębiorstw, a udział przemysłu to 20,7%.

W związku z opracowywaniem nowego PGN i inwentaryzacji źródeł zużycia energii, możliwe będzie porównanie wskaźników, jak i wyników inwentaryzacji oraz wyciągnięcie wniosków co do działań podjętych w Gminie odnośnie zmniejszenia zużycia paliw i energii.

Gospodarka niskoemisyjna gminy powinna opierać się o mechanizmy i narzędzia redukujące lub eliminujące emisje pochodzące z różnych sektorów gospodarki. W tym zakresie największy potencjał posiadają odnawialne źródła energii, które w ostatnich latach zyskują ogromną popularność, a ich technologia stale jest unowocześniana, co przekłada się na wzrost ich efektywności, a w konsekwencji większe ilości energii uzyskiwanych z takich instalacji.

4.1.2.6. Warunki wykorzystania OZE

Do energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii zalicza się, niezależnie od parametrów technicznych źródła, energię elektryczną lub ciepło pochodzące ze źródeł odnawialnych, w szczególności:

- z elektrowni wodnych,
- z elektrowni wiatrowych,
- ze źródeł wytwarzających energię z biomasy,
- ze źródeł wytwarzających energię z biogazu,
- ze słonecznych ogniw fotowoltaicznych,
- ze słonecznych kolektorów do produkcji ciepła,
- ze źródeł geotermicznych.

Zastąpienie energii i paliw konwencjonalnych (węgiel, ropa, gaz ziemny) energią odnawialną prowadzi do redukcji emisji substancji szkodliwych do atmosfery, co wpływa na lokalne środowisko oraz przyczynia się do zmniejszenia globalnego efektu cieplarnianego.

Energia wiatru

Dla przeważającej części jego obszaru potencjał pozyskania energii wiatru, wyrażony wskaźnikiem w odniesieniu do powierzchni zakreślonej skrzydłami wirlnika na rok, kształtuje się w przedziale od 500 do 750 kWh/m² rok. Gmina Ciasna znajduje się również w tej strefie. Często jako kryterium opłacalności turbin podaje się wartość tego współczynnika przekraczającą 1000 kWh/m². W związku z tym uważa się, że województwo śląskie znajduje się w strefie o małych zasobach energetycznych wiatru. Jednakże na terenach o bogatej rzeźbie terenu mogą występować lokalne strefy, w których wiatry mają korzystne własności energetyczne.

Obecnie wiarygodna ocena warunków wietrznych w poszczególnych obszarach regionu jest bardzo utrudniona ze względu na brak danych dotyczących średnich prędkości wiatru dla punktów innych niż stacje sieci meteorologicznej. Dlatego przed podjęciem decyzji o budowie elektrowni wiatrowej niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowych badań: siły, kierunku i częstości występowania wiatrów.

Energia geotermalna

Energia geotermalna to energia cieplna wnętrza Ziemi. Jej nośnikami są para wodna, woda wypełniająca pory i szczeliny w skałach wodonośnych oraz gorące skały. Pomimo faktu, że energia geotermalna występuje w niewyczerpywalnych ilościach, to jednak jej złoża na kuli ziemskiej są rozmieszczone nierównomiernie i znajdują się na różnych głębokościach, co wpływa na możliwości i ekonomiczną opłacalność ich eksploatacji. W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,

- geotermię głęboką - pozyskującą energię ciepłą z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Na terenie gminy Ciasna nie występują warunki do rozwoju geotermii głębokiej, która na terenie województwa śląskiego wykorzystywana jest głównie na Podhalu, jednakże możliwe jest wykorzystanie geotermii płytkiej na przykład poprzez zastosowanie indywidualnych pomp ciepła.

Pompa ciepła jest urządzeniem, które odbiera ciepło z otoczenia – gruntu, wody lub powietrza – i przekazuje je do instalacji c.o. i c.w.u., ogrzewając w niej wodę, albo do instalacji wentylacyjnej ogrzewając powietrze nawiewane do pomieszczeń. Przekazywanie ciepła z zimnego otoczenia do znacznie cieplejszych pomieszczeń jest możliwe dzięki zachodzącym w pompie ciepła procesom termodynamicznym.

Energia wody

Mała energetyka wodna obejmuje pozyskanie energii z cieków wodnych. Oceniając potencjał energetyczny rzek, należy brać pod uwagę dwa główne czynniki - spadek koryta rzeki oraz przepływy wody.

Rozwój elektrowni wodnych jest ograniczony warunkami prawnymi, lokalizacyjnymi, wymogami terenowymi i geomorfologicznymi oraz potencjałem kapitałowym inwestora. Najwięcej funduszy pochłania budowa obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę. Charakterystyczne dla elektrowni wodnych są znikome koszty eksploatacji (wynoszące średnio około 0,5÷1% łącznych nakładów inwestycyjnych rocznie) oraz wysoka sprawność energetyczna (90÷95%).

Na terenie gminy Ciasna nie ma dobrych warunków terenowych i geomorfologicznych do optymalnego wykorzystywania energii wody.

Energia słoneczna

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego. W Polsce istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Potencjał energii promieniowania słonecznego dla województwa śląskiego określony został w przedziale 1000–1100 kWh/(m²·rok). Dla takich terenów opłacalne jest stosowanie instalacji fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych, w których zachodzi konwersja energii słonecznej odpowiednio w energię elektryczną lub ciepłą.

Wg informacji przedstawionych przez WFOŚiGW w latach 2019-2021 na terenie gminy mieszkańcy zainstalowali 9 nowych mikroinstalacji PV.

Energia z biomasy

Biomasa to substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej oraz przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także inne części odpadów, które ulegają biodegradacji. Zdecydowaną zaletą biomasy jest to, że podczas jej spalania wydzielają się niewielkie ilości związków siarki w porównaniu do spalania innych paliw kopalnych. Ponadto powstający dwutlenek węgla jest asymilowany przez wzrastające rośliny w procesie fotosyntezy, czyli jego ilość w atmosferze nie zwiększa. Biomasa jest źródłem energii odnawialnej w największym stopniu wykorzystywanym w Polsce.

Na terenie gminy Ciasna biomasa, głównie w postaci drewna opałowego i odpadów drzewnych, poprodukcyjnych, jest wykorzystywana w mniejszym stopniu.

Energia z biogazu

Proces wytwarzania biogazu, polega fermentacji materii organicznej w warunkach beztlenowych wywołanej dzięki obecności tzw. bakterii metanogennych, które w sprzyjających warunkach zamieniają związki pochodzenia organicznego w biogaz oraz substancje nieorganiczne.

Głównymi składnikami tak powstającego biogazu są metan, którego zawartość w zależności od technologii jego wytwarzania oraz rodzaju fermentowanych substancji może zmieniać się w szerokim zakresie od 40 do 85% (przeważnie 55-65%), pozostałą część stanowi dwutlenek węgla oraz inne składniki w ilościach śladowych. Dzięki tak wysokiej zawartości metanu w biogazie, jest on cennym paliwem z energetycznego punktu widzenia.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
kontrole w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej i spalania odpadów w domowych paleniskach wzrost wykorzystania OZE na terenie gminy termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej termomodernizacje budynków jednorodzinnych modernizacje i remonty dróg rozbudowany system ścieżek rowerowych na terenie Gminy	zanieczyszczenie powietrza w wyniku tzw. niskiej emisji wciąż duża liczba budynków mieszkalnych o niskim lub średnim stopniu termomodernizacji emisja liniowa w wyniku lokalizacji drogi krajowej oraz rozwiniętej sieci dróg lokalnych na terenie gminy
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
realizacja zadań wskazanych w POP przyjęta uchwała antysmogowa rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy termomodernizacje budynków mieszkalnych dofinansowanie z Gminy na wymianę przestarzałych źródeł ciepła na paliwa stałe na rzecz proekologicznych edukacja ekologiczna dotycząca ochrony powietrza i klimatu nowe inwestycje dotyczące rozbudowy i remontów dróg oraz modernizacji oświetlenia ulicznego rozwój ruchu rowerowego i ekologicznego transportu zbiorowego	nieosiągnięcie wymaganych prawem poziomów substancji w powietrzu duże zapotrzebowanie finansowe na inwestycje dotyczące ochrony powietrza wysokie ceny niskoemisyjnych urządzeń grzewczych i paliw ubóstwo energetyczne mieszkańców opór społeczny w zakresie ograniczania spalania paliw stałych w tradycyjnych urządzeniach grzewczych zwiększająca się liczba pojazdów na drogach lokalnych

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza

Przeprowadzona diagnoza stanu obecnego wskazuje na złą jakość powietrza na terenie gminy, której główną przyczyną jest niska emisja związana ze spalaniem paliw na potrzeby grzewcze w sektorze komunalno-bytowym. Zgodnie z wykonywanymi ocenami jakości powietrza gmina znajduje się w obszarze przekroczeń norm jakości powietrza dla pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. Poprawa stanu powietrza może nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza.

Jednym z kluczowych działań, które mogłoby realnie wpłynąć na poprawę stanu i jakości powietrza jest wsparcie finansowe dla mieszkańców w celu wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na paliwa stałe na nowe proekologiczne. Póki co mieszkańcy korzystają jedynie z dofinansowań z programu Czyste powietrze z WFOŚiGW w Katowicach, natomiast dodatkowe wsparcie z Urzędu Gminy na pewno przyspieszyłoby proces wymiany nieefektywnych źródeł ciepła.

W zakresie ograniczenia emisji ze źródeł liniowych ważna będzie dalsza rozbudowa i modernizacja dróg, co na chwilę obecną ma miejsce w gminie, ale też wspieranie alternatywnych form transportu, co pozwoli na zmniejszenie natężenia ruchu pojazdów.

Istotne będzie też prowadzenie gospodarki niskoemisyjnej i związane z tym wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.1.4 Wpływ zmian klimatu na energetykę i transport, wrażliwość i adaptacja do zmian

W zapotrzebowaniu na energię elektryczną obserwuje się w Polsce dwie tendencje. Pierwsza z nich to zmniejszenie się różnicy w zapotrzebowaniu na moc w miesiącach zimowych i letnich, druga – stopniowy wzrost zapotrzebowania na moc i energię. Mimo wzrostu zapotrzebowania roczne zużycie energii elektrycznej na mieszkańca jest w Polsce ciągle jeszcze dwukrotnie mniejsze niż w innych krajach Unii Europejskiej, stąd z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że zapotrzebowanie to będzie wzrastało. Coraz większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w lecie związane jest z wykorzystywaniem jej dla potrzeb chłodnictwa i klimatyzacji, co wynika zarówno ze wzrostu średniej temperatury w porze letniej, jak też ze wzrostu zamożności społeczeństwa, a tym samym większych wymagań, co do komfortu w miejscach pracy i mieszkaniach.

O ile w perspektywie przyszłych lat prognozowany jest wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną, to w przypadku ciepła należy się spodziewać spadku lub utrzymania aktualnych potrzeb. Możliwe utrzymanie się dotychczasowego poziomu zapotrzebowania będzie wypadkową dwóch czynników: ciągłego przyrostu liczby mieszkań połączonego ze wzrostem ich powierzchni oraz spadku jednostkowego zapotrzebowania na ciepło w istniejących budynkach. Zapotrzebowanie na ciepło zależy jednak przede wszystkim od warunków klimatycznych. Prognoza klimatyczna wskazuje, że do 2030 roku liczba stopniodni (będących miarą zapotrzebowania na ciepło) – zależnie od rejonu Polski zmniejszy się o ok. 140-220, czyli niecałe 5%, przy czym zmniejszą się różnice w potrzebach cieplnych mieszkańców w różnych częściach kraju. Zmniejszenie zapotrzebowania będzie korzystne dla scentralizowanych systemów ciepłowniczych, gdyż zmniejszy się dysproporcja między zapotrzebowaniem letnim (ciepła woda użytkowa), a zimowym (dodatkowo ogrzewanie). Natomiast spadek liczby stopniodni do roku 2100 może sięgnąć 25% i w takiej perspektywie należy się liczyć ze znacznym zmniejszeniem zapotrzebowania na ciepło. Efekt ten będzie dodatkowo wzmocniony przewidywaną wymianą znacznej części infrastruktury budowlanej na energooszczędną.

Najbardziej wrażliwą, z punktu widzenia zmian klimatu, składową sektora energetyki jest infrastruktura wykorzystywana do dystrybucji energii elektrycznej. W polskim systemie elektroenergetycznym dominują sieci napowietrzne, które są silnie narażone na awarie spowodowane nadmiernym oblodzeniem i silnymi wiatrami. Już obecnie obfite opady śniegu połączone z oscylowaniem temperatury wokół 0°C powodują masowe awarie sieci niskiego napięcia i długotrwałe braki zasilania, głównie na obszarach wiejskich. Wzrost temperatury będzie powodował, że zimą dni o temperaturze 0°C znacznie przybędzie. Również nasilenie występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych typu huragany, intensywne burze z porywistymi wiatrami może prowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia linii dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii elektrycznej do odbiorców. Wzrastały będą zatem straty spowodowane brakiem zasilania w energię elektryczną.

Zmiany klimatu będą miały różnorodny wpływ na sektor energetyczny. Działania adaptacyjne obiektów wytwarzających, ale też pozyskujących energię powinny uwzględniać wspólne cele zmniejszania energochłonności i zanieczyszczenia środowiska. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do zmienionego zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. Sektor energetyki powinien przygotować się do efektywnego pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych oraz jej magazynowania i przetwarzania, biorąc pod uwagę różnorodne potrzeby poszczególnych odbiorców: przemysłu, budownictwa, transportu i rolnictwa, jak i specyfikę OZE, w tym ich wrażliwość na zmiany klimatu. Należy zauważyć, że prognozowane zaburzenia w gospodarce wodnej najprawdopodobniej wpłyną negatywnie na uprawę roślin energetycznych, a ograniczone zasoby wody mogą powodować obniżenie wydajności hydroenergetyki. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii powinien uwzględniać pogorszenie warunków wiatrowych (długie okresy bezwietrzne lub krótkotrwałe okresy z wiatrami o sile huraganu). W przypadku energii słonecznej można spodziewać się poprawy warunków w lecie ze względu na wydłużone okresy pogody słonecznej i pogorszenie w zimie ze względu na dłuższe okresy z zachmurzeniem.

Istotne zatem będzie zintensyfikowanie badań nad odpornością technologii OZE na skutki zmian klimatu (np. rozwój nowych gatunków roślin, bardziej odpornych na zmienne warunki pogodowe oraz innowacyjnych technik upraw do wykorzystywania w bardzo suchym środowisku), a także nad nowymi technologiami energetycznymi. Jednocześnie kluczowa będzie edukacja w zakresie innowacyjnych energooszczędnych rozwiązań we wszystkich sektorach gospodarczych dla szybkiej i efektywnej adaptacji do zmian klimatu i ich skutków. W zależności od sektora gospodarki i jego wrażliwości na zmiany klimatu, działania adaptacyjne mogą mieć charakter jednorazowy, cykliczny lub długoterminowy. Wobec bardzo długiego okresu w jakim będzie przeprowadzany proces adaptacyjny preferowane powinny być działania cykliczne w zakresie administracyjnoprawnym i ciągle w obszarze edukacyjnym. Większość działań powinna zostać podjęta natychmiast, a ich skutki powinny być monitorowane, co umożliwi w razie potrzeby dokonywanie korekt.

Sektor transportu to dziedzina gospodarki szczególnie wrażliwa na zmiany klimatu, zwłaszcza na występowanie silnych, huraganowych wiatrów, nawałnych lub długotrwałych deszczy mogących wywoływać podtopienia czy uaktywnić osuwiska, a także opady śniegu i zjawiska lodowe, niską i wysoką temperaturę oraz ograniczające

widoczność mgły. Wrażliwość transportu na warunki klimatyczne należy rozpatrywać z punktu widzenia jego trzech podstawowych elementów, tj. infrastruktury, środków transportu oraz komfortu podróżujących. Zwłaszcza infrastruktura, narażona jest na bezpośrednie oddziaływanie czynników klimatycznych, funkcjonując w bezpośrednim kontakcie z czynnikami atmosferycznymi.

Do podjęcia efektywnych działań adaptacyjnych i zapobiegawczych niezbędna jest prawidłowa ocena wrażliwości infrastruktury transportowej na czynniki klimatyczne będąca efektem analizy danych klimatycznych i pogodowych oraz ich wpływu na stan infrastruktury. Działania powinny także prowadzić do wypracowania zaleceń i standardów dotyczących infrastruktury transportowej na etapie projektowania i budowy. Istotne będzie zapewnienie skutecznego monitoringu wrażliwości infrastruktury na zmiany klimatu oraz opracowanie planów reagowania w sytuacjach kryzysowych¹.

¹ na podstawie zapisów dokumentu pn.: „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”, 2013. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

4.2. *Klimat akustyczny*

4.2.1. *Efekty realizacji dotychczasowego POŚ*

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Zadania	Podjęte działania
Bieżące remonty i modernizacje dróg będących w utrzymaniu gminy	Działania podejmowane przez Gminę Ciasna, polegające na modernizacji i remontach dróg będących w jej utrzymaniu, zostały opisane w rozdziale „Ochrona klimatu i jakości powietrza”.
Uwzględnianie w MPZP zapisów o dopuszczalnych poziomach hałasu	W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciasna nie zostały wprowadzone zapisy dotyczące terenów chronionych akustycznie i przypisanych im poziomów dopuszczalnego hałasu zgodnie z właściwym rozporządzeniem. Również w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania terenu Gminy Ciasna brak takich zapisów.
Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przed hałasem	Działania edukacyjne w zakresie ochrony przed hałasem realizowane były w szkołach i przedszkolach w toku różnych akcji i zajęć dotyczących ochrony środowiska np. związanych z ochroną przyrody i lasów.
Kontrola zakładów i przedsiębiorstw pod kątem dotrzymywania norm hałasu na terenach chronionych akustycznie	W latach 2019-2021 WIOŚ w Katowicach skontrolował pod kątem emisji hałasu do środowiska 1 podmiot dwukrotnie (w roku 2019 i w roku 2021), w 2019 roku nie wykazano naruszeń, natomiast w 2021 r. WIOŚ skontrolował 3 podmioty – w tym zakresie skierował 3 wystąpienia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.2.2. *Opis stanu obecnego*

4.2.2.1. *Hałas przemysłowy*

Przedsiębiorstwa, zakłady i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą kształtują klimat akustyczny w swoim otoczeniu.

Z racji rozwoju gospodarczego gminy Ciasna w ostatnich latach, a co za tym idzie wzroście liczby przedsiębiorstw i zakładów prowadzących działalność na jej terenie, rośnie także potencjalne zagrożenie oddziaływania z ich strony na klimat akustyczny. Funkcjonowanie firm i zakładów nie powinno powodować przekroczeń standardów jakości środowiska, w tym dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza terenem, do którego mają tytuł prawny. Większe przedsiębiorstwa posiadają uregulowany stan prawny i podejmują starania w kierunku zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania uciążliwości (w tym hałasowej) związanych ze swoją działalnością. W związku z tym główne źródło emisji hałasu mogą stanowić średnie i mniejsze przedsiębiorstwa.

Według informacji Starostwa Powiatowego w Lublińcu, jeśli mieszkańcy gminy sygnalizują o uciążliwościach hałasowych, to Starostwo, po przyjęciu zgłoszenia, przeprowadza wizje terenowe lub kontrolę. Na dzień 31.12.2021 r. w gminie nie było wydanych żadnych decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na podstawie zgłoszeń o uciążliwościach prowadzi na terenie gminy kontrole przedsiębiorców w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących emisji hałasu. W latach 2019-2021 skontrolowano pod kątem emisji hałasu do środowiska 1 podmiot dwukrotnie (w roku 2019 i w roku 2021), w 2019 roku nie wykazano naruszeń, natomiast w 2021 r. WIOŚ skontrolował 3 podmioty i skierował 3 wystąpienia.

4.2.2.2. *Hałas drogowy*

Na stan klimatu akustycznego na terenie gminy wpływa również hałas komunikacyjny, z którego najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy generowany przez pojazdy samochodowe, posiadający charakter ciągły i obejmujący swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Przez teren gminy Ciasna przebiegają:

- droga krajowa nr 11,
- drogi powiatowe - o długości 54,420 km,
- drogi gminne - o długości ok. 146,459 km.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie za pośrednictwem Regionalnego Departamentu Monitoringu Środowiska w Katowicach wykonuje coroczne badania i ocenę klimatu akustycznego w wybranych rejonach dróg na terenie województwa śląskiego. W latach 2018-2020 GIOŚ nie prowadził jednak monitoringu hałasu na drogach w powiecie lublińskim.

W „Programie ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego” z dnia 26 sierpnia 2019 r. przyjętym uchwałą nr VI/12/8/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego wskazano szereg odcinków dróg w całym województwie badanym pod kątem uciążliwości akustycznej. Na terenie powiatu lublinieckiego najbliższej gminy Ciasna takie badania prowadzono na drodze krajowej nr 46 relacji Lubliniec-Herby w odcinkach od 161+735 km do 173+047 km. Przy tym odcinku drogi znajdują się następujące obszary chronione akustycznie:

- 64/59 - Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- 64/59 - Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży
- 68/59 - Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego
- 68/59 - Tereny zabudowy zagrodowej
- 68/59 - Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe
- 68/59 - Tereny mieszkaniowo-usługowe

Na wskazanym odcinku występują przekroczenia hałasu - sięgają one pierwszej linii zabudowy, a ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 10 dB. W paru miejscach przekroczenie osiąga wartości do 15 dB. Wśród działań mających na celu poprawę klimatu akustycznego w tym rejonie wskazano:

- egzekwowanie ograniczenia prędkości do 50 km/h,
- utworzenie strefy ruchu uspokojonego,
- budowę ekranów akustycznych w miejscach, w których jest to możliwe z uwagi na bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Na klimat akustyczny niewątpliwie wpływ ma także stosowanie zieleni izolacyjnej, szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz na posesjach prywatnych, co chroni mieszkańców przed hałasem z okolicznych dróg. W latach 2019-2021 Gmina Ciasna dokonała wycinki jedynie 54 szt. drzew, natomiast nasadzeń zastępczych wykonano ogromną liczbę – tj. 421 sztuk drzew i aż 7256 sztuk krzewów. Działania te powinny być kontynuowane w kolejnych latach.

4.2.2.3. Hałas kolejowy i lotniczy

Na terenie gminy Ciasna funkcjonuje transport kolejowy w postaci 1 trasy kolejowej łączącej województwo śląskie z wielkopolskim. W obrębie wykazanej trasy funkcjonują stacje i przystanki osobowe w miejscowościach Ciasna oraz Sieraków Śląski.

W odległości około 40 km od gminy zlokalizowany jest międzynarodowy port lotniczy Katowice-Pyrzowice. Lotnisko to nie ma wpływu na gminę Ciasna.

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
na bieżąco prowadzone modernizacje dróg	brak nowych badań hałasu drogowego, przez co nie można w pełni ocenić skali zagrożenia przebiegająca przez teren gminy droga krajowa DK11 z dużym ruchem pojazdów
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
planowane modernizacje dróg	zwiększająca się liczba pojazdów dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg

Źródło: opracowanie własne

4.2.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Na terenie gminy największe zagrożenie dla klimatu akustycznego stwarza hałas generowany przez pojazdy samochodowe, który z roku na rok staje się coraz bardziej uciążliwy szczególnie dla mieszkańców budynków zlokalizowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych – szczególnie ma to znacznie w przypadku budynków zlokalizowanych przy drodze krajowej DK11. Oddziaływanie hałasu drogowego częściowo ograniczają prowadzone remonty i modernizacje dróg, dlatego też nacisk kierowany jest głównie na te działania. Dodatkowo jak wykazała analiza SWOT słabą stroną gminy jest brak bieżących badań hałasu – GIOŚ nie

monitorował w ostatnich latach hałasu w powiecie lublinieckim, które pozwoliłyby w pełni ocenić skalę zagrożenia dla klimatu akustycznego.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Zadania	Podjęte działania
Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego - wprowadzanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego	W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Ciasna nie umieszczono zapisów dotyczących lokowania instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.
Kontrola instalacji na terenie gminy pod kątem oddziaływania PEM	WIOŚ w Katowicach w latach 2019 – 2021 prowadził kontrole instalacji emitujących promieniowanie PEM na terenie gminy Ciasna – skontrolowano 3 instalacje, nie wykazano żadnych naruszeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 roku, poz. 1079 z późn. zm.) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia,
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Na terenie gminy Ciasna zlokalizowanych jest 9 instalacji przekaźnikowych telefonii komórkowej, wchodzących w skład różnych instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne. Lokalizacje instalacji przekaźnikowych telefonii komórkowych wg portalu BetaSearch (dostęp w dniu 02.05.2022 r.):

- Sieraków Śląski, ul. Lubliniecka 1 - maszt T-Mobile - teren byłej spółdzielni rolniczej – trzy instalacje,
- Sieraków Śląski - Molna, maszt PTK Centertel - pięć instalacji,
- Zborowskie, maszt własny - jedna instalacja.

Aby uruchomić instalację emitującą pole elektromagnetyczne nie potrzeba aktualnie pozwolenia, a jedynie konieczne jest zgłoszenie instalacji do starostwa, które gromadzi i udostępnia na stronie internetowej informacje o instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne objętych obowiązkiem zgłoszenia. Do Starostwa Powiatowego w Lublińcu w latach 2019 – 2021 r. nie wpłynęły żadne zgłoszenia nowych instalacji zlokalizowanych na terenie gminy Ciasna.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2019 – 2021 prowadził kontrole instalacji emitujących promieniowanie PEM na terenie gminy Ciasna – skontrolowano 3 instalacje, nie wykazano żadnych naruszeń.

Na terenie województwa śląskiego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych oraz dokonuje oceny poziomów promieniowania i ich zmian poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Dotychczas pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone były w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego

województwa śląskiego. Od 2021 roku monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, w ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe, powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców.

W ramach monitoringu badawczego wyznacza się jeden punkt pomiarowy w każdej gminie wiejskiej dla czteroletniego cyklu pomiarowego.

Na terenie gminy Ciasna badania były prowadzone w 2018 roku:

- wynik wskazywał 0,25 V/m.

Natomiast w Lublińcu, Herbach, Koszęcinie i Woźnikach w powiecie lublinieckim także prowadzone były badania PEM:

- Lubliniec, teren miejski (miasto) rok 2017, wynik wskazywał 0,1 V/m,
- Herby, teren wiejski, rok 2017, wynik wskazywał 0,1 V/m,
- Koszęcin, teren wiejski, rok 2017, wynik wskazywał 0,1 V/m,
- Woźniki, teren pozostałych miast, rok 2019, wynik wskazywał 0,25 V/m.

Wyniki badań nie przekraczały wartości dopuszczalnej, która obecnie wynosi 61 V/m.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego brak nowych zgłoszeń instalacji PEM na terenie gminy	brak
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uwzględnianie w MPZP zapisów dotyczących ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym i lokalnych regulacji odnośnie lokalizacji stacji bazowych i instalacji emitujących PEM	nowe instalacje emitujące promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Na terenie gminy Ciasna instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe średniego i niskiego napięcia, stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałe zwiększanie jej zasięgu nie jest możliwe zupełne wyeliminowanie promieniowania elektromagnetycznego ze środowiska. Konieczne jest zatem regularne prowadzenie badań poziomów emitowanych pól elektromagnetycznych. Przeprowadzona analiza stanu obecnego wykazała, że obecnie na terenie gminy nie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych.

Istotnym elementem w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym jest przemyślane lokalizowanie nowych instalacji emitujących pola elektromagnetyczne, tj. w miejscach, w których ich oddziaływanie na okolicznych mieszkańców będzie jak najmniejsze. Dlatego też ważne jest by wprowadzać odpowiednie zapisy pod tym kątem do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, aby skutecznie chronić mieszkańców gminy przez tego typu zagrożeniami.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Planowane zadania	Podjęte działania
Odbudowa, modernizacja oraz utrzymanie we właściwym stanie technicznym gminnych rowów i urządzeń wodnych	W latach 2019-2021 Gospodarstwo Wodne Wody Polskie zrealizowały następujące działania na terenie gminy Ciasna: - w 2021 r. - prace konserwacyjne na Potoku Kochanowickim w km 0+000 - 2+500 w ramach zadania pn. „Prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek na terenie działania ZZ w Sieradzu – NW Kłobuck”, koszt prac na terenie gminy Ciasna: 28087,90 zł. - w 2021 r. - prace konserwacyjne na Potoku Kochcickim w km 0+000 - 0+850 w ramach zadania pn. „Prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek na terenie działania ZZ w Sieradzu – NW Kłobuck”, koszt prac na terenie gminy Ciasna: 10266,79 zł. W latach 2019-2021 na terenie Gminy Ciasna nie prowadzono działań polegających na odbudowie, odbudowie i konserwacji urządzeń przeciwpowodziowych oraz zadań polegających na zwiększeniu retencyjności zlewni oraz poprawie stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego.
Utrzymywanie i doposażenie gminnego magazynu przeciwpowodziowego	Magazyn przeciwpowodziowy na terenie gminy Ciasna był w latach 2019-2021 na bieżąco doposażany.
Kształtowanie bezpiecznego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią - wyznaczenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia i ryzyka powodziowego	W latach 2019-2021 Gmina nie wprowadzała zapisów odnośnie kształtowanie bezpiecznego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.4.2. Opis stanu obecnego

4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Gmina Ciasna położona jest na obszarze dorzecza Odry. Wody powierzchniowe z terenu gminy Ciasna spływają do Liswarty. Jest to lewobrzeżny dopływ Warty. Głównymi rzekami przepływającymi przez teren gminy są:

- Liswarta - stanowiąca na długim odcinku północno – wschodnią granicę gminy. Rzeka ta wcześniej zbiera wody z kilku gmin: Woźniki, Koszęcin, Herby, Kochanowice, Przystajń, długość całkowita 98662 m, w tym na terenie gminy Ciasna około 13400 m,
- potok Jeżowski - płynący początkowo w kierunku wschodnim, a następnie na północ. Bierze on początek w lasach na terenie gminy Dobrodzień, płynie dalej przez miejscowość Jeżowa, Ciasna, skrajem wsi Zborowskie, Panoszków i przy północnej granicy gminy wpada do Liswarty, długość całkowita 21056 m, w tym na terenie gminy Ciasna około 16050 m,
- potok Kochcicki - płynie w kierunku północnym, rozpoczynając się na terenie miasta Lubliniec, dalej przez Kochcice (gmina Kochanowice), Pawelki i w Zborowskich wpada do Potoku Jeżowskiego, długość całkowita 7976 m, w tym na terenie gminy Ciasna około 850 m,
- potok Łomnicki - nie płynie on przez teren gminy lecz tuż przy północno zachodniej granicy gminy. Zbiera on wody powierzchniowe z północnej części Sierakowa oraz z Wędziny,
- rzeka Turza — długość całkowita 10203 m, w tym na terenie gminy Ciasna około 1330 m.

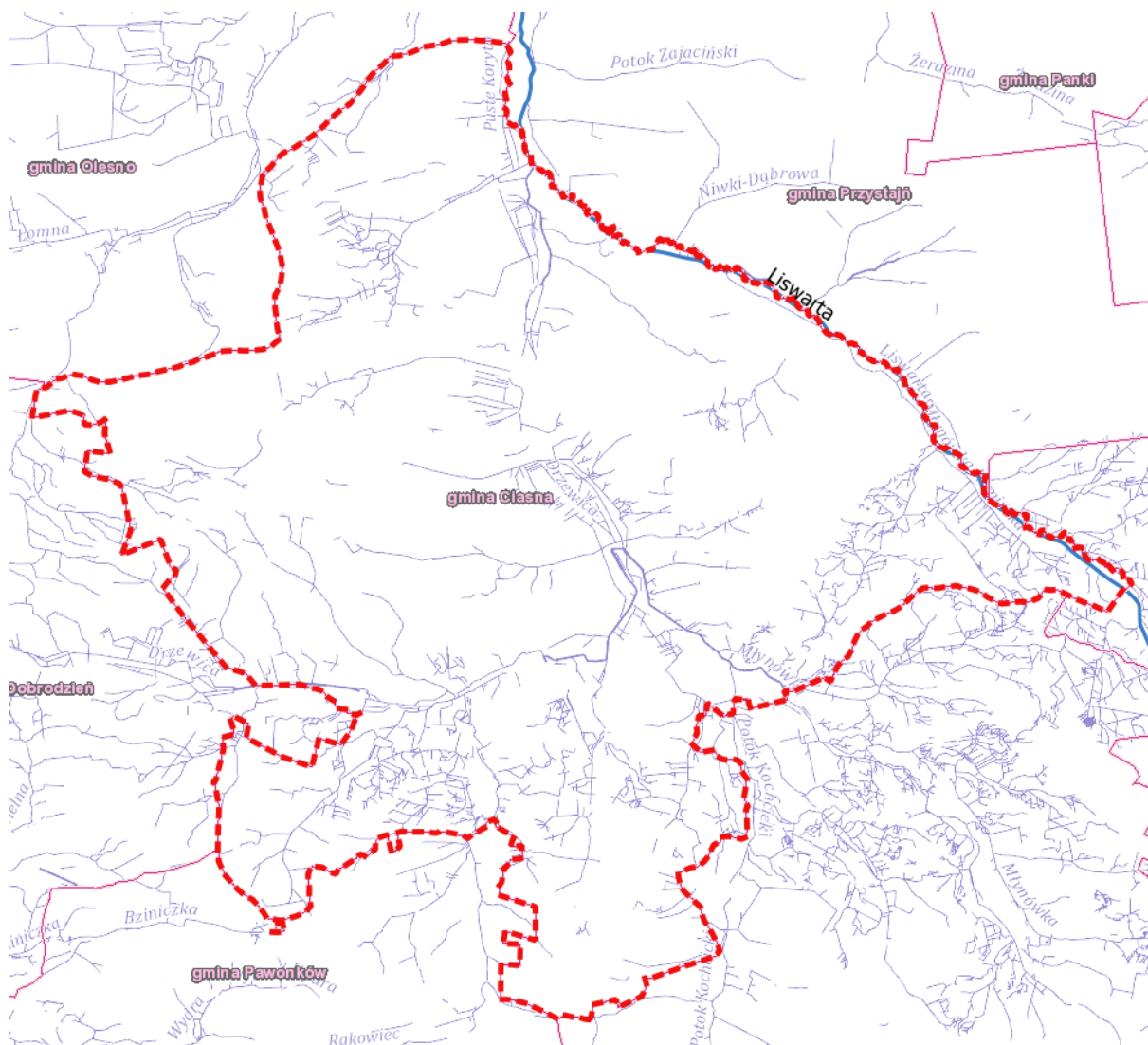
Ciekim, na którym prowadzone są stałe obserwacje przepływów jak i jakości wody jest rzeka Liswarta. Punkt wodowskazowy znajduje się na terenie wsi Panoszków. Jakość wody w Potoku Jeżowskim jest w całości uzależniona od gospodarki wodno - ściekowej na terenie gminy Ciasna. Natomiast jakość wody w Potoku Kochcickim zależy od gospodarki w północnej części Lublińca oraz od sprawności oczyszczalni w miejscowości Kochcice.

Na terenie gminy Ciasna na ciekach głównych oraz na niewielkich ciekach zlokalizowano wiele stawów. Łączna powierzchnia wód w stawach hodowlanych wynosi ponad 600 ha. Wiele z tych stawów wybudowanych zostało przed 1825 r. Największe zespoły stawów to:

- stawy w osadzie Bogdała - Wyrwidąb, Marian, Nowy, Wanda,
- stawy w miejscowości Ciasna - kompleks stawów Ola, stawy Kolejowy I i II, Stawy Rogacz i Kasper,

- stawy w miejscowości Jeżowa.

Podmiotem odpowiedzialnym za właściwe utrzymanie rzek oraz potoków znajdujących się na terenie gminy Ciasna jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Rysunek 5 Wody powierzchniowe na terenie gminy Ciasna

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPGW (dostęp: 09.05.2022 r.)

Ważną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu gospodarki wodnej na terenie gminy Ciasna odgrywają rowy melioracyjne i system drenarski. Długość rowów melioracyjnych oraz powierzchnia terenów zdrenowanych została ujęta w poniższej tabeli.

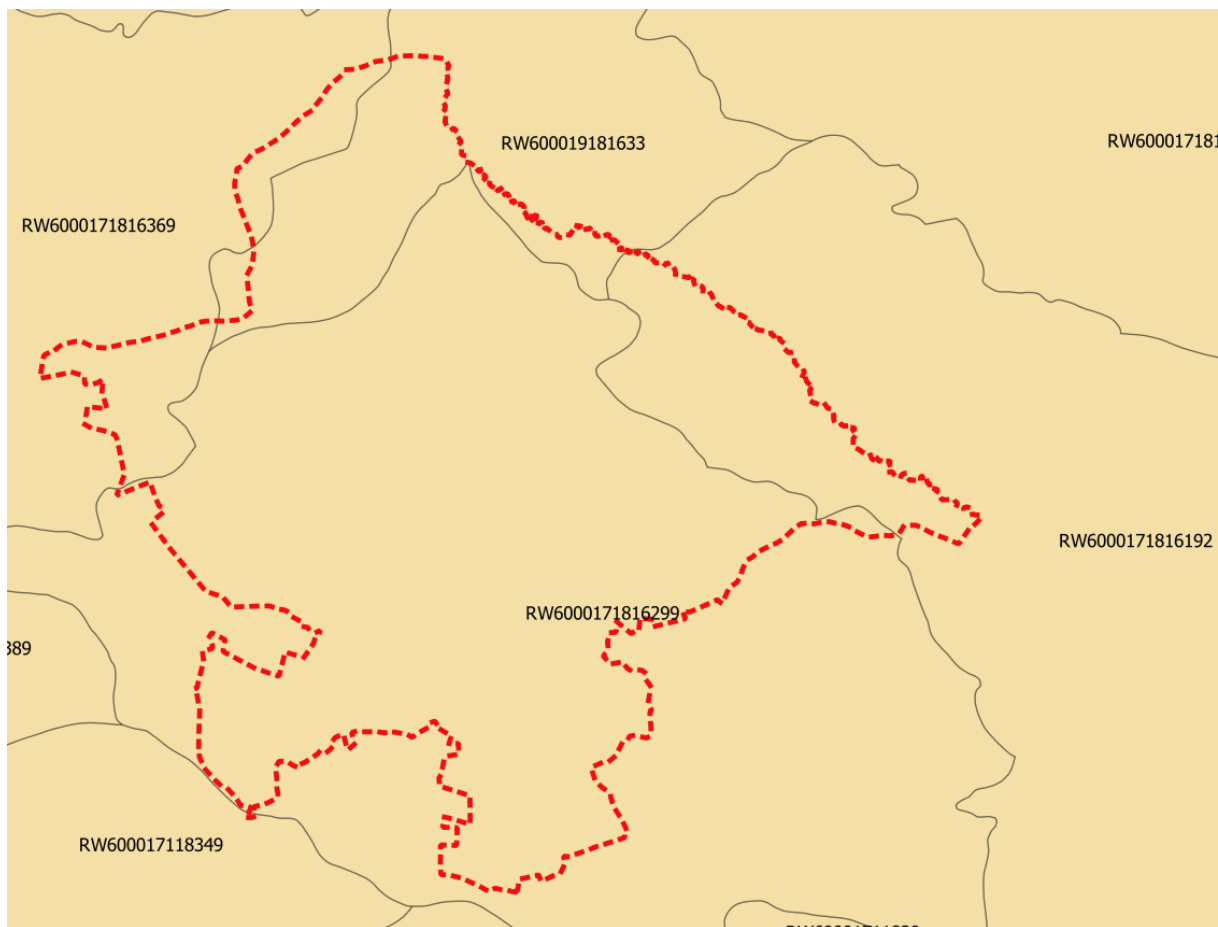
Melioracje wodne																								
obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych						rowy		bruzdy w nawodnieniach stokowych	rurociągi z wyjątkiem deszczownic	groble na obszarach nawadnianych	budowle na urządzeniach wymienionych w rubryce 8 - 12						sieć drenarska z budowlami							
grunty orne			trwałe użytki			ogółem	w tym				ogółem	w tym	ogółem	w tym					powierzchnia ogółem	w tym		studzienki drenarskie	wyloty ze zbieraczy	
ogółem	ogółem	ściekami i gnojowicą	ogółem	ogółem	ściekami i gnojowicą									ogółem	zastawki, wpusty, przepusty - zastawki	akwedukty, syfony	progi, stopnie, bystrotoki	przepustki, mostki, brody		studzienki	grunty orne			drenowanie rurociągami PCV
		w tym			w tym																			
ha	ha	ha	ha	ha	ha	m	m	m	m	m	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	ha	ha	ha	szt.	szt.			
2327	0	0	1219	80	0	183.400	b.d.	0	b.d.	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2777	2303	b.d.	b.d.	b.d.			

Rysunek 6 System melioracji wodnych w gminie Ciasna

Źródło: dane udostępnione przez Wody Polskie – RZGW w Poznaniu, pismo znak: PO.RZI.0145.159.2022.1L

4.4.2.2. Monitoring wód powierzchniowych

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o ich stanie dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Badania prowadzi się zgodnie z sześciolletnim cyklem gospodarowania wodami, wynikającym z przepisów prawa krajowego, implementującej wymagania Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Rysunek 7 JCWP na terenie gminy Ciasna

Źródło: opracowanie własne

Monitoring realizowany jest w oparciu o wyznaczone jednolite części wód, stanowiące podstawową jednostkę gospodarowania wodami. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na terenie gminy Ciasna wyznaczonych zostało pięć jednolitych części wód powierzchniowych. Ich charakterystykę zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Charakterystyka JCWP na terenie gminy Ciasna

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Aktualny stan JCWP	Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Łomnica bez Prądu	PLRW6000171816369	dobry	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	niezagrożona
Potok Jeżowski	PLRW6000171816299	zły	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	zagrożona
Bziniczka	PLRW600017118349	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	zagrożona
Liswarta do dopływu spod Przystajni	PLRW600019181633	dobry	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	niezagrożona
Liswarta do Młynówki Kamińskiej	PLRW6000171816192	dobry	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	niezagrożona

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2016 poz. 1967)

Ostatnie badania wyznaczonych JCWP prowadzone były zgodnie z „Programem państwowego monitoringu środowiska województwa śląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód. Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód i prezentuje poprzez ocenę stanu/potencjału ekologicznego, ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę stanu JCWP z terenu gminy Ciasna wykonaną na podstawie monitoringu prowadzonego w latach 2017-2019. Z przeprowadzonych badań wynika, iż ogólny stan analizowanych JCWP jest zły.

Tabela 7 Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych – rzek na terenie gminy Ciasna

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu jcwp	
	Rok badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
Łomnica bez Prądu	(ocena przeniesiona z JCWP PLRW6000171816192)	2	dobry stan ekologiczny	(ocena przeniesiona z JCWP PLRW6000171816192)	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	zły stan wód
Potok Jeżowski	2019	5	zły potencjał ekologiczny	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	zły stan wód
Bziniczka	2019	2	dobry potencjał ekologiczny	2019	-	2019	brak możliwości wykonania oceny
Liswarta do dopływu spod Przystajni	(ocena przeniesiona z JCWP)	3	umiarkowany stan ekologiczny	(ocena przeniesiona z JCWP)	-	2017	zły stan wód

Nazwa jcw	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu jcw	
	Rok badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
	PLRW600019 18153)			PLRW60001 918153)			
Liswarta do Młynówki Kamińskiej	2017	2	dobry stan ekologiczny	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	zły stan wód

Źródło: <http://www.gios.gov.pl/pl/mkoopz/8-pms/100-badanie-i-ocena-stanu-rzek> (dostęp: 02.05.2022 r.)

4.4.2.3. Wody podziemne

Obszar gminy Ciasna położony jest w obrębie Wody podziemne w obrębie obszaru gminy Ciasna tworzą trzy pietra wodonośne: triasowe, jurajskie i czwartorzędowe, przy czym zasadnicze, użytkowe znaczenie ma tylko piętro czwartorzędowe.

Pietro triasowe

W obrębie triasu górnego (górny kajper) pojawiają się wśród ilów pstrych wkładki wapieni, tzw. wapieni woźnickich. W ich obrębie może występować warstwa wodonośna, która na terenie gminy ujmowana jest tylko na głębokości 40 m ppt.

Pietro jurajskie

Reprezentowane jest przez poziom dolnojurajski występujący w obrębie utworów piaszczysto piaszkowcowych, mający zmienny kontakt hydrauliczny z utworami czwartorzędu. Wody tego poziomu ujmowane są jedynie w rejonie Brzegów Zborowskich, gdzie eksploatowana warstwa wodonośna zalega na głębokości 7,0 m ppt, a wydajność eksploatacyjna wynosi 15 m³/h.

Pietro czwartorzędowe

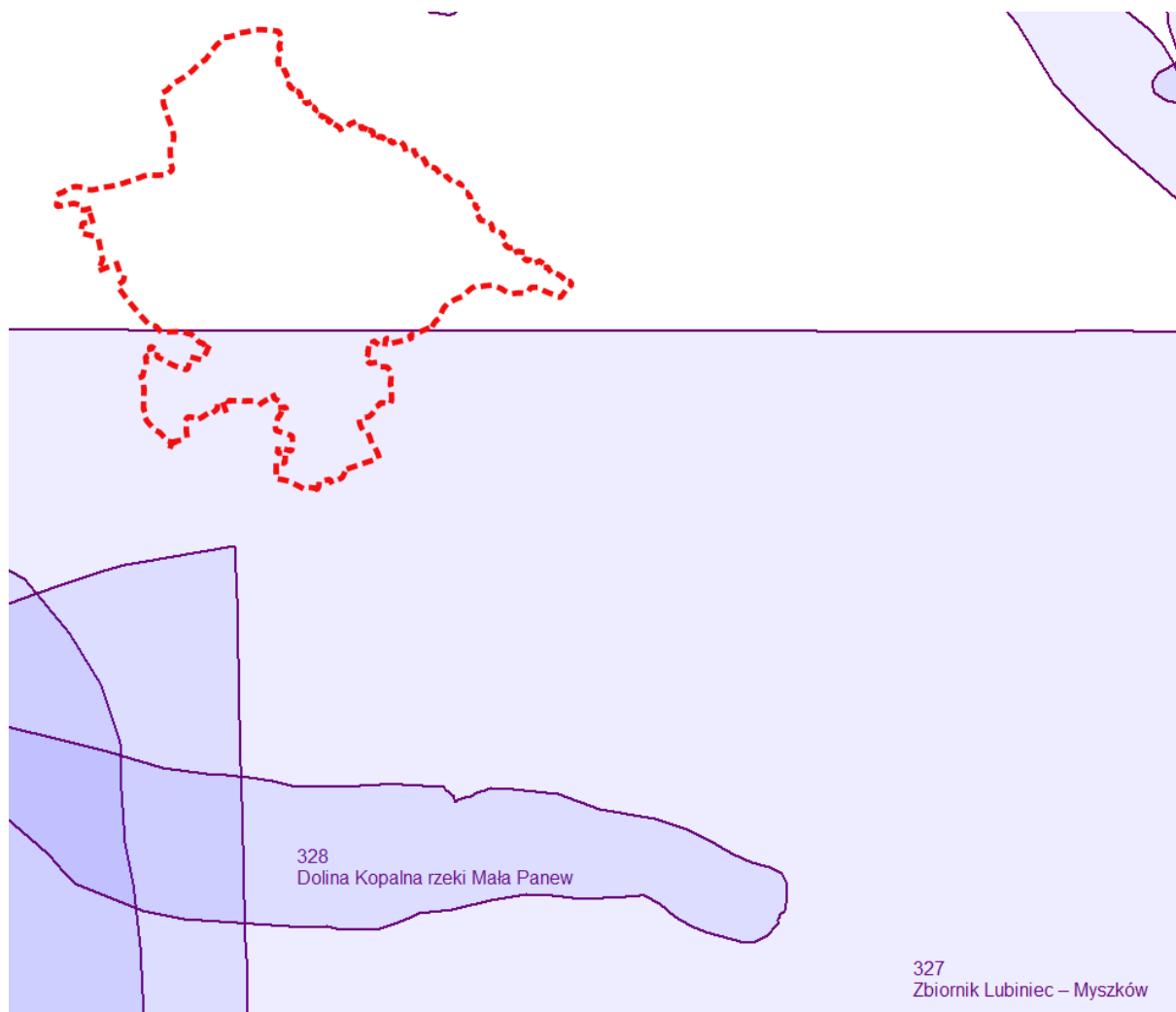
Związane jest z utworami piaszczystymi (o zróżnicowanej miąższości) zalegającymi wśród nieprzepuszczalnych utworów spoistych. W jego obrębie występują trzy warstwy wodonośne:

- w obrębie piasków nad glinami,
- między poziomami glin zwałowych,
- pod glinami zwałowymi morenowymi.

W zależności od tego, w której warstwie występują, wody mogą mieć charakter zwierciadła swobodnego lub naporowego. Zasilanie odbywa się poprzez infiltracje opadów atmosferycznych, a lustro wody kształtuje się na zmiennej głębokości od 0,3 m ppt (Ciasna) do 6,9 m ppt (Patoka).

Zgodnie z nowym, zmienionym podziałem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, przeprowadzonym w latach 2009–2016 przez PIG-PIB w Warszawie, występujący w południowej części gminy GZWP nr 327 – Zbiornik Lubliniec-Myszków został przekwalifikowany na główny zbiornik wód podziemnych.

GZWP Zbiornik Lubliniec-Myszków posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne 312 [tys.m³/dobę], średnia głębokość ujęcia to 135 m, obejmuje powierzchnię 2100 km². Kompleks wodonośny jest zbudowany z dolomitów, wapieni i margli triasu, a jego miąższość wynosi od 10 do 250 m. Na przeważającej części obszaru kompleks wodonośny jest przykryty serią utworów słabo przepuszczalnych triasu górnego i jury dolnej. Przeciętna głębokość studzien ujmujących te wody to około 135 m. Główną cechą zbiornika jest to, iż jest to największy w ramach triasu śląskiego zbiornik wód podziemnych. Poziomami wodonośnymi są utwory wapienia muszlowego i retu zasilane bezpośrednio na wychodniach oraz poprzez sączenie z innych warstw, np. czwartorzędowych i jurajskich. Główną warstwą wodonośną są tu piaski i piaszkowce warstw krośnieńskich o miąższości 20 do 40 m i dobrych parametrach hydrogeologicznych. Miejscami w zalegających wyżej ilach wodonośnych występują nieciągłe i o zmiennej miąższości warstwy wodonośne tzw. międzyrudne o niewielkiej wartości użytkowej. Na znacznym obszarze warstwy krośnieńskie mają kontakt hydrauliczny z niżej zalegającymi dolnojurajskimi piaskami warstw łysieckich górnych.

Rysunek 8 Lokalizacja GZWP na terenie gminy Ciasna
Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/> (dostęp 02.05.2022 r.)

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Celem prowadzenia monitoringu wód podziemnych jest dostarczanie wyników pomiarów, badań ilości i jakości wód podziemnych, koniecznych dla oceny ich stanu ilościowego i chemicznego. Badania stanu wód podziemnych na podstawie ustawy Prawo Wodne wykonuje państwowa służba hydrogeologiczna, tj. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Monitoring realizowany jest w oparciu o wyznaczone jednolite części wód podziemnych.

Rysunek 9 JCWPd na terenie gminy Ciasna

Źródło: opracowanie własne

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren gminy Ciasna znajduje się na obszarze dwóch JCWPd - nr 110 (niewielki południowo-zachodni fragment gminy) i nr 98 (pozostała – znaczna część gminy). W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę ww. JCWPd zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Tabela 8 Charakterystyka JCWPd na terenie gminy Ciasna

Nazwa JCWP	Region wodny	Aktualny stan chemiczny	Aktualny stan ilościowy	Cel środowiskowy – stan chemiczny	Cel środowiskowy - stan ilościowy	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLGW6000110	Środkowej Odry	dobry	dobry	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	niezagrożona
PLGW600098	Warty	dobry	dobry	osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	niezagrożona

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2016 poz. 1967)

W 2019 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu jednolitych części wód podziemnych, który jest wykonywany przynajmniej raz w ciągu 6-letniego cyklu aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Dane uzyskane podczas badań monitoringowych w 2019 roku posłużyły do oceny stanu jednolitych części wód podziemnych dokonanej w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148). Stan JCWPd na terenie gminy Ciasna został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 9 Stan JCWPd na terenie gminy Ciasna

Nazwa JCWP	Stan chemiczny JCWPd	Stan ilościowy JCWPd	Stan JCWPd
PLGW6000110	dobry	dobry	dobry
PLGW600098	dobry	dobry	dobry

Źródło: <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html> (dostęp 02.05.2022 r.)

Z przeprowadzonych badań wynika, iż ogólny stan analizowanych JCWPd jest dobry.

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

W myśl ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 roku poz. 855, ze zmianami) powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe związane jest z dużą prędkością płynącej wody i jej energią, które powodują niszczenie ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi) oraz budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

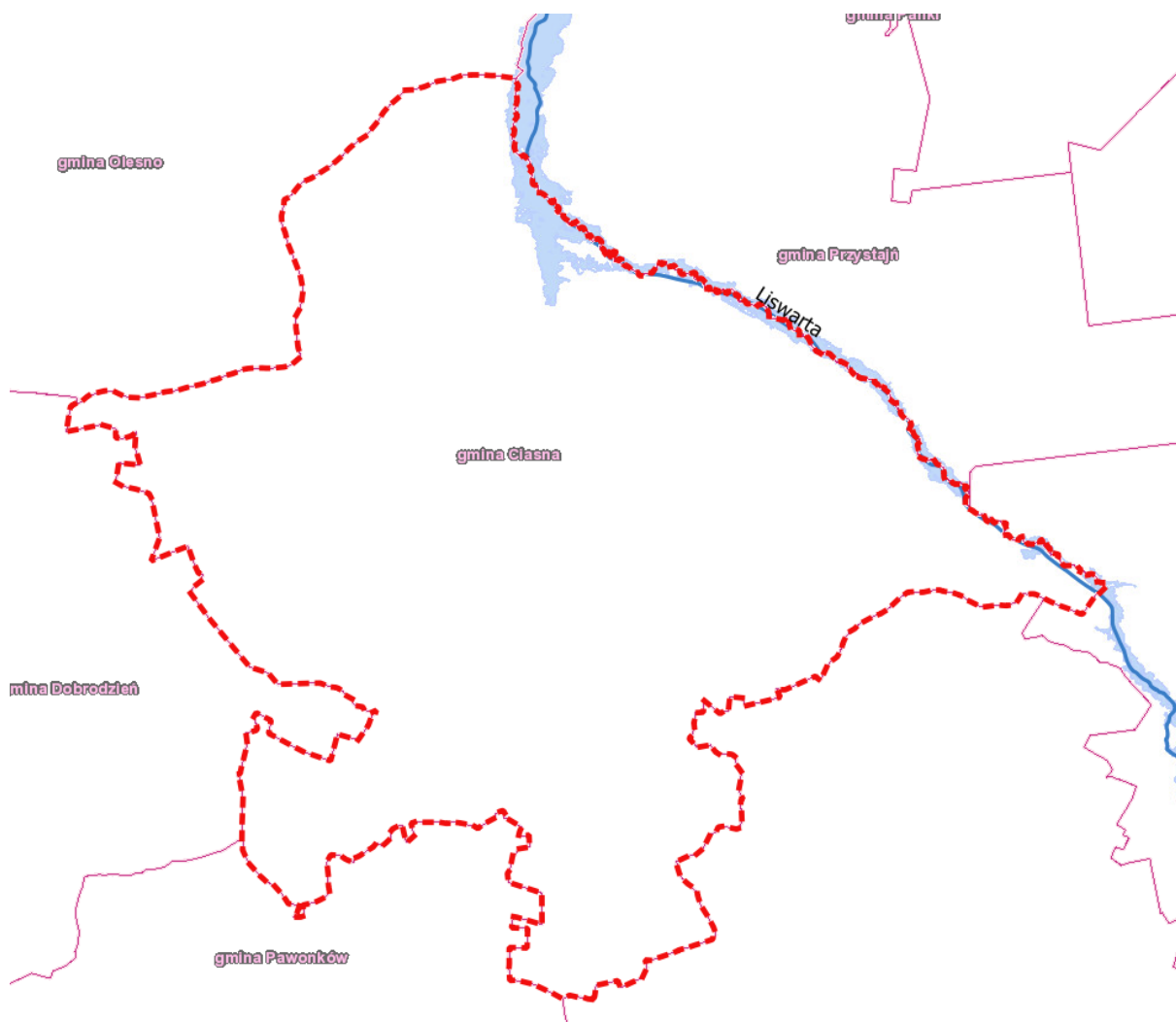
- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Tylko północno-wschodni obszar gminy Ciasna jest zagrożony powodzią. Wynika to z położenia geograficznego gminy względem przepływającej rzeki Liswarta, która stanowi w przybliżeniu granicę gmin Ciasna i Przystajń.

Ochrona przed powodzią obejmuje szereg różnych zadań o charakterze planistycznym, inwestycyjnym oraz utrzymaniowym, dzięki którym można ograniczyć wystąpienie tego niekorzystnego zjawiska. Ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym i realizuje się m.in. przez:

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- zapewnienie funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze i hydrosferze oraz prognozowanie powodzi;
- zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód;
- budowę, przebudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych;
- prowadzenie polityki informacyjnej w zakresie ochrony przed powodzią oraz ograniczania jej skutków.

Skuteczne zarządzanie ryzykiem powodziowym umożliwiają opracowane mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, będące głównym narzędziem planistycznym w tym zakresie. Wskazanie miejsc szczególnego zagrożenia powodzią ogranicza zabudowę tych obszarów, niwelując potencjalne straty powodziowe. Mapy służą również informowaniu społeczeństwa o obszarach zagrożonych powodzią oraz stopniu ich zagrożenia.

Rysunek 10 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Ciasna

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP (dostęp: 02.05.2022 r.)

Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego podlegają przeglądowi oraz w razie potrzeby aktualizacji w cyklach 6-letnich. W 2020 r. dokonano aktualizacji map ryzyka i zagrożenia powodziowego z 2015 r. oraz sporządzono nowe mapy dla obszarów, na których zidentyfikowano znaczące zagrożenia powodzią w wyniku przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego zakończonej w 2018 r.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego obszar gminy Ciasna znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$),
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($p=0,2\%$).

Tylko na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ust. 1 pkt 3) lit a) oraz b) Prawa wodnego, dotyczące m.in. gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji mogących zanieczyścić wody. Jeżeli nie spowoduje to zagrożenie dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, właściwy organ Wód Polskich (tj. dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich), zgodnie z art. 77 ust. 3 Prawa wodnego, może, w drodze decyzji, zwolnić od wymienionych wyżej zakazów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód.

Na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat nie obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne, jednakże należy mieć na uwadze, że zagrożenie wystąpienia powodzi o takim prawdopodobieństwie jest realne.

Dokumentem strategicznym służącym właściwemu zarządzaniu ryzykiem powodziowym jest Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZPR), który dla dorzecza Odry został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (DZ.U. z 2016 r., poz. 1938). PZPR obejmuje wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, ze szczególnym uwzględnieniem działań służących zapobieganiu powodzi i ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZPR jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te prowadzić będą m.in. do obniżenia strat powodziowych. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji. Obecnie trwa aktualizacja PZPR, której termin został przesunięty o rok w stosunku do terminu pierwotnego, tj. na grudzień 2022 r.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 r., zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które odpowiada za prowadzenie działań związanych z ochroną przed powodzią wywołaną przez wody płynące, których są administratorem w imieniu Skarbu Państwa. Teren gminy Ciasna znajduje się w obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu – Zarządu Zlewni w Sieradzu.

W latach 2019-2021 Gospodarstwo Wodne Wody Polskie zrealizowały następujące działania na terenie gminy Ciasna:

- w 2021 r. - prace konserwacyjne na Potoku Kochanowickim w km 0+000 - 2+500 w ramach zadania pn. „Prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek na terenie działania ZZ w Sieradzu – NW Kłobuck”, koszt prac na terenie gminy Ciasna: 28087,90 zł.
- w 2021 r. - prace konserwacyjne na Potoku Kochcickim w km 0+000 - 0+850 w ramach zadania pn. „Prace utrzymaniowe, konserwacyjno-udroźnieniowe rzek na terenie działania ZZ w Sieradzu – NW Kłobuck”, koszt prac na terenie gminy Ciasna: 10266,79 zł.

Prawidłowa gospodarka wodna to także działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Wywołwana jest przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych lub podziemnych, mogący skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód lub prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej.

Wyróżniamy 4 kolejne etapy rozwoju suszy:

- suszę meteorologiczną (atmosferyczną) – występującą na skutek deficytu opadów,
- suszę rolniczą (glebową) – pojawiającą się, gdy wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie,
- suszę hydrologiczną – przejawiającą się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach,
- suszę hydrogeologiczną – stanowiącą długotrwałe obniżenie poziomu wód podziemnych.

Najszerzy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia), jest też ono wrażliwe na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dotyczy to obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Podstawowym dokumentem strategicznym poruszającym temat zagrożenia suszą jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz.U. 2021 r. poz. 1615). Plan ten został opracowany na okres 6 lat (2021-2027). Główny cel dokumentu, jakim jest „przeciwdziałanie skutkom suszy”, odwołuje się do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz korzystania z nich w sposób racjonalny. Cele szczegółowe, precyzujące cel główny PPSS, to:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Dokument zawiera zalecenia dla samorządów, lokalnych środowisk, zwłaszcza rolników oraz podmiotów powiązanych z gospodarką wodną. Obejmuje również katalog działań, których celem jest obniżenie wielkości strat spowodowanych przez suszę i zapewnienie skutecznego monitorowania zasobów wodnych oraz gospodarowania wodą. PPSS uzupełnia się z planami gospodarowania wodami i innymi dokumentami planistycznymi opracowywanymi przez Wody Polskie.

Zgodnie z klasyfikacją suszy przedstawioną w PPSS na obszarze gminy Ciasna występuje słabe zagrożenie suszą rolniczą oraz umiarkowane zagrożenie suszą hydrologiczną i hydrogeologiczną. Analiza łącznego zagrożenia suszą wskazuje, że większość obszaru gminy jest słabo zagrożona suszą.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
rozwinięta sieć hydrograficzna gminy lokalizacja gminy w zasięgu GZWP słabe zagrożenie suszą w gminie	zły stan jednolitych części wód powierzchniowych zagrożenie powodzią w części gminy
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
realizacja działań z zakresu konserwacji i modernizacji cieków naturalnych i urządzeń wodnych wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów szczególnego zagrożenia powodzią	spływ powierzchniowy zanieczyszczonych wód z terenów rolniczych niewystarczające środki finansowe na inwestycje związane z ochroną wód oraz ochroną przeciwpowodziową

Źródło: opracowanie własne

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Teren gminy Ciasna charakteryzuje się rozwiniętą siecią hydrograficzną, która uzupełniają także zbiorniki wodne. Występuje tu sieć rowów odwadniających i melioracyjnych. Najważniejszy poziom wodonośny stanowią wody piętra czwartorzędowego. Gmina znajduje się w zasięgu występowania głównego zbiornika wód podziemnych „Zbiornik Lubliniec-Myszków”. Jak wykazała analiza SWOT istotnym problemem jest zły stan wód powierzchniowych.

Niewielki – wschodni obszar gminy narażony jest na występowanie zjawiska powodzi. Stąd niezwykle ważne jest podejmowanie działań, które pozwolą na zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańcom. Wymagana jest współpraca z administratorami Liswarty i innych cieków naturalnych oraz urządzeń melioracyjnych znajdujących się na terenie gminy. Głównym zagrożeniem dla podejmowania nowych i z reguły kosztownych inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej może być brak potrzebnych środków finansowych.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska, zaplanowano cele i zadania jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Zadania	Podjęte działania
Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej	W latach 2019-2021 na terenie Gminy Ciasna modernizowano i rozbudowywano sieć kanalizacyjną w następującym zakresie: rok 2021: • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna, Glinica, Przywary, Sieraków Śląski i Wędzina w Gminie Ciasna w zakresie - rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej do "Strzelnicy" w Sierakowie Śląskim. Długość sieci kanalizacyjnej: 246,0 mb – wartość robót: 141 028,90 zł netto. Przyłącza kanalizacyjne: 1 szt. o dł. 8,0 mb – wartość robót: 3 803,11 zł netto, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna, Glinica, Przywary, Sieraków Śląski i Wędzina w Gminie Ciasna w zakresie - rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Zjednoczenia w Ciasnej. Długość sieci kanalizacyjnej: 432,2 mb – wartość robót: 83 629,25 zł netto. Przyłącza kanalizacyjne: 4 szt. o łącznej dł. 156,4 mb – wartość robót: 93 799,11 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do działek zlokalizowanych pomiędzy sięgaczem ul. Górnej a ul. Brzezinkowską w miejscowości Glinica w Gminie Ciasna. Długość sieci kanalizacyjnej: 203,1 mb – wartość robót: 57 933,08 zł netto. Przyłącza kanalizacyjne: 1 szt. o dł. 5,2 mb – wartość robót: 5 251,55 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Glinica w ulicy Lipowej wraz z budową przyłączy wodociągowych- 13 sztuk i przyłączy kanalizacyjnych – 10 sztuk w różnych lokalizacjach na terenie Gminy Ciasna. Przyłącza kanalizacyjne: 10 szt. o łącznej dł. 81,25 mb – wartość robót: 59 285,26 zł netto, • budowa przyłącza kanalizacji sanitarnej”. Przyłącza kanalizacyjne: 3 szt. o łącznej dł. 31,0 mb – wartość robót: 15 865,92 zł netto. rok 2020: • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna i Molna w Gminie Ciasna, w zakresie: rozbudowa wodociągu sieciowego oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Świerkowej i po jej północno wschodnie stronie w Ciasnej - etap II. Długość sieci kanalizacyjnej: 2157,7 mb – wartość robót: 464 362,48 zł netto. Przyłącza: 51 szt. o długości 333,1 mb – wartość robót: 141 799,05 zł netto, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna i Molna w Gminie Ciasna, w zakresie: Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach Bocznej, Wiejskiej i Osiedlowej w miejscowości Molna. Długość sieci kanalizacyjnej: 2401,35 mb – wartość robót: 575 319,34 zł netto. Przyłącza: 27 szt. o długości 242,6 mb – wartość robót: 49 904,72 zł netto. • wykonanie przyłącza kanalizacyjnego w miejscowości Glinica. Przyłącza: 1 szt. – wartość robót: 13 990,80 zł netto. rok 2019: • budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ciasna, ul. Nowy Dwór w Gminie Ciasna. Długość sieci kanalizacyjnej: 4 442,65 mb – wartość robót: 601 105,79 zł netto. Przyłącza: 21 szt. o długości 520,6 mb – wartość robót: 95 493,41 zł netto, • rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w sięgaczu ul. Osiedlowej w Sierakowie Śląskim w Gminie Ciasna. Długość sieci kanalizacyjnej: 148,37 mb – wartość robót: 38 840,76 zł netto. Przyłącza: 3 szt. o długości 35,35 mb – wartość robót 9 442,00 zł netto, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna i Molna w Gminie Ciasna, w zakresie: -sieci wodociągowej w Ciasnej, ul. Zielona, - rozbudowa wodociągu sieciowego oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Świerkowej i po jej północno wschodnie stronie w Ciasnej - etap I. Długość sieci kanalizacyjnej: 1052,2 mb – wartość robót: 294 383,04 zł netto. Przyłącza: 4 szt. o długości 26,04 mb – wartość robót: 15 077,23 zł netto.
Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych.	Gmina Ciasna prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych w formie papierowej. Według stanu na dzień 31.12.2021 r. nieruchomości zamieszkałych wyposażonych w oczyszczalnie przydomowe było 17, a w zbiorniki bezodpływowe 703.
Rozbudowa oraz modernizacja sieci wodociągowej	W latach 2019-2021 na terenie Gminy Ciasna modernizowano i rozbudowywano sieć wodociągową w następującym zakresie: 2021 rok: • rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Łąkowej w miejscowości Molna w Gminie Ciasna, wraz z wykonaniem 14 przyłączy wodociągowych na terenie Gminy Ciasna. Długość sieci wodociągowej: 186,45 mb – wartość robót: 32 739,67 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 14 szt. o łącznej dł. 118,39 mb – wartość robót: 56 730,52 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie skrzyżowania ul. Dąbrowa z ul. Asfaltową w miejscowości Glinica w Gminie Ciasna. Długość sieci wodociągowej: 127,5 mb – wartość robót: 47 451,32 zł,

	• budowa przyłączy wodociągowych w różnych lokalizacjach w Gminie Ciasna w ilości 17 sztuk. Przyłącza wodociągowe: 17 szt. o łącznej długości 168,0 mb – wartość robót: 88 597,96 zł netto. • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna, Glinica, Przywary, Sieraków Śląski i Wędzina w Gminie Ciasna w zakresie - rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej do "Strzelnicy" w Sierakowie Śląskim. Długość sieci wodociągowej: 245,7 mb – wartość robót: 109 080,11 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 1 szt. o długości 9,6 mb – wartość robót: 9 162,94 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do działek zlokalizowanych pomiędzy sięgaczem ul. Górnej a ul. Brzezinkowską w miejscowości Glinica w Gminie Ciasna. Długość sieci wodociągowej: 201,6 mb – wartość robót: 46 381,73 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 1 szt. o długości 2,0 mb – wartość robót: 5 276,32 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Glinica w ulicy Lipowej wraz z budową przyłączy wodociągowych - 13 sztuk i przyłączy kanalizacyjnych – 10 sztuk w różnych lokalizacjach na terenie Gminy Ciasna. Długość sieci wodociągowej: 92,0 mb – wartość robót: 40 496,84 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 13 szt. o łącznej długości 98,47 mb – wartość robót: 101 938,35 zł netto, • budowa przyłączy wodociągowych. Przyłącza wodociągowe: 3 szt. o łącznej długości 27,0 mb – wartość robót: 12 915,48 zł netto, • budowa przyłączy wodociągowych ul. Górna w Glinicy. Przyłącza wodociągowe: 3 szt. o łącznej długości 53,3 mb – wartość robót: 25 016,72 zł netto. 2020 rok: • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna i Molna w Gminie Ciasna, w zakresie: rozbudowa wodociągu sieciowego oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Świerkowej i po jej północno wschodnie stronie w Ciasnej - etap II. Długość sieci wodociągowej: 1400,5 mb – wartość robót: 210 766,65 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 49 szt. o długości 391,6 mb – wartość robót: 111 705,47 zł netto, • modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Ciasna wraz z modernizacją sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz przepompowni na terenie Gminy Ciasna w zakresie:- budowy przyłączy wodociągowych w wybranych i wskazanych przez zamawiającego punktach Gminy Ciasna- 13 sztuk. Przyłącza wodociągowe: 13 szt. o długości 87,4 mb – wartość robót: 69 988,84 zł netto. 2019 rok: • budowa wodociągu w obrębie ul. Dworcowej i ul. Zjednoczenia w miejscowości Ciasna. Długość sieci wodociągowej: 441,8 mb – wartość robót 160 108,79 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 14 szt. o długości 126,0 mb – wartość robót: 64 301,67 zł netto, • rozbudowa sieci wodociągowej w sięgaczach ul. Niedźwiedzkiej w miejscowości Zborowskie w Gminie Ciasna, wraz z wykonaniem przyłączy wodociągowych oraz węzłów sieciowych na terenie Gminy Ciasna. Długość sieci wodociągowej 250,0 mb – wartość robót 109 730,95 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 33 szt. o dł. 300,1 mb – wartość robót: 118 806,10 zł netto, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Ciasna i Molna w Gminie Ciasna, w zakresie: -sieci wodociągowej w Ciasnej, ul. Zielona, - rozbudowa wodociągu sieciowego oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Świerkowej i po jej północno wschodnie stronie w Ciasnej - etap I. Długość sieci wodociągowej: 518,7 mb – wartość robót: 151 070,20 zł netto. Przyłącza wodociągowe: 21 szt. o dł. 155,6 mb – wartość robót 61 907,20 zł netto.
Edukacja mieszkańców gminy w zakresie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Edukacja ekologiczna w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzona jest przy okazji innych wydarzeń, eventów, czy szkoleń organizowanych w Gminie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Woda dostarczana jest mieszkańcom Gminy z ujęcia głębinowego w miejscowości Przywary. Woda nie wymaga uzdatniania i dezynfekcji. Bieżące utrzymanie sieci oraz urządzeń wodociągowych służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę w Gminie Ciasna realizowane poprzez wybór przedsiębiorstwa w drodze przetargu. 31 grudnia 2021 r. postępowanie przetargowe w tym zakresie wyłoniło firmę Usługi Budowlane Joachim i Teresa Ledwoń Sp. J., ul. Zjednoczenia 1K, 42–793 Ciasna.

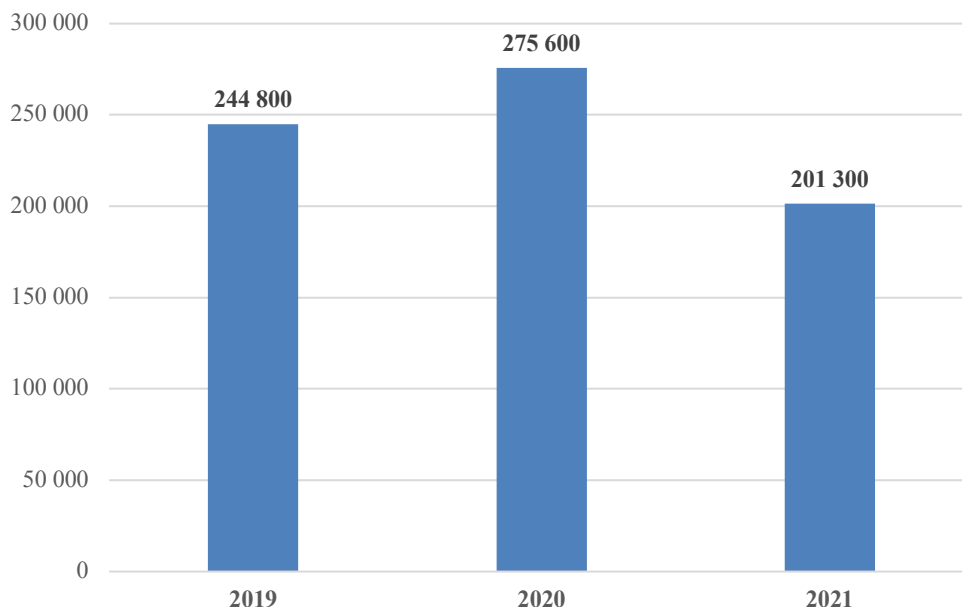
4.5.2.2. Sieć wodociągowa

W 2020 roku sieć wodociągowa na terenie gminy Ciasna posiadała długość 159,21 km. Stopień zwodociągowania gminy wynosi praktycznie 100% (zводociągowanych jest wszystkie 9 sołectw), a siecią wodociągową objętych jest 2 135 budynków mieszkalnych.

Liczba budynków przyłączonych do sieci wodociągowej z roku na rok wzrasta. Na koniec 2021 r. liczba przyłączy wodociągowych ogółem w gminie wynosiła 2135 sztuk.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w latach 2019-2021 zużycie wody na terenie gminy Ciasna zmieniało się nieproporcjonalnie – tzn. nie zaobserwowano wyraźnej tendencji wzrostowej, czy malejącej.

Na poniższym rysunku przedstawiono wielkość zużycia wody na terenie gminy w latach 2019-2021.

Rysunek 11 Wielkość zużycia wody [m³] na terenie gminy Ciasna w latach 2018-2020

Źródło: Urząd Gminy w Ciasnej

W latach 2019-2021 Gmina Ciasna przeprowadziła szereg modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej w następującym zakresie:

- rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Łąkowej w miejscowości Molna w Gminie Ciasna, wraz z wykonaniem 14 przyłączy wodociągowych na terenie Gminy Ciasna - długość sieci wodociągowej: 186,45 mb,
- rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie skrzyżowania ul. Dąbrowa z ul. Asfaltową w miejscowości Glinica w Gminie Ciasna - długość sieci wodociągowej: 127,5 mb,
- budowa przyłączy wodociągowych w różnych lokalizacjach w Gminie Ciasna - 17 sztuk. Przyłącza wodociągowe o łącznej długości 168,0 mb,
- rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Glinica w ulicy Lipowej wraz z budową przyłączy wodociągowych - 13 sztuk i przyłączy kanalizacyjnych – 10 sztuk w różnych lokalizacjach na terenie Gminy Ciasna, długość sieci wodociągowej: 92,0 mb,
- budowa przyłączy wodociągowych - 3 szt. o łącznej długości 27,0 mb,
- budowa przyłączy wodociągowych ul. Górna w Glinicy - 3 szt. o łącznej długości 53,3 mb,
- budowa wodociągu w obrębie ul. Dworcowej i ul. Zjednoczenia w miejscowości Ciasna, długość sieci wodociągowej: 441,8 mb,
- rozbudowa sieci wodociągowej w sięgaczach ul. Niedźwiedzkiej w miejscowości Zborowskie w Gminie Ciasna, wraz z wykonaniem przyłączy wodociągowych oraz węzłów sieciowych na terenie Gminy Ciasna, długość sieci wodociągowej 250,0 mb.

4.5.2.3. Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie gminy Ciasna

Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Dostarczana odbiorcom woda musi spełniać wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz.2294). Program monitoringu jakości wody obejmuje wyniki badań uzyskane w ramach wewnętrznej kontroli prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oraz nadzoru prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

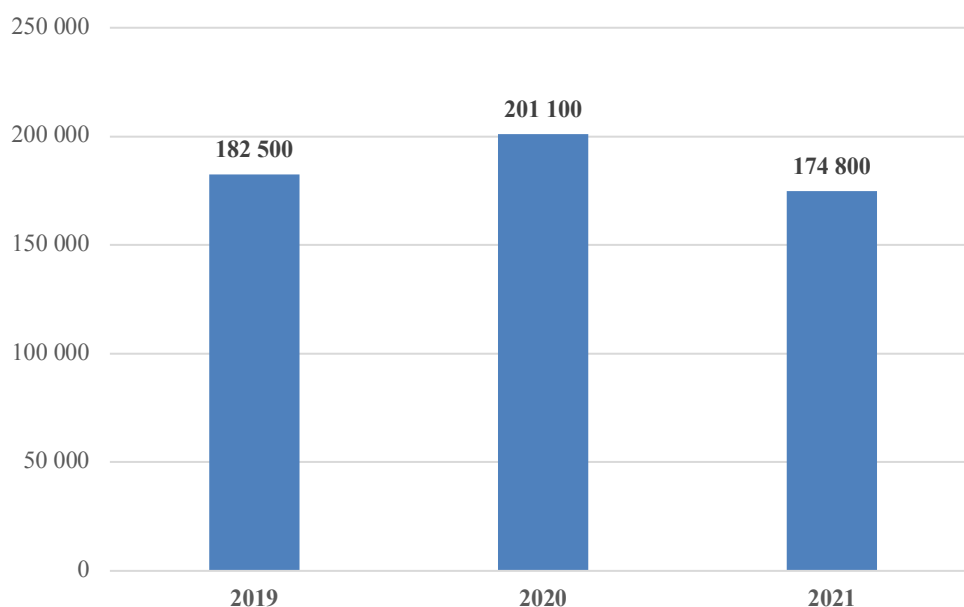
Na terenie Gminy Ciasna zlokalizowanych jest 7 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wodociągu sieciowego Przywary. Zgodnie z Harmonogramem badania wody z wodociągu gminnego Gminy Ciasna w 2020 roku dokonywano regularnie oceny wody przeznaczonej do spożycia z wodociągu sieciowego Przywary. Próbkę wody w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym i organoleptycznym spełniały wymagania powyższego rozporządzenia. W związku z tym po dokonaniu analizy badanych próbek wody oraz na podstawie uzyskanych sprawozdań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublińcu ocenił stan wody wodociągowej na terenie gminy Ciasna za 2021 r. jako dobry oraz stwierdził jej przydatność do spożycia przez ludzi.

4.5.2.4. Odbiór ścieków na terenie gminy Ciasna

Odprowadzanie ścieków z terenów gminy Ciasna realizowane jest za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej. Zgodnie z danymi uzyskanymi od Urzędu Gminy w Ciasnej całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy na koniec 2021 r. wynosiła 77,9 km.

Na koniec 2021 roku stopień skanalizowania gminy Ciasna kształtował się na poziomie 4,5 sołectwa na 9.

Na poniższym rysunku przedstawiono ilość odprowadzanych ścieków do kanalizacji na terenie gminy w latach 2019-2021.

Rysunek 12 Ilość odprowadzanych ścieków [m³] do kanalizacji na terenie gminy Ciasna w latach 2019-2021

Źródło: Urząd Gminy w Ciasnej

Aktualnie na terenie gminy Ciasna funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków: w Sierakowie Śląskim oraz Ciasnej.

W 2020 roku na oczyszczalni ścieków w Ciasnej zostało oczyszczonych 110 785 m³, w tym również ścieki dowożone na oczyszczalnię taborami asenizacyjnymi. Natomiast na oczyszczalni ścieków w Sierakowie Śląskim oczyszczono 90 341 m³ - w tym znajdują się również ścieki dowożone taborami asenizacyjnymi.

W 2020 roku masa wytworzonych komunalnych osadów ściekowych na oczyszczalni ścieków w Ciasnej wyniosła 66 Mg (12,87 w tonach s.m.), a na oczyszczalni ścieków w Sierakowie Śląskim 74 Mg (14,87 w tonach s.m.).

Oczyszczalnia ścieków w Ciasnej

Oczyszczalnia zlokalizowana jest przy ul. Nikoli Tesli 10 w Ciasnej. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne decyzja nr PO.ZUZ.5.4210.170.2022.MK wydana przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Sieradzu dnia 20.04.2022 r. Stała się ostateczna i podlega wykonaniu z dniem 17.05.2022 r. Termin – decyzja ważna do dnia 17.05.2032 r.

Oczyszczalnia ścieków w Sierakowie Śląskim

Na terenie aglomeracji Sieraków Śląski funkcjonuje jedna grupowa oczyszczalnia ścieków o nazwie „Sieraków Śląski”. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne decyzja nr PO.ZUZ.5.4210.171.2022.MK wydana

przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Sieradzu dnia 20.04.2022 r. Stała się ostateczna i podlega wykonaniu z dniem 17.05.2022 r. Termin – decyzja ważna do dnia 17.05.2032 r.

Na terenie gminy Ciasna zostały wyznaczone 2 aglomeracje – Sieraków Śląski i Ciasna. Ich charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 10 Aglomeracje na terenie gminy Ciasna

Akt prawny	Obszar aglomeracji	Lokalizacja oczyszczalni ścieków	RLM
Uchwała nr XXVI/156/2020 Rady Gminy Ciasna z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Ciasna	W skład aglomeracji wchodzi miejscowości na terenie gminy Ciasna: Ciasna, Glinica, Molna, Zborowskie	Ciasna, ul. Nikoli Tesli 10	3991
Uchwała nr XXVI/157/2020 Rady Gminy Ciasna z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Sieraków Śląski	W skład aglomeracji wchodzi miejscowości na terenie gminy Ciasna: Panoszków, Sieraków Śląski, Wędzina.	Sieraków Śląski, ul. Stawowa 2B	3107

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z art. 92 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, Wójt co 2 lata dokonuje przeglądu obszarów i granic wyznaczonych aglomeracji, z uwzględnieniem kryterium ich utworzenia oraz zaistniałych zmian równoważnej liczby mieszkańców w aglomeracji i w razie potrzeby informuje radę gminy o konieczności zmiany jej obszarów i granic.

W obszarach, gdzie brak jest możliwości technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej bądź w przypadku braku ekonomicznej opłacalności, nieruchomość powinna zostać wyposażona w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach prawnych. W przypadku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy należy spełnić następujące warunki - częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych powinna być dostosowana do ilości zużywanej na terenie nieruchomości wody oraz pojemności zbiorników do gromadzenia nieczystości ciekłych (zgodnie z uchwałą nr XVIII/122/2020 Rady Gminy Ciasna z dnia 15 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Ciasna). Na potwierdzenie tego, właściciel nieruchomości musi posiadać podpisaną umowę na opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz dowody uiszczenia opłaty za wywóz nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości od podmiotu posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie gminy Ciasna.

Gmina Ciasna na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Ewidencja jest prowadzona w formie papierowej. Według stanu na dzień 31.12.2021 r. nieruchomości zamieszkałych wyposażonych w oczyszczalnię przydomową było 17, a w zbiorniki bezodpływowe 703.

W 2019 r. WIOŚ w Katowicach skontrolował w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jedno przedsiębiorstwo. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, z kolei w 2020 r. skontrolowano 6 przedsiębiorstw, gdzie w 3 przypadkach nie wykazano naruszeń, w 2 przypadkach wydano zarządzenie pokontrolne, które zrealizowano, natomiast w 1 przypadku ustalenia kontroli dały podstawę do skierowania wystąpienia pokontrolnego.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
2 oczyszczalnie ścieków działające na terenie gminy wysoki stopień zwodociągowania gminy realizacja inwestycji polegających na rozbudowie kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej	sieć kanalizacji sanitarnej tylko w 5 sołectwach konieczność budowy zbiorników bezodpływowych w nowych obiektach mieszkalnych w miejscach bez dostępu do sieci kanalizacji

SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wzrost świadomości ekologicznej w zakresie właściwego postępowania ze ściekami i oszczędzania wody dalsze modernizacje sieci wodociągowej i kanalizacji rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej	możliwość zanieczyszczenia środowiska wodno-gruntowego z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych potencjalne odprowadzanie nieczystości ciekłych na obszarach nieskanalizowanych do wód lub do ziemi brak środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Przeprowadzona diagnoza stanu obecnego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wykazała wysoki stopień zwodociągowania gminy. Funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków. Jak wynika z analizy SWOT głównym problemem jest wciąż niedostateczny stopień skanalizowania gminy, co przekłada się na dużą liczbę budynków wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, a także na konieczność budowy takiego zbiornika w przypadku nowych budynków w miejscach bez dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej. Stanowią one potencjalne zagrożenie dla środowiska wodno-gruntowego w przypadku ich nieszczelności lub nieprawidłowej eksploatacji.

Działania związane z gospodarką wodno-ściekową powinny koncentrować się na budowie sieci kanalizacji sanitarnej w obszarach gminy dotychczas nieskanalizowanych, czyli praktycznie na połowie powierzchni gminy Ciasna. Wskazane jest prowadzenie kontroli w zakresie prawidłowego postępowania z nieczystościami ciekłymi oraz eliminowanie nielegalnego wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Ponadto ważne jest prowadzenie działań edukacyjnych podejmujących tematykę oszczędnego korzystania z dostępnych zasobów wodnych.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Zadania	Podjęte działania
Ujęcie występowania strategicznych złóż w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego, a następnie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy Ciasna	Na terenie gminy Ciasna występuje 7 udokumentowanych złóż surowców naturalnych. Złoża te nie zostały ujęte ani w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, ani też w MPZP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.6.2. Opis stanu obecnego

4.6.2.1. Budowa geologiczna

Zgodnie z geologicznym podziałem Polski teren gminy Ciasna należy do Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, gdzie utwory mezozoiczne tworzą strukturę monoklinalną. Osady mezozoiku zalegają na starszym, sfałdowanym podłożu paleozoicznym, którego strop nawiercono w postaci otworów geologiczno-poszukiwawczych na gł. 800 m ppt.

Mezozoik

Najstarszymi, stwierdzonymi wierceniami na terenie gminy utworami mezozoiku są osady triasu górnego: iłowce pstre z wkładkami wapieni (tzw. wapieni woźnickich), a także mułowce i piaskowce. Wschodnie tych utworów występują na wschodzie (Panoszów), zachodzie (Przywary) oraz południu (Glinica) obszaru gminy.

Młodszy ogień mezozoiku są utwory jury dolnej wykształcone w postaci piaskowców, piasków i żwirów, ilów i iłupków. Występują one jako niewielkie płyty tworzące wschodnie we wschodniej części gminy (okolice Panoszowa i Zborowskiego) oraz na południu w okolicy Glinicy. Linia miejscowości Pilawy, Panoszów, Zborowskie wyznacza zasięg występowania utworów jury dolnej (próg strukturalny). Miąższość jury dolnej jest tu niewielka (do kilku metrów) i wzrasta w kierunku północno-wschodnim.

Czwartorzęd

Pozostała część obszaru gminy pokryta jest grubą serią osadów czwartorzędowych o bardzo zmiennej miąższości, od kilkunastu centymetrów na wychodniach do >30 metrów w dolinie kopalnej Liswarty (maksymalna stwierdzona w miejscowości Dzielnia - 46,6 m). Największy udział w budowie geologicznej podłoża mają osady pochodzące z plejstocenu, okresu zlodowacenia środkowopolskiego, dwóch stadiów: maksymalnego i środkowo-podlaskiego. Stadiały te wyznaczone są przez dwa poziomy glin zwałowych, które występują ciągłym poziomem na terenie gminy. Z okresu zlodowacenia środkowopolskiego pochodzą też utwory piaszczyste, które pod względem rozprzestrzenienia dominują nad utworami spoistymi. Są to głównie piaski, żwiry i gazy pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego, występujące w postaci niereagujących płatów pokrywających większą część obszaru gminy.

4.6.2.2. Surowce naturalne

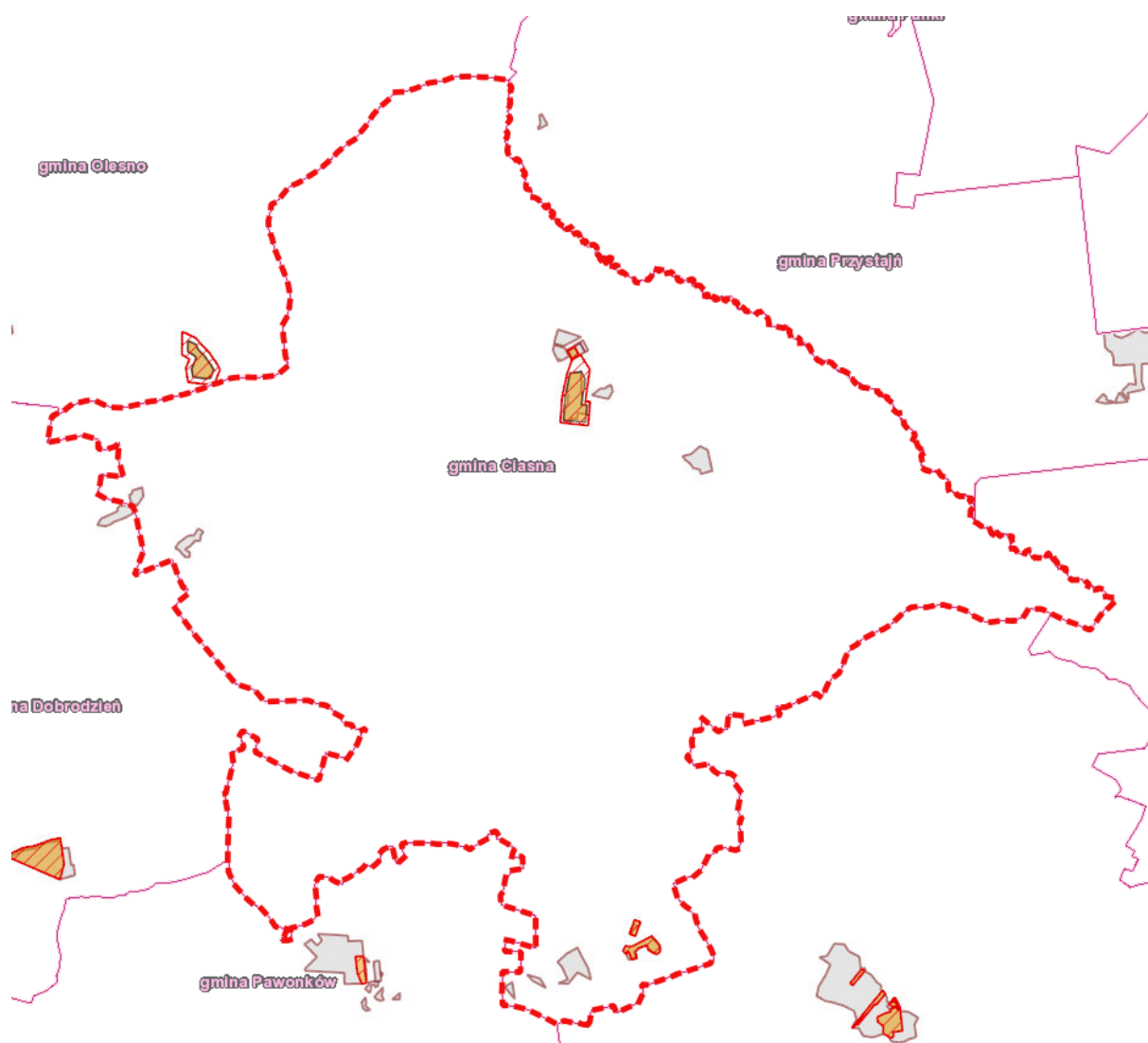
Złoża surowców przedstawiają naturalne skupienia kopalin, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Zgodnie z art. 125 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (t.j.: Dz. U. z 2022, poz. 1072 z późn. zm.). W ustawie tej m.in. uporządkowano kwestię własności złóż kopalin oraz ustanowiono wymóg ujmowania udokumentowanych złóż w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w celu ich ochrony.

Posiadający koncesję na wydobycie złoża kopalin jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża, jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze.

Złoża udokumentowane a nieeksploatowane zabezpiecza się jako zaplecze surowcowe. Na poniższym rysunku przedstawiono lokalizację złóż surowców naturalnych na terenie gminy.

Rysunek 13 Lokalizacja złóż surowców na terenie gminy Ciasna

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/Imgp_2.html?gmap=gp0 (dostęp 02.05. 2022 r.)

W poniższej tabeli przedstawiono złoża zasobów naturalnych udokumentowanych na terenie gminy Ciasna - zgodnie z Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12. 2020 r.

Tabela 11 Zasoby naturalne na terenie gminy Ciasna

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Stan zagospodarowania złoża [tys. ton]		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
PIASKI I ŻWIRY					
1.	Glinica	E - złożo eksploatowane	4500	605	101
2.	Przywary	R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	403	-	-
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ					

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Stan zagospodarowania złoża [tys. ton]		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
3.	Jeżowa	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	841	-	-
4.	Patoka	E - złożo eksploatowane	4358	1334	11
5.	Panoszów	R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	1491	-	-
6.	Leśna	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	506	-	-
GLINY CERAMICZNE					
7.	Patoka II	R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	1304	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r.

Marszałek Województwa Śląskiego na terenie Gminy Ciasna wydawał następujące koncesje na eksploatację kopalin:

- na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Glinica” udzielona „ŻWIR-PROM” Spółka Jawna, z terminem jej obowiązywania do dnia 31 grudnia 2027 r.
- na wydobywanie kopalin ze złoża ilów kajprowych „Patoka”, udzielona Spółce z o.o. „Patoka Industries Ltd”, z terminem ważności ustalonym na dzień 1 listopada 2055 r.

W wyniku zakończenia eksploatacji części złóż naturalnych 2 podmioty na terenie gminy Ciasna mają wydane przez Starostę Lublinieckiego decyzje o rekultywacji terenu.

4.6.2.3. Osuwiska

W myśl art. 110a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska starosta prowadzi obserwację terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach. Narzędziem pomocnym w prowadzeniu tego typu działań jest System Oslony Przeciwośuwiskowej (w skrócie SOPO). Jest to projekt o znaczeniu ogólnopolskim, którego podstawowym celem jest rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1 : 10 000 wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce oraz założenie systemu monitoringu wglębnego i powierzchniowego na wybranych osuwiskach. Projekt SOPO realizowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Starostwo Powiatowe w Lublińcu, w rejestrze osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych prowadzonym przez Starostę Lublinieckiego, na terenie gminy Ciasna nie znajdują się żadne udokumentowane osuwiska terenu.

Dokładne analizy wskazują, iż powiat lubliniecki, w tym gmina Ciasna, w niewielkim stopniu jest zagrożona ruchami masowymi ziemi, dlatego przeciwdziałanie rozwojowi tych ruchów powinno opierać się na działaniach profilaktycznych polegających na prowadzeniu obserwacji. W chwili obecnej nie ma zagrożenia dla budynków i budowli.

4.6.3. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne oraz zagrożenia ruchami masowymi	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SLABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie kilku różnych złóż surowców naturalnych brak terenów osuwiskowych	brak zapisów w MPZP dot. złóż naturalnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości rozwoju gospodarczego wynikające z występowania surowców	możliwe uciążliwości związane z eksploatacją surowców

część opłat eksploatacyjnych oraz podatki stanowią źródło dochodu budżetu gminy	możliwa degradacja środowiska związana z nielegalnym wydobywaniem surowców
---	--

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych oraz zagrożeń ruchami masowymi

Na obszarze gminy Ciasna zlokalizowanych jest 7 udokumentowanych złóż kopalin. Aktualnie nie występują znaczące uciążliwości wynikające z eksploatacji surowców, niemniej należy monitorować zachodzące w tym zakresie zmiany. Jak wynika z przeprowadzonej analizy SWOT eksploatacja występujących surowców naturalnych może stanowić szansę dla rozwoju gospodarczego gminy. Warunkiem jest jednak pozyskiwanie kopalin na podstawie wydanych koncesji oraz prowadzenie rekultywacji po zakończeniu wydobywania, co pozwoli na ograniczenie negatywnych skutków dla środowiska wiążących się z tym rodzajem działalności. Częściowo powyższe uwarunkowania zostały spełnione, ponieważ 2 podmioty na terenie gminy mają wydane decyzje o rekultywacji terenu na obszarach, gdzie eksploatacja została zakończona.

Gmina Ciasna nie jest zagrożona ruchami masowymi ziemi – nie zostały zarejestrowane żadne osuwiska, co potwierdza także System Oslony Przeciwoświsowej SOPO, realizowany przez Państwowy Instytut Geologiczny.

W ramach niniejszego opracowania zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.6.4 Wpływ zmian klimatu na górnictwo, wrażliwość i adaptacja do zmian

Zakłady prowadzące eksploatację surowców mogą być narażone na wpływ zmian klimatu, a przede na działanie związanych z tymi zmianami niekorzystnych zjawisk takich jak silne wiatry czy intensywne opady deszczu i śniegu.

Ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne bądź długotrwałe deszcze lub porywiste wiatry) już aktualnie sprawiają mniejsze lub większe problemy na obszarach zakładów wydobywczych, które muszą zmagać się z likwidacją ich skutków. Jeśli prognozy zmian klimatu będą się potwierdzać, to problem będzie narastać, a z utrudnieniami spowodowanymi nawalnymi deszczami lub huraganowymi wiatrami zakłady prowadzące działalność związaną z eksploatacją surowców będą miały do czynienia coraz częściej.

Możliwe jest wytypowanie szeregu prostych działań technicznych i organizacyjnych, których wdrożenie pozwoli na likwidację utrudnień związanych z omawianymi zjawiskami.

Istotnym elementem adaptacji do zmian klimatu przedsiębiorstw prowadzących pozyskiwanie surowców jest dostosowanie infrastruktury technicznej do przewidywanego niekorzystnego oddziaływania intensywnych zjawisk pogodowych. W tym zakresie zadania związane z adaptacją powinny polegać na usprawnieniu funkcjonowania infrastruktury na wypadek wystąpienia takiego zjawiska oraz na jednoczesnym wytypowaniu działań alternatywnych i awaryjnych. Działania adaptacyjne powinny zostać zdefiniowane dla każdego elementu infrastruktury, który wcześniej musi być zinwentaryzowany, a także powinny uwzględniać planowane inwestycje (budowę nowych obiektów i rozbudowę już funkcjonujących).

Zakłady prowadzące eksploatację surowców we własnym zakresie mogą opracowywać plany działań adaptacyjnych, uwzględniając najistotniejsze zagrożenia. Ponieważ sektor górnictwa jest związany z innymi sektorami i strukturami (gmina, powiat), zadania adaptacyjne mogłyby zostać podzielone na zadania własne i koordynowane (udział w finansowaniu).

Wiele inicjatyw podejmowanych przez zakłady wydobywcze, pomimo że nie miały na celu adaptacji do zmian klimatycznych, w rzeczywistości są przedsięwzięciami noszącymi znamiona takich działań.

Przykładem może być rekultywacja, podczas której wykonuje się zabezpieczenia skarp przed erozją wodną i wietrzną, regulację gospodarki wodno-ściekowej na obiekcie oraz wykonanie utwardzenia dróg technicznych.²

² na podstawie zapisów dokumentu pn.: „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”, 2013. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. „Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA”.

4.7. Gleby i rolnictwo

4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Planowane zadania	Podjęte działania
Organizacja szkoleń i spotkań dla rolników z terenu gminy pod kątem prowadzenia zrównoważonego rolnictwa	W latach 2019-2021 ODR w Częstochowie organizowało wiele różnorodnych szkoleń: • z dopłat bezpośrednich powiązanych z działaniami poprawiającymi strukturę gleby zwiększając ilości próchnicy w glebie, • badania próbek glebowych w celu stosowania nawożenia według potrzeb pokarmowych uprawianych roślin uprawnych • szkolenia chemiczne dla rolników stosujących środki ochrony roślin sprzętem naziemnym (są to szkolenie obowiązkowe dla rolników), • szkolenia promujące przechodzenie z rolnictwa konwencjonalnego na rolnictwo proekologiczne i ekologiczne
Kontrola materiału siewnego i plodów rolnych w gospodarstwach rolnych na terenie gminy	W latach 2019-2021 WIORiN w Katowicach przeprowadził kilkanaście kontroli i obserwacji – były to m.in. kontrole materiału siewnego, obserwacje pod kątem organizmów kwarantannowych, obserwacje pod kątem organizmów nie kwarantannowych, kontrole punktów wprowadzających środki ochrony roślin do obrotu, kontrole stosowania środków ochrony roślin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.7.2. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy najwięcej występuje gleb bielcowych i pseudo bielcowych (gleby płowe).

Gleby bielcowe właściwe nie są częste na terenie gminy, wskazuje na to skład mechaniczny skał, z których powstawały gleby. Często są to gliny i iły zarówno w przypadku skały macierzystej jak i skały podścielającej). Można przypuszczać, iż wytworzyły się one w rejonie występowania większych miąższości piasków tj.: wydmy w północno zachodnim i południowo wschodnim fragmencie gminy, oraz w części centralnej na piaskach wyniesionych wyżej nad lustro wody podziemnej i porośniętych pierwotnie borem sosnowym.

Do tego typu gleb zaliczone zostały być może również gleby innych typów w których zaznaczył się proces bielcowienia pod nasadzanym borem sosnowymi, szczególnie gleby brunatne kwaśne.

Gleby bielcowe charakteryzują się niskim pH, niską zasobnością w składniki mineralne, płytką warstwą próchniczą. Poziom próchniczny ulega szybkiemu niszczeniu na skutek utleniania. Ogólnie biorąc gleby te są mało żyzne. Tu również zaliczono gleby pseudo bielcowe, które w obecnej nomenklaturze noszą nazwę gleb płowych.

W zależności od skały macierzystej mogą one ulegać przemianie w gleby pseudo glejowe w przypadku glin zwałowych lub iłów ewentualnie gleby bielcowe w przypadku skał o mniejszej ilości cząstek ilastych.

W glebach tych procesem dominującym jest proces przemýviania, dlatego charakteryzują się one znacznym wylugowaniem związków zasadowych z warstw wierzchnich, co powoduje iż odczyn ich jest najczęściej kwaśny (pH waha się w granicach 4- 5). Gleby te najczęściej są ubogie w substancję organiczną, której ilość dochodzi do 2%. Gleby te najczęściej użytkowane są rolniczo jeżeli znajdują się pod lasami, najczęściej tworzą siedlisko lasów liściastych (grądy), rzadziej lasów mieszanych.

Na podobnym obszarze występują gleby brunatne kwaśne i wylugowane. Są to najczęściej gleby wytworzone pod lasami mieszanymi, gdzie skała macierzysta są piaski lekkie lub słabo gliniaste, podścielone glinami piaszczystymi lub piaskami gliniastymi. Gleby te charakteryzują się odczynem w granicach pH 3,5 - 5,0. Poziom próchniczny ma barwę jasnoszara z odcieniem brunatnym i zawiera próchnicę typu mull i moder. Gleby tego typu są dla wielu roślin za suche ze względu na małą zdolność retencjonowania wody, wymagają również intensywnego wapnowania.

Czarne ziemie i gleby gruntowo - glejowe są to gleby, które tworzą się w warunkach okresowego silnego uwilgotnienia. Sprzyja to powstaniu w glebach okresowo warunków beztlenowych, powodujących procesy glejowe. Procesy te sprzyjają gromadzeniu się substancji organicznej. Gleby te kształtowały się przy silnym udziale roślinności łąkowej. Czarne ziemie są bardziej zasobne w związki węglanowe, a zwierciadło wody zalega niżej niż w przypadku gleb gruntowo - glejowych. Ze względu na swój charakter (duża ilość części spławialnych, wysoki poziom zwierciadła wody), istnieją trudności z wjechaniem sprzętem rolniczym na pola wiosną i jesienią. Na glebach tych znajdują się najczęściej łąki. Na terenie gminy gleby tego typu położone są głównie w dolinach cieków.

Gleby mułowe, gleby torfowe są one zaliczane do gleb typu bagiennego. Proces bagienny sprzyja odkładaniu się w powierzchniowej warstwie utworów organicznych. Gleby te zawierają warstwę organiczną, której miąższość jest większa niż 30 cm. Proces tworzenia się tych gleb jest podobny. Występują one w miejscach, gdzie jest bardzo

wysoki poziom wody gruntowej. Przy czym gleby mułowe pojawiają się w miejscach, gdzie woda opada w okresie letnim i jest krótki czas na rozkład substancji organicznej, natomiast gleby torfowe tam, gdzie poziom wód gruntowych utrzymuje się na stałym poziomie przez cały rok. Gleby te nadają się jedynie do wykorzystania jako użytki zielone lub pozostawione są jako nieużytki zarastające lasem.

Gleby murszowe powstały na skutek odwodnienia terenów podmokłych. W glebach tych następuje systematyczny rozkład nagromadzonej substancji organicznej. Następuje zmiana roślinności z bagiennej na fakowa. Gleby tego typu występują na terenach zmeliorowanych. Wykorzystywane są jako użytki zielone.

Mady rzeczne - jest ich bardzo niewiele i występują w płaskich fragmentach dolin rzecznych głównie w dolinie Liswarty i Potoku Jeżowskiego. Są to mady płytkie, stosunkowo ubogie w części organiczne. Ze względu na wysoki poziom zwierciadła wody wykorzystywane są jako użytki zielone.

4.7.2.1. Badania gleb

W ostatnich latach na terenie gminy Ciasna nie były prowadzone badania jakości gleb. Badania gleb na obszarze powiatu lublinieckiego prowadzone są w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, stanowiącego podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Ostatnie wyniki pochodzą z 2015 roku, jednak ani na terenie gminy Ciasna, ani na terenie całego powiatu lublinieckiego nie znajdowało się stanowisko pomiarowe.

Badania chemiczne gleb, materiału roślinnego, nawozów oraz innych środków do użyźniania gleby mogą być również wykonywane przez rolników w ich własnym zakresie w akredytowanym laboratorium Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej. Teren Gminy Ciasna znajduje się w obszarze działania OSChR w Gliwicach. Próbkę do badań rolnicy mogą pobierać i dostarczać do laboratorium samodzielnie według instrukcji podanej przez OSChR lub za pośrednictwem specjalistów terenowych obsługujących poszczególne rejony działania.

Badania wykonywane są w następującym zakresie:

- badania odczynu gleby,
- badania zasobności gleby w makroelementy,
- badania zasobności gleby w mikroelementy,

Ponadto w laboratorium OSChR wykonywane są badania:

- składu chemicznego nawozów naturalnych, organicznych i organiczno-mineralnych,
- składu chemicznego osadów ściekowych i innych substancji służących do użyźniania gleb,
- badania nawozów mineralnych na potrzeby urzędowej kontroli jakości oraz na zlecenie zainteresowanych podmiotów.

Laboratorium Stacji wykonuje także następujące analizy materiału roślinnego:

- dla potrzeb doradztwa nawozowego badanie aktualnego stanu odżywienia roślin i określenie uzupełniającej dawki nawozów do nawożenia dolistnego roślin,
- badanie składu i wartości pokarmowej pasz gospodarskich,
- badania produktów roślinnych i ocena ich przydatności do celów konsumpcyjnych, zwłaszcza określenie zawartości azotanów i metali ciężkich.

Na podstawie wyników analiz chemicznych ustala się zalecenia nawozowe, czyli potrzeby nawozowe w postaci określonych dawek nawozów w nawożeniu podstawowym bądź pogłównym. Do tego celu wykorzystuje się zwykle metodę bilansową, gdzie porównuje się rozchody składników pokarmowych (wynoszenie składników z plonem, straty w glebie), z przychodami (nawożenie organiczne, resztki poźniwne, uwalnianie składników w glebie). Na podstawie różnicy bilansowej oblicza się potrzebną dawkę nawozów.

Od początku roku 2019 do końca 2021 roku przebadano łącznie 56 gospodarstw. Zawartość fosforu, potasu i magnezu była w większości próbek na średnim lub dużym poziomie. Potrzeby wapnowania były bardzo zróżnicowane – liczba próbek z koniecznością wapnowania i tych, gdzie było ono zbędne była podobna. Świadczy to o dużym zróżnicowaniu gleb na terenie gminy Ciasna.

4.7.2.2. Rolnictwo

W 2020 r. przeprowadzony na terenie kraju został Powszechny Spis Rolny, w którym pytano rolników m.in. o powierzchnię gruntów i liczbę zwierząt gospodarskich, uprawy rolne i ogrodnicze. Ponadto zbierano dane o liczbie ciągników, maszyn rolniczych i budynków gospodarskich związanych z prowadzoną produkcją rolniczą. Na dzień opracowania niniejszego Programu dane ze spisu nie zostały jeszcze udostępnione.

Zgodnie z danymi Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Częstochowie, w latach 2019-2021 przeprowadzono szkolenia specjalistyczne, szkolenia wyjazdowe i webinarium, w którym uczestniczyli rolnicy

Gminy Ciasna. Realizowane są także programy rolnośrodowiskowe według planów sporządzonych przez doradców rolnośrodowiskowych. ODR w Częstochowie organizuje szkolenia z dopłat bezpośrednich powiązanych z działaniami poprawiającymi strukturę gleby zwiększając ilości próchnicy w glebie, a także badanie próbek glebowych w celu stosowania nawożenia według potrzeb pokarmowych uprawianych roślin uprawnych. Ośrodek prowadzi specjalistyczne szkolenia chemizacyjne dla rolników stosujących środki ochrony roślin sprzętem naziemnym (są to szkolenie obowiązkowe dla rolników). Wartościowym szkoleniem jest to, które promuje przechodzenie z rolnictwa konwencjonalnego na rolnictwo proekologiczne i ekologiczne.

W 2021 roku Starosta Lubliniecki wydał decyzję w sprawie wyłączeń z produkcji rolnej dla terenów o łącznej powierzchni 0,01 ha. Jest to bardzo niewielka powierzchnia, świadcząca o tym, że w gminie nie występuje duże zapotrzebowanie na grunty pod zabudowę mieszkaniową – jest to bowiem główny czynnik powodujący konieczność wyłączenia z produkcji rolnej.

Zgodnie z danymi Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pozyskanymi na podstawie dokonanych przez rolników zgłoszeń na dzień 1 stycznia 2022 roku, na terenie gminy Ciasna hodowanych było:

- 3327 sztuk bydła,
- 13696 sztuk trzody chlewnej,
- 0 sztuk kóz,
- 14 sztuk owiec.

Teren gminy obejmują swoim działaniem Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które okresowo organizują szkolenia, spotkania informacyjne czy punkty konsultacyjne dla zainteresowanych rolników. Porady dotyczą głównie wypełniania wniosków obszarowych oraz wniosków o dofinansowania unijne. Część z tych usług realizowana jest bezpłatnie, natomiast wsparcie przy składaniu wniosków o dofinansowanie pochodzące ze środków unijnych jest płatne.

W ramach programów rolnośrodowiskowych Departament Płatności Bezpośrednich ARiMR zrealizował w latach 2019-2020 dla terenu gminy Ciasna płatności w zakresie:

Wariantu 1.1-Rolnictwo zrównoważone,

Wariantu 2.1-Międzyplony,

Wariantu 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne.

Tabela 12 Dane dotyczące realizacji programu rolnośrodowiskowego na terenie gminy Ciasna

Rok	Wariant	Liczba wniosków	Powierzchnia [ha]
2019	Wariant 2.1-Międzyplony	24	272,02
	Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	1	5,80
2020	Wariant 1.1-Rolnictwo zrównoważone	1	1,26
	Wariant 2.1-Międzyplony	24	264,44
	Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	1	5,80

Źródło: pismo ARiMR z dnia 16.03.2022 r. znak: StP12.0163.06.2022.LZ

Z powyższych danych wynika, iż w latach 2019-2020 przyznano 51 dopłat, a łączna powierzchnia gospodarstw objętych wsparciem wyniosła 549,32 ha.

Obszar gminy obejmuje także swoim zasięgiem działania Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, który corocznie prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych i niekwarantannowych oraz w zakresie gospodarowania środkami ochrony roślin. W latach 2019-2020 przeprowadzono:

- 15 kontroli materiału siewnego – nie stwierdzono nieprawidłowości;
- 82 obserwacji pod kątem organizmów kwarantannowych – nie stwierdzono występowania ww. organizmów;
- 66 obserwacji pod kątem organizmów niekwarantannowych - nie stwierdzono występowania ww. organizmów;
- 1 kontrolę punktów wprowadzających środki ochrony roślin do obrotu – brak uchybień;
- 22 kontrole stosowania środków ochrony roślin – stwierdzono 1 nieprawidłowość w 2021 r.;
- pobrano 4 próbki płodów rolnych na pozostałości środków ochrony roślin – nie stwierdzono przekroczeń.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby i rolnictwo	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
duże zainteresowanie rolników dopłatami wykonywanie badań na występowanie patogenów w uprawach	brak badań gleb na terenie gminy i powiatu stwierdzona nieprawidłowość podczas kontroli stosowania środków ochrony roślin
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości korzystania ze wsparcia ARiMR możliwość wykonania badań gleb, kontroli materiału siewnego oraz kontroli stosowanych środków ochrony roślin w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach	ryzyko pojawienia się szkodników lub patogenów

Źródło: opracowanie własne

4.7.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb i rolnictwa

Z przeprowadzonej analizy stanu obecnego wynika, że na terenie gminy Ciasna dominują gleby bielcowe i pseudo bielcowe (płowe). W gminie nie został zlokalizowany punkt monitoringu jakości gleb.

Prowadzenie rolnictwa zrównoważonego jest warunkiem zachowania funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb. Czynnikiem sprzyjającym w tym zakresie jest szeroki wachlarz mechanizmów wsparcia szkoleniowego i finansowego oferowanego rolnikom, którzy jak wskazuje wykonana analiza SWOT przejawiają spore zainteresowanie tego typu pomocą.

W ramach działalności kontrolnej w dalszym ciągu Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywał będzie kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych WIORIN.

W ramach niniejszego opracowania zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Planowane zadania	Podjęte działania
Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Sprawozdania opracowywane są terminowo corocznie zgodnie z przepisami do końca marca każdego roku.
Bieżąca likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska)	Na terenie gminy nie zaobserwowano w ostatnich latach tzw. dzikich wysypisk.
Uzyskanie wymaganych przepisami prawa poziomów selektywnego gromadzenia odpadów	Gmina Ciasna osiągnęła poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w wysokości 20,75% w 2019 r. i 29% w 2020 r., zatem nie przekroczono poziomu określonego Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 roku w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. z 2017 roku poz. 2412), wynoszącego 35%. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 roku w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016 roku poz. 2167), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła powinien być wynieść co najmniej 40% w 2019 r. oraz co najmniej 50% w 2020 r. Gmina Ciasna osiągnęła poziom 56,98% w 2019 r. i poziom 63% w 2020 r., co spełnia wymagania ww. Rozporządzenia. Natomiast poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych dla 2019 r. powinien być wynieść co najmniej 60%, a dla 2020 r. co najmniej 70% - Gmina Ciasna w 2019 roku osiągnęła ten poziom w stopniu 91,73%, a w 2020 r. osiągała poziom 100%, co również jest zgodne z ww. Rozporządzeniem.
Działalność edukacyjna w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i ograniczania ich powstawania	Gmina Ciasna informuje i edukuje mieszkańców poprzez publikację na stronie www artykułów poświęconych właściwemu postępowaniu z odpadami, a także prawidłowym zasadom segregacji. Działalność edukacyjna prowadzona jest również przez jednostki oświatowe działające na terenie gminy Ciasna.
Przeprowadzenie terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i opracowanie programu usuwania azbestu z terenu Gminy Ciasna Systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy Ciasna	Gmina Ciasna posiada opracowany Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, do którego sporządzano także terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Baza Azbestowa zawiera obecnie (stan na maj 2022 roku) informację o występowaniu na obszarze gminy Ciasna 640,834 Mg azbestu, w tym 569,720 Mg należących do osób fizycznych i 71,114 Mg należących do osób prawnych. W 2019 r. usunięto wyroby azbestowe w ilości 36,635 Mg, natomiast w 2020 r. zostało usunięte 18,976 Mg odpadów zawierających azbest.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.8.2. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Ciasna źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- drogi i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należą do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z rocznych sprawozdań z gospodarowania odpadami, rocznych analiz gospodarki odpadami za lata 2019-2021 oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarka odpadami na terenie gminy oparta jest na zasadach Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (uchwała Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 r. Zarządu Województwa Śląskiego).

Celem obowiązującego Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Krajowym planem gospodarki odpadami 2022 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Dokument jest zgodny z aktualnymi przepisami prawa i przedstawia podział województwa na regiony gospodarowania odpadami. Główne cele strategiczne wynikające z KPGO to:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych,
- zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, m. in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw („ustawa nowelizująca”), wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów.

Nowelizacja istotnie zmieniła system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja zlikwidowała tę regionalizację.

Nadal jednak będą pewne ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi, odebranymi od właścicieli nieruchomości, odpady takie będą mogły być przekazywane wyłącznie do tzw. instalacji komunalnych, ujętych na listach prowadzonych przez Marszałków Województw.

4.8.2.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy

Odbiór odpadów komunalnych z terenu gminy odbywa się na podstawie zapisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rada Gminy w Ciasnej uchwaliła akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku oraz szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Gminnym systemem gospodarki odpadami objęte zostały wszystkie nieruchomości zamieszkałe z terenu gminy, natomiast odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych odbywa się na podstawie indywidualnie zawartych umów pomiędzy właścicielami nieruchomości.

Opłata za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych obliczana jest w oparciu o liczbę mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość. Rada Gminy Ciasna w dniu 30 lipca 2020 r. podjęła uchwałę nr XX/132/2020 w sprawie wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz uchwałę nr XVII/116/2020 w sprawie zwolnienia w części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w związku z kompostowaniem bioodpadów. Od 1 września 2020 r. stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w przypadku właścicieli nieruchomości zamieszkałej wynosi 25,00 zł na miesiąc od osoby zamieszkującej daną nieruchomość. Podwyższona stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi obowiązuje tego właściciela nieruchomości, który nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny i wynosi 75,00 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej daną nieruchomość. Ponadto ustalono, że właściele nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi, którzy kompostują wszystkie bioodpady stanowiące odpady komunalne we własnym kompostowniku przydomowym, są częściowo zwolnieni z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zwolnienie to wynosi 0,37 zł od osoby na miesiąc.

Podmiotem odbierającym odpady jest wykonawca wybrany zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych. Realizuje on zamówienie publiczne na rzecz Gminy stosując zasady określone w Uchwałach Rady Gminy w Ciasnej z dnia 15 czerwca 2020 roku nr XVIII/122/2020 Rady Gminy Ciasna zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Ciasna oraz nr XVIII/120/2020 Rady Gminy Ciasna z dnia 15 czerwca 2020 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Obecnie Gmina Ciasna ma zawarte następujące umowy dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi:

- na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Ciasna - wykonawcą jest Wywóz Nieczystości oraz Przewóz Ładunków Wiesław Strach, ul. Bór 169, 42-202 Częstochowa oraz PZOM Strach Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w Konopiskach (42-274), ul. Przemysłowa 7.

Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) na terenie gminy Ciasna zlokalizowany jest przy oczyszczalni ścieków w Ciasnej, ul. Nikoli Tesli 10.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z Urzędu Gminy Ciasna zamieszczone w rocznych sprawozdaniach z gospodarowania odpadami za lata 2019-2020 oraz danych GUS.

Odpady komunalne zbierane selektywnie przekazywane są do odpowiednich instalacji w celu poddania procesom odzysku lub unieszkodliwienia zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odpady zmieszane przekazywane są na składowisko odpadów.

Właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów z podziałem na następujące frakcje:

- 1) papieru,
- 2) tworzywa sztucznego, metali, opakowań wielomateriałowych,
- 3) szkła,
- 4) bioodpadów (z wyłączeniem odpadów zielonych),
- 5) odpadów zielonych,
- 6) zużytych opon,
- 7) odpadów niebezpiecznych, przeterminowanych leków i chemikaliów,
- 8) zużytych baterii i akumulatorów,
- 9) zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- 10) mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,
- 11) odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- 12) odzieży i tekstyliów,
- 13) odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek.

Pozostałe niewyselekcjonowane odpady stanowią odpady niesegregowane (zmieszane).

Aktualna częstotliwość odbioru odpadów z nieruchomości:

- dla odpadów zmieszanych i bioodpadów stanowiących odpady komunalne – w okresie od kwietnia do października nie jest rzadsza niż raz na tydzień z budynków wielolokalowych i raz na dwa tygodnie z budynków jednorodzinnych, w okresie od listopada do marca nie rzadziej niż raz na cztery tygodnie z budynków wielolokalowych i raz na cztery tygodnie z budynków jednorodzinnych,
- dla odpadów komunalnych podlegających segregacji tj. dla papieru, szkła, tworzyw sztucznych, metali, opakowań wielomateriałowych oraz zużytych opon – częstotliwość jest dostosowana do liczby wytwarzanych odpadów, jednak nie jest rzadsza niż raz na dwa tygodnie dla budynków wielolokalowych i raz na cztery tygodnie z budynków jednorodzinnych,
- zbiórka odpadów wielkogabarytowych, sprzętu elektrycznego i elektrycznego oraz chemikaliów – prowadzona jest raz w roku.

Jednocześnie wszystkie rodzaje odpadów zbieranych selektywnie mieszkańcy mogą we własnym zakresie przywozić do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Na terenie nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym zaleca się kompostowanie bioodpadów stanowiących odpady komunalne w kompostownikach przydomowych.

Gmina kontroluje nieruchomości zamieszkałe z zakresu stosowania i przestrzegania zasad przepisów ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, w roku 2021 przeprowadzono 12 takich kontroli.

Gmina Ciasna realizuje zadania z zakresu gospodarki odpadami w sposób rzetelny i zgodny z prawem – na uwagę zasługuje fakt prowadzonych kontroli przez pracowników Urzędu Gminy, co pozwala nie tylko na monitorowanie sytuacji związanej z gospodarką odpadami, ale również na wzrost świadomości ekologicznej i wiedzy mieszkańców gminy Ciasna odnośnie właściwego postępowania z odpadami. Praca Urzędu Gminy powinna w dłuższej perspektywie czasu przyczynić się do poprawy poziomów recyklingu odpadów na terenie gminy.

4.8.2.2. Ilości zebranych odpadów

W ostatnich latach z nieruchomości zamieszkałych położonych w gminie Ciasna zebrano:

- w 2020 roku – 2063,1990 Mg odpadów komunalnych, z czego w formie zmieszanej 1613,8300 Mg,
- w 2019 roku – 1902,9830 Mg odpadów komunalnych, z czego w formie zmieszanej 1492,1600 Mg.

Gmina Ciasna osiągnęła poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w wysokości 29%, zatem osiągnięty został poziom wymagany rozporządzeniem. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 roku (Dz. U. z 2017 roku poz. 2412), określa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku. Poziom, który musiał zostać osiągnięty w roku 2020, wynosi 35%. Jeżeli osiągnięty w roku rozliczeniowym poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania jest równy bądź niższy, to poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji zostanie osiągnięty.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 roku (Dz. U. z 2016 roku poz. 2167), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, dla 2020 roku powinien wynosić minimum 50%. Gmina Ciasna osiągnęła poziom 63%, co jest zgodne z wymienionym rozporządzeniem. Natomiast poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych dla 2020 roku powinien wynosić minimum 70%. Gmina Ciasna osiągnęła poziom 100%, co jest również zgodne z rozporządzeniem.

4.8.2.4. Azbest

Na terenie gminy Ciasna została przeprowadzona terenowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, w związku z czym opracowano również Program Usuwania Azbestu – uchwała nr XIX/138/2016 z dnia 30 maja 2016 roku w sprawie przyjęcia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gmina Ciasna na lata 2016-2032.

W 2019 r. usunięto wyroby azbestowe w ilości 36,635 Mg, natomiast w 2020 r. zostało usunięte 18,976 Mg odpadów zawierających azbest. Mieszkańcy mogą się ubiegać o dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przy udziale środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Dane gromadzone w Bazie Azbestowej pozyskiwane są wyłącznie od mieszkańców zainteresowanych demontażem bądź odbiorem wyrobów zawierających azbest z ich posesji, którzy złożą do Urzędu Gminy Ciasna odpowiednie wnioski. Baza Azbestowa zawiera obecnie (stan na maj 2022 roku) informację o występowaniu na obszarze gminy Ciasna 640,834 Mg azbestu, w tym 569,720 Mg należących do osób fizycznych i 71,114 Mg należących do osób prawnych.

Od początku funkcjonowania Bazy Azbestowej z terenu gminy Ciasna do końca 2020 roku usunięto 249,082 Mg, jest to około 39% zinwentaryzowanych wyrobów.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
większość nieruchomości zamieszkałych objętych zbiórką odpadów osiąganie wymaganych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opracowywane rokrocznie sprawozdania sprawnie działający system wywozu odpadów brak zidentyfikowanych dzikich wysypisk na terenie gminy	ciągłe duża ilość odpadów zmieszanych w strumieniu odpadów komunalnych duża ilość odpadów zawierających azbest do unieszkodliwienia wg danych Bazy Azbestowej brak wsparcia finansowego mieszkańców w zakresie usuwania azbestu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
usprawnienia w gospodarce odpadowej zwiększenie świadomości ekologicznej w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami dzięki akcjom edukacyjnym	dzikie wysypiska nieusunięcie odpadów zawierających azbest do 2032 roku

Źródło: opracowanie własne

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów na zasadzie u źródła oraz w PSZOK-u, który przyjmuje szeroki zakres wyselekcjonowanych odpadów. Mieszkańcy mogą także kompostować bioodpady na własnej posesji, co z kolei stanowi o pomniejszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami.

Analiza SWOT wykazała, iż na terenie gminy Ciasna system gospodarki odpadami działa sprawnie. Niemniej jednak gmina zmagą się nadal z problemami takimi jak duża ilość odpadów azbestowych do unieszkodliwienia, a także brakiem wsparcia finansowego mieszkańców w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.

W zakresie gospodarki odpadami wskazane jest dalsze doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Ważnym elementem w zakresie gospodarowania odpadami i zapobieganiu ich powstawania jest świadomość ekologiczna społeczeństwa. Celem prowadzonej edukacji ekologicznej powinno być kształtowanie odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji oraz prawidłowych nawyków dotyczących postępowania z odpadami. Świadomość ekologiczna społeczeństwa, które bierze aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów wymaga ciągłego doskonalenia.

W ramach niniejszego opracowania zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Planowane zadania	Podjęte działania
Inwentaryzacja przyrodnicza istniejących oraz proponowanych pomników przyrody. Prowadzenie prac pielęgnacyjno-konserwacyjnych pomników przyrody oraz drzewostanu o charakterze pomnikowym	W 2017 roku przeprowadza została inwentaryzacja Parku w Sierakowie Śląskim, a następnie w 2021 r. gmina zleciła przygotowanie i opracowanie opinii dendrologicznego, co zakończyło się wydaniem stosownej decyzji w 2021 roku, zgodnie z którą zostały przycięte gałęzie dębu zlokalizowanego w Panoszowie będącym pomnikiem przyrody.
Objęcie ochroną prawną obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo - pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje drzew	
Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zorganizowanie punktów widokowych, tablic informacyjnych	W latach 2019-2020 na obszarach cennych przyrodniczo nie były realizowane zadania z zakresu infrastruktury turystycznej (rozbudowa ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, czy lokowanie tablic informacyjnych).
Wyznaczenie i budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy celem podniesienia wartości przyrodniczej i turystycznej gminy	W ostatnich latach zostało wybudowane około 13 km dróg rowerowych. Drogi te są zlokalizowane wzdłuż DK11 oraz w jej pobliżu.
Edukacja w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	W okresie 2019-2021 działalność edukacyjna była prowadzona głównie przez Nadleśnictwa – Herby i Lubliniec. Nadleśnictwa prowadzą edukację leśną w oparciu o roczny plan edukacji leśnej. Działaniami edukacyjnymi objęte są przedszkola, szkoły, instytucje pedagogiczne w zasięgu administracyjnym nadleśnictw. Ponadto zadania edukacyjne podejmowane są w ramach współpracy z organizacjami ekologicznymi, społecznymi. Działania nadleśnictw prowadzone są w oparciu o własną izbę edukacyjną i ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze. Corocznie nadleśnictwo uczestniczy w akcjach ekologicznych i edukacyjnych o zasięgu ogólnokrajowym np. sadzenie lasu, sprzątanie obszarów leśnych oraz realizowanych we współpracy z LOP i strażą pożarną.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.9.2. Opis stanu obecnego

4.9.2.1. Krajobraz i ukształtowanie terenu gminy

Gmina Ciasna położona jest na styku występowania utworów dwóch okresów geologicznych - jury dolnej i triasu. Utwory tych dwóch okresów zostały w wielu miejscach przykryte osadami młodszymi - czwartorzędowymi.

Najważniejsze elementy budowy morfologicznej występujące na omawianym terenie to:

- doliny rzek,
- tarasy nadzalewowe,
- wzgórza ostańcowe,
- formy pochodzenia eolicznego – wydmy.

Na terenie gminy większe kompleksy leśne znajdują się w wschodniej i zachodniej części gminy. Są to najczęściej bory sosnowe z niewielkim udziałem gatunków liściastych. Stanowią ważny element krajobrazu pełniąc w nim wielorakie funkcje, zamykają horyzont, osłaniając wiele dysharmonizujących obiektów, wyciszają hałas antropogeniczny pochodzący z dróg czy linii kolejowej, retencjonują wodę oraz stanowią ważny walor turystyczny.

Ze względu na zmeliorowanie terenu, mała ilość „dzikich” wyrobisk i tym samym mała ilość nieużytków oraz rozproszoną zabudowę brak jest śródpolnych zadrzewień. Lasy oraz pasy drzew przy drogach w znaczący sposób urozmaicają krajobraz.

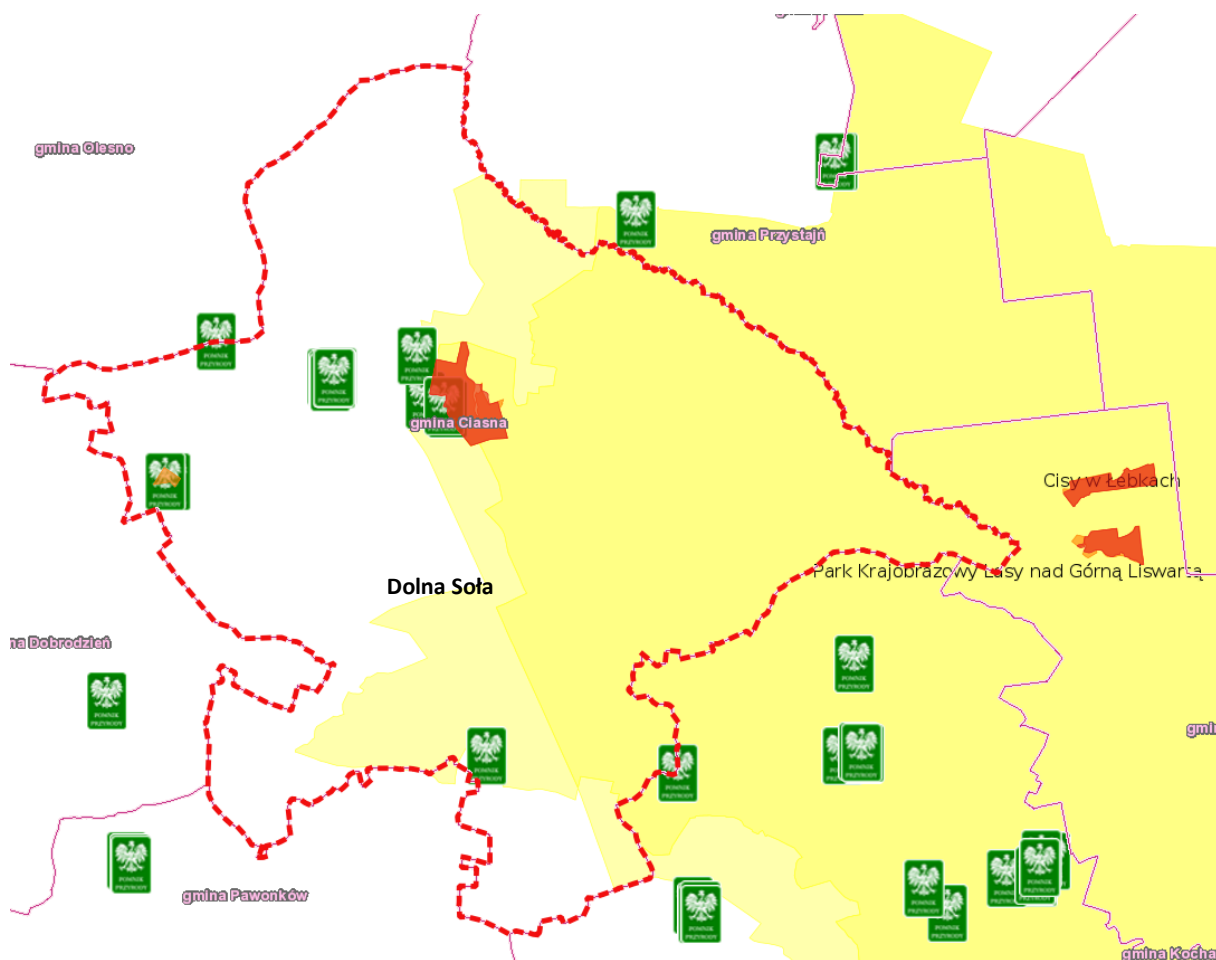
4.9.2.2. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ciasna

Na terenie gminy Ciasna znajdują się formy ochrony przyrody określone w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r. poz. 916):

- pomniki przyrody,
- obszar Natura 2000,
- rezerваты przyrody,
- park krajobrazowy.

Pomniki przyrody na terenie gminy tworzą:

- dąb szypułkowy w Sierakowie,
- grupa 11 lip drobnolistnych w parku pałacowym w Sierakowie,
- buk pospolity w Nadleśnictwie Lubliniec,
- dąb szypułkowy w Nadleśnictwie Lubliniec,
- dąb szypułkowy w Nadleśnictwie Lubliniec,
- wiąz szypułkowy w Nadleśnictwie Lubliniec,
- jesion wyniosły w Nadleśnictwie Lubliniec.

Rysunek 14 Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ciasna

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp: 04.05.2022 r.)

Na terenie gminy Ciasna ostoję cennych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt stanowi obszar NATURA2000:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Łęgi w lasach nad Liswartą” (PLH120083) - stanowi rozległy kompleks leśny, przez którego środek przepływa rzeka Liswarta. Cały teren pokrywają lasy, w 88% to są lasy liściaste, w 12% iglaste. Dolina rzeki Liswarty została w znacznej części wylesiona, jednak siedliska łęgowe zachowały się w wielu miejscach kompleksu leśnego, wzdłuż leśnych potoków, wśród których znajdują się także cieki o sporych rozmiarach, jak na przykład potok Jeżowski. W lasach nad Liswartą utworzone zostały dotychczas trzy rezerваты przyrody i wszystkie chronią najlepiej zachowane w regionie fragmenty siedlisk łęgowych. O wyjątkowych walorach „Łęgu nad Młynówką” decydują również stanowiska gatunków roślin objętych ochroną oraz rzadkich gatunków roślin górskich jak liczny dąb górski. Łęg jesionowy otoczony jest wąskim pasem grądu subkontynentalnego, który

bezpośrednio przylega do pól uprawnych otaczających rezerwat od zachodu i stanowi w ten sposób strefę buforową ograniczającą niekorzystny wpływ obszarów użytkowanych rolniczo na najcenniejszy płat łągi jesionowego. Podgórski łągi jesionowy występuje przede wszystkim na pogórzu Sudetów i Karpat. W pasie wyżyn południowej Polski jest rzadko spotykanym typem siedliska leśnego, i z tego względu, jest szczególnie cennym obiektem.

Dla obszaru Natura 2000 nie został jeszcze utworzony plan zadań ochronnych.

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” powołany został rozporządzeniem Wojewody Częstochowskiego z dnia 21.12.1998 roku (Dz.U. Nr 28/98) na terenie trzech Nadleśnictw - Herby, Koszęcin i Lubliniec. Park wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Wśród lasów Parku przeważają bory mieszane świeże oraz wilgotne, w drzewostanie dominuje sosna zwyczajna. Wzdłuż cieków rosną bogate lasy łąkowe z cennym zbiorowiskiem podgórskiego łągi jesionowego.

Rezerwat przyrody „Cisy koło Sierakowa”

Rezerwat „Cisy koło Sierakowa” utworzono 17.05.1957 roku celem ochrony cisa pospolitego *Taxus baccata* występującego na swym naturalnym stanowisku. W ujęciu fitytosocjologicznym na terenie rezerwatu można wyróżnić następujące zespoły roślinne: przystumykowy łągi jesionowo-olszowy *Circaeo-Alnetum*, środkowopolski sosnowo dębowy bór mieszany *Quercus robur*-*Pinetum*, grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* i kwaśną buczynę niżową *Luzulo pilosae*-*Fagetum*. Ten ostatni przedstawia największą wartość ze względu na stary, ponad 150-letni drzewostan, pod którego okapem rośnie prawie cała, populacja cisa występująca w obrębie rezerwatu.

Rezerwat przyrody „Łęgi nad Młynówką”

Łęgi nad Młynówką to rezerwat przyrody położony na obszarze leśnictwa Panoszów, utworzony przez Wojewodę Śląskiego rozporządzeniem Nr 2/7 z dnia 18.01.2007 r. Powierzchnia rezerwatu to 126,79 ha. Celem ochrony jest zachowanie podgórskiego łągi jesionowego *Carici remotae*-*Fraxinetum* z udziałem gatunku charakterystycznego turzycy rzadkokłosej. Występuje tu 7 gatunków roślin chronionych: barwinek pospolity, bluszcz pospolity, grąźel żółty, kukułka plamista, kukułka Fuchsa, listera jajowata oraz wawrzynek wilczełyko. Z roślin górskich stwierdzono tu następujące gatunki: bez koralowy, kozłek bżowy, liczydło górskie, starzec kędzierzawy, trybula lśniąca, trzcinnik owłosiony, wiechlina odległokłosa. W części obszaru, gdzie odpływ wód jest słaby znajduje się ols porzeczkowy *Ribesio nigri*-*Alnetum*.

4.9.2.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Pod względem przyrodniczym gmina położona jest na pograniczu V Krainy przyrodniczo leśnej - Wyżyny Środkowopolskiej, dzielnic 6 - Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej.

Lasy na terenie gminy występują w większości na dwóch siedliskach: bór świeży (Bśw) oraz bór mieszany świeży (BMśw). Występują również na wielu mniejszych powierzchniach inne siedliska, z których najcenniejsze przyrodniczo (nie gospodarczo) są olsy i łągi.

Gatunkiem panującym jest sosna pospolita (*Pinus silvestris*). Gatunek ten to niemal 90% wszystkich drzew rosnących w lasach. Innymi gatunkami których udział wynosi około 3% (w zależności od obrębów) to brzoza, olcha i świerk. Pozostałe gatunki jak dąb, lipa, klony czy inne gatunki stanowią domieszki w drzewostanach.

Ze względu na to, iż kompleksy leśne na terenie gminy posiadają duże powierzchnie oraz posiadają połączenia z innymi kompleksami dużych lasów stanowią ważne zbiorowiska ekosystemów.

Gmina Ciasna leży na obszarze 2 Nadleśnictw – Lubliniec oraz Herby.

Nadleśnictwa prowadzą edukację leśną w oparciu o roczny plan edukacji leśnej. Działaniami edukacyjnymi objęte są przedszkola, szkoły, instytucje pedagogiczne w zasięgu administracyjnym nadleśnictw. Ponadto zadania edukacyjne podejmowane są w ramach współpracy z organizacjami ekologicznymi, społecznymi. Działania nadleśnictw prowadzone są w oparciu o własną izbę edukacyjną i ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze. Corocznie nadleśnictwo uczestniczy w akcjach ekologicznych i edukacyjnych o zasięgu ogólnokrajowym np. sadzenie lasu, sprzątanie obszarów leśnych oraz realizowanych we współpracy z LOP i strażą pożarną.

Powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Ciasna w zasięgu Nadleśnictwa Herby wynosi 62,0162 ha i objęte są Planem Urządzenia Lasu na okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2026 r. W latach 2019-2021 na terenie gminy Ciasna nadleśnictwo odnowiło 7,68 ha zrębów zupełnych i 1,64 ha luk w drzewostanach.

Powierzchni lasów leżących na terenie Gminy Ciasna będących w zarządzie Nadleśnictwa Lubliniec wynosi 4827,0338 ha i objęte są Planem Urządzenia Lasu na okres gospodarczy od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2029 r. W latach 2019-2021 Nadleśnictwo Lubliniec nie odnawiało ani nie zalesiało gruntów leśnych.

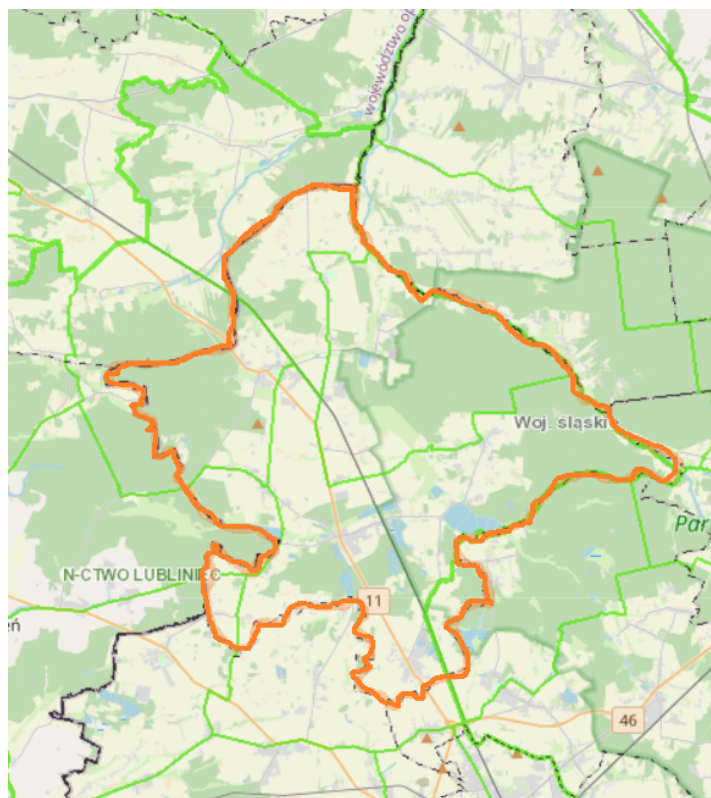
Dla lasów prywatnych na terenie gminy Ciasna opracowano:

- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Ciasna. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Dzielna. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Glinica. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Jeżowa. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Molna. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Panoszów. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Sieraków. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Wędzina. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,
- Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa powiatu lublinieckiego. Obręb Zborowskie. Okres obowiązywania 1.01.2019 r.- 31.12.2028 r.,

wykonane na zlecenie Starosty Lublinieckiego.

Jednocześnie wykonano także Uproszczony Plan Urządzenia Lasu KOSPAN, ul. Lubliniecka 28, 42-793 Ciasna. Okres obowiązywania 1.01.2020 r.- 31.12.2029 r. na zlecenie podmiotu.

Obszary leśne na terenie gminy Ciasna przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 15 Obszary leśne na terenie gminy Ciasna

Źródło: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy> (dostęp: 05.05.2022 r.)

4.9.2. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak występowania istotnych zagrożeń ekologicznych obszar Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) liczne pomniki przyrody obecność rzeki Liswarty, w dolinie której występują cenne siedliska przyrodnicze bogactwo gatunkowe, w tym gatunków chronionych	zapotrzebowanie na tereny pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
nasadzenia, odnowienia zieleni wysokiej utrzymanie form ochrony przyrody w dobrej kondycji poprzez wykonywanie prac pielęgnacyjno-konserwujących i ochronnych edukacja ekologiczna	zanieczyszczenie środowiska (powietrza, gleb, wód) brak środków finansowych na realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla lasów i form ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Na terenie gminy Ciasna ustanowiono liczne formy ochrony przyrody, z których na szczególną uwagę zasługuje obszar Natura 2000 oraz rezerваты przyrody, wyznaczone dla ochrony cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych występujących w gminie.

Z punktu widzenia ochrony przyrody niekorzystnym zjawiskiem, związanym z intensywnym rozwojem gospodarczym gminy na przestrzeni ostatniej dekady, jest wzrost zapotrzebowania na obszary pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową.

Analiza SWOT wskazuje, że zagrożeniem dla zasobów przyrodniczych i leśnych na terenie gminy są przede wszystkim zanieczyszczenia środowiska (powietrza, wód, gleb) oraz brak środków finansowych na realizację zadań ochronnych. Wskazane jest dokonywanie nowych nasadzeń, prowadzenie prac pielęgnacyjnych dla ustanowionych pomników przyrody, a także szeroko pojętej edukacji ekologicznej.

W ramach niniejszego opracowania zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

CELE ZAPISANE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA”	
Cel długoterminowy do 2020 roku: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	
Planowane zadania	Podjęte działania
Remonty i modernizacje remiz oraz doposażenie Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej	W 2019 roku OSP Sieraków Śląski otrzymało fabrycznie nowy średni samochód ratowniczo-gaśniczy - wóz bojowy Renault GBART 3/16. Zadanie zostało dofinansowane w ramach RPO Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 i zamknęło się kwotą 779 801,50 zł. Dotychczas użytkowany przez OSP Sieraków Śląski samochód Star został przekazany do Glinicy. Również w 2019 roku Gmina Ciasna przekazała dotację 10 000 zł dla OSP Glinica na zakup lekkiego samochodu, który zastąpił wysłużonego Volkswagena T4. Systematyczna wymiana taboru samochodowego oraz dosprzętowanie i umundurowanie OSP pozwala na pełną realizację zadań jednostek ochrony ppoż., jak też szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego oraz zarządzania kryzysowego. Na bieżąco przekazywane są dotacje na dosprzętowanie poszczególnych jednostek, a także zlecane coroczne przeglądy techniczne i legalizacje posiadanego sprzętu. Strażacy – ratownicy na bieżąco uczestniczą w szkoleniach, zawodach i ćwiczeniach, co zapewnia mieszkańcom gminy bezpieczeństwo na odpowiednio wysokim poziomie.
Informowanie społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożenia i sposobu zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia	W przypadku ostrzeżeń meteorologicznych, hydrologicznych, dotyczących jakości powietrza na stronie internetowej gminy zamieszczane są stosowne komunikaty.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Ciasna

4.10.2. Opis stanu obecnego

Podstawowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska dotyczącym przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz zagadnienie współpracy międzynarodowej w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej o zasięgu transgranicznym. Zgodnie z ww. ustawą poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Natomiast przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie. Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego.

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, podmiot dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, w razie wystąpienia takiej awarii, wojewoda poprzez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje marszałka województwa. W razie wystąpienia awarii wojewódzki inspektor ochrony środowiska może w drodze decyzji:

- zarządzić przeprowadzenie właściwych badań dotyczących przyczyn, przebiegu i skutków awarii,
- wydać zakazy lub ograniczenia w korzystaniu ze środowiska.

Prowadzący zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku sporządza program zapobiegania poważnym awariom przemysłowym i wdraża ten program za pomocą systemu zarządzania bezpieczeństwem, gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem. W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej opracowuje się wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

Rodzaje i ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w danym zakładzie decydują o uznaniu go za stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej i zaliczeniu go do jednej z dwóch grup - zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii. Kwalifikacji dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r, poz. 138).

Na terenie gminy Ciasna nie występują zakłady przemysłowe zaliczone do grupy dużego czy zwiększonego ryzyka.

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i podtopienia, a także ewentualne zagrożenia chemiczne. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływ ma bliskie sąsiedztwo budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, schody, więźba dachowa i pokrycia dachów) oraz magazynowane w nich środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Potencjalne zagrożenie może stwarzać także transport toksycznych substancji przemysłowych przewożonych cysternami samochodowymi przez teren gminy. W celu wyeliminowania ewentualnego zagrożenia, wyznacza się trasy optymalnego przewozu substancji niebezpiecznych. Ma to jednak miejsce tylko w przypadku transportu substancji szczególnie niebezpiecznych, gdy występuje konieczność ich eskorty przez policję bądź straż pożarną. W pozostałych przypadkach, jeśli znaki drogowe tego nie zabraniają, transport może się odbywać po trasach dogodnych z punktu widzenia przewoźnika.

W ostatnich latach na terenie gminy Ciasna nie miały miejsca poważne awarie związane z transportem substancji niebezpiecznych.

4.10.2.1. Centrum Zarządzania Kryzysowego w Lublińcu

W Lublińcu funkcjonuje Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK). Głównym zadaniem PCZK jest pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania. Do pozostałych zasadniczych zadań PCZK należy:

- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej;
- nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemem wczesnego ostrzegania ludności;
- współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska;
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne.

Utworzenie PCZK jest spełnieniem wymogu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

4.10.2.1. Miejscowe zagrożenia

Usuwaniami różnego rodzaju zdarzeń i ich skutków zajmują się Państwowa Straż Pożarna oraz Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ciasnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dzielnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Glinicy,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jeżowej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Molnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sierakowie Śląskim,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wędzinie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zborowskim.

Na terenie gminy Ciasna funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z tego dwie (OSP Ciasna i Sieraków Śl.) należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Skupiają łącznie 243 członków, z tego 140 członków czynnych, uprawnionych do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych. W rozbiu na poszczególne jednostki OSP: Ciasna – 20, Dzielna – 15, Glinica – 12, Jeżowa – 12, Molna – 16, Sieraków Śl. – 29, Wędzina – 18, Zborowskie – 18. Wszyscy ratownicy są odpowiednio przeszkoleni, ubezpieczeni i przebadani przez lekarza medycyny pracy.

4.10.2.2. Działalność kontrolna

Realizowanie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach zadań z zakresu poważnych awarii polega na:

- przeprowadzaniu kontroli podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;

- prowadzeniu rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów zaliczonych do zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii;
- rejestrowaniu zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii;
- przeprowadzaniu kontroli w sprawie zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii, badaniu przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska;
- współdziałaniu w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej zwalczania oraz sprawowaniu nadzoru nad usuwaniem skutków tej awarii.

Na terenie gminy Ciasna nie występują zakłady o dużym czy zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, dlatego też w ostatnich latach Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie prowadził kontroli w tym zakresie na terenie gminy.

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria związana z transportem substancji niebezpiecznych, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne i ich oznakowania realizowane na drogach m.in. przez policję.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
8 stale wyposażonych jednostek OSP na terenie gminy	występowanie miejscowych zagrożeń, przede wszystkim wypadków samochodowych, pożarów i powodzi
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizację budynków oraz dróg debaty społeczne w zakresie bezpieczeństwa	zagrożenia wypadkowe związane z przebiegiem drogi krajowej nasilające się miejscowe zagrożenia, m. in. pożary, powódzie

Źródło: opracowanie własne

4.10.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Na terenie gminy nie ma zakładów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Głównymi zagrożeniami na terenie gminy jakie mogą wystąpić są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powódzie i podtopienia. Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. Analiza SWOT jako mocną stronę Gminy Ciasna wskazała, iż jednostki Straży Pożarnej są na bieżąco wyposażane i są w stanie reagować niezwłocznie w sytuacjach zagrożeń.

W ramach niniejszego Programu ochrony środowiska zaplanowano cele i zadania, jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna w perspektywie do roku 2027.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027”.

Wszystkie obszary interwencji wskazane w niniejszym dokumencie uwzględniają zagadnienia horyzontalne jakimi są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wyznaczone w ramach każdego obszaru interwencji kierunki działań są spójne z powyższymi zagadnieniami.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z opracowanym w 2013 roku przez Ministerstwo Środowiska „Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla rozwoju społecznego i gospodarczego w Polsce. W związku z tym należy podjąć wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu, szczególnie w sytuacji, gdy wiadome jest, że bez względu na podejmowane działania mające na celu łagodzenie tych zmian, zjawiska z nimi związane będą stanowić coraz większe zagrożenie dla społeczeństwa. Już obecnie w różnych dziedzinach życia w istotny sposób odczuwane są negatywne konsekwencje wynikające ze zmieniających się warunków klimatycznych.

Zmiany klimatu mogą oddziaływać na życie społeczne i gospodarcze, zarówno niekorzystnie jak i korzystnie. Wzrost średniej temperatury powietrza może mieć pozytywne skutki w postaci wydłużenia okresu wegetacyjnego, czy skrócenia okresu grzewczego. Jednakże przewidywane skutki pozytywne nie będą kompensować dominujących zmian negatywnych. Niekorzystnym przejawem zmian klimatycznych będą między innymi zmiany warunków hydrologicznych. Pojawiać się będą długie okresy bezopadowe, przerywane gwałtownymi i nawałnymi opadami. Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną oraz na zbiorniki wodne. Skróci się okres zalegania pokrywy śnieżnej oraz nasili proces ewaporacji, co spowoduje spadek zasobów wodnych. Jednocześnie efektem zmian klimatu będzie wzrost natężenia i częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, stanowiących duże zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa. Podstawowe znaczenie będą miały ulewne deszcze niosące ryzyko powodzi i podtopień oraz osuwisk. Coraz częściej będzie można zaobserwować silne wiatry, a nawet towarzyszące im incydentalnie trąby powietrzne. Bezpośrednie negatywne skutki zmian klimatu to również nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód, zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego, większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni, czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu).

Wśród kluczowych działań, które według zapisów „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” które powinny być realizowane, należy wymienić przede wszystkim: edukację w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków, adaptację do zmian klimatu w miastach, której przykładem może być dostosowanie instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawałnych, ograniczanie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych gatunków i chorób, a także uwzględnianie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień, promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych, uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej. Szczególne znaczenie dla działań adaptacyjnych powinno mieć też prawidłowe zagospodarowywanie terenów, które w znaczący sposób może przyczynić się do ograniczenia skutków zmian klimatu w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Adaptacja do potencjalnych skutków zmian klimatu została rozważona podczas sporządzania niniejszego dokumentu i uwzględniona w nim poprzez zaplanowanie w ramach poszczególnych kierunków interwencji zadań, które przyczynią się do realizacji celów i kierunków działań zapisanych w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Jako nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska, podobnie jak poważne awarie, należy traktować zdarzenia takie jak pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awaria instalacji czy obiektów hydrotechnicznych, itp. Gęsta zabudowa i występowanie w budynkach palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne mogą być przyczyną pożaru. Na terenach rolniczych może wystąpić zanieczyszczenie wód na skutek niewłaściwego magazynowania i stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy sprecyzowano w rozdziale „Zagrożenia poważnymi awariami”. Ponadto w rozdziale tym określono jednostki, które zajmują się identyfikacją takich zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz ograniczaniem i usuwaniem skutków dla środowiska.

5.3. Działania edukacyjne

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 1079 ze zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych. W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek kształtowania pozytywnego stosunku społeczeństwa do ochrony środowiska i popularyzacji tego zagadnienia. Także organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą w swym zakresie działania są zobowiązane uwzględniać w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska.

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie prawidłowych, proekologicznych postaw wśród społeczeństwa, które dzięki temu będzie podejmować działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont czasowy niniejszego Programu, do którego jednakże można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Poszczególne elementy prowadzonej edukacji ekologicznej powinny być dobrane w taki sposób, by dotrzeć do wszystkich grup społecznych niezależnie od wieku, sytuacji materialnej czy poziomu wykształcenia. Niezwykle istotne jest również, by działania realizowane były w szkołach, a nawet przedszkolach, co pozwoli na ukształtowanie u dzieci właściwych postaw proekologicznych i przyniesie wymierne korzyści w przyszłości.

W ramach działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie gminy organizuje się różnorakie akcje, spotkania, konkursy, warsztaty czy imprezy plenerowe. W ostatnich latach gmina Ciasna prowadziła szereg działań edukacyjnych, które były głównie związane z tematyką ochrony powietrza, właściwego postępowania z odpadami i zapobiegania ich powstawaniu, ochrony zasobów przyrodniczych, natomiast pozostałe komponenty środowiskowe zostały uwzględnione w toku zajęć poświęconych wymienionej tematyce. Wiele akcji edukacyjnych prowadzonych było przez placówki przedszkolne i szkolne z terenu gminy, co dało możliwość budowania świadomości społeczeństwa wśród najmłodszej części społeczeństwa. Zrealizowane działania zostały szczegółowo przedstawione we wcześniejszych rozdziałach niniejszego Programu.

Gmina Ciasna w kolejnych latach powinna kontynuować prowadzoną wśród mieszkańców edukację ekologiczną i rozwijać podjętą współpracę z organizacjami społecznymi i innymi instytucjami przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań o tematyce ekologicznej i przyrodniczej.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców gminy przyczyni się do powstania właściwych nawyków w zakresie korzystania z zasobów środowiska naturalnego w celu ich ochrony, ale też ze względu na wykształcenie poczucia odpowiedzialności o całość otaczającej przyrody pozwoli zmniejszyć społeczne przyzwolenie na zachowania antyekologiczne.

Tematykę edukacji ekologicznej uwzględniono podczas tworzenia niniejszego Programu i w związku z tym w opracowanych harmonogramach zadań dotyczących poszczególnych obszarów interwencji wskazano do realizacji zadania związane z kształtowaniem świadomości ekologicznej.

5.4. Monitoring środowiska

Podstawowym źródłem danych i informacji o stanie środowiska jest państwowy monitoring środowiska. Od 2019 roku jest on prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - na terenie województwa śląskiego za pośrednictwem Regionalnego Departamentu Monitoringu Środowiska w Katowicach.

Państwowy monitoring środowiska wspomaga działania na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie społeczeństwa i organów administracji publicznej o stanie elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów, a także o występujących zmianach stanu elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby i ziemi, hałasu, promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych oraz elementów różnorodności biologicznej.

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykorzystywane są przez organy administracji na potrzeby zarządzania środowiskiem, w tym do prowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, wydawania pozwoleń na wprowadzania do środowiska substancji lub energii czy tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów dotyczących w całości lub w części ochrony środowiska. Ponadto uzyskane w ramach monitoringu dane są podstawą do oceny skuteczności wdrażanych działań i rozwiązań mających na celu poprawę stanu środowiska.

Opisane powyżej zagadnienie wzięto pod uwagę przy opracowywaniu niniejszego „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” i w związku z tym wśród zaplanowanych do realizacji zadań zostały także wskazane zadania związane z prowadzeniem monitoringu poszczególnych komponentów środowiska.

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba termomodernizacji budynków a) użyteczności publicznej b) jednorodzinnych źródło danych: mieszkańcy gminy Ciasna, Gmina Ciasna	a) 1 b) 24	a) 3 b) ok. 30	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i jednorodzinnych	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane mieszkańców Gminy Ciasna	brak środków finansowych
			Liczba sensorów powietrza na terenie gminy źródło danych: Gmina Ciasna	2	wg potrzeb		Kontrola i zarządzanie danymi odnośnie zanieczyszczenia powietrza	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
			Liczba wymienionych kotłów źródło danych: mieszkańcy gminy Ciasna	20	wg potrzeb		Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych poprzez wymianę źródeł ciepła	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane mieszkańców Gminy Ciasna	brak środków finansowych mieszkańców brak zaangażowania przedsiębiorców
			Ilość budynków objętych monitoringiem źródło danych: Gmina Ciasna	0%	100%		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
			Liczba akcji na rok źródło danych: Gmina Ciasna	ok. 2	5		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych

			Funkcjonowanie systemu informacyjnego dla mieszkańców źródło danych: GIOŚ	tak	tak		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane GIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w ciągu roku źródło danych: WIOŚ	3	wg potrzeb i zgłoszeń	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych
			Długość sieci: gazowej [mb] źródło danych: GUS	28 500	wg potrzeb i inwestycji		Modernizacja, rozbudowa i poprawa stanu sieci infrastruktury technicznej na obszarze gminy	Zadanie monitorowane PSG Sp. z o.o. Oddziału w Zabrze	brak środków finansowych
			Długość dróg rowerowych (km) źródło danych: Gmina Ciasna	ok. 14	wg potrzeb i środków finansowych	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu, na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych brak porozumienia z właścicielami
			Liczba odcinków dróg remontowanych i modernizowanych źródło danych: Gmina Ciasna, Starostwo Powiatowe w Lublińcu	18	ok. 12		Budowa i przebudowa dróg lokalnych i drogi krajowej	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane Powiatu Lublińskiego, GDDKIA	brak środków finansowych

Tabela 13 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i jednorodzinnych	Gmina Ciasna	ok. 2 000					środki własne Gminy Ciasna, POiŚ/RPO	brak środków finansowych
		Kontrola i zarządzanie danymi odnośnie zanieczyszczenia powietrza	Gmina Ciasna	ok. 100					środki własne Gminy Ciasna, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych poprzez wymianę źródeł ciepła	Gmina Ciasna	ok. 1 000					środki własne Gminy Ciasna, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Ciasna	10	10	10	10	100	środki własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Ciasna	5	5	5	5	50	środki własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
		Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	Gmina Ciasna	ok. 1 000					środki własne Gminy Ciasna, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW, FDS	brak środków finansowych
		Budowa i przebudowa dróg lokalnych i drogi krajowej	Gmina Ciasna	ok. 60 000					środki własne Gminy Ciasna (możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 14 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i jednorodzinnych	mieszkańcy	ok. 20 000	środki własne mieszkańców, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW	-
		Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych poprzez wymianę źródeł ciepła	mieszkańcy	ok. 5 000 – 10 000	środki własne mieszkańców, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	GIOŚ	30	środki własne GIOŚ, POiŚ/RPO	-
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ Katowice	koszty administracyjne	środki WIOŚ	działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Modernizacja, rozbudowa i poprawa stanu sieci infrastruktury technicznej na obszarze gminy	Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A., PSG Sp. z o.o. Oddział Zabrze	koszty wg planów inwestycyjnych	środki PSG Sp. z o.o. Oddział Zabrze, Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A.,	-
		Budowa i przebudowa dróg lokalnych i drogi krajowej	Powiat Lubliniecki, GDDKiA	koszty wg planów inwestycyjnych	środki powiatu lublinieckiego, Budżetu państwa, POiŚ/RPO	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.2. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu akustycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	Klimat akustyczny	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba zmodernizowanych dróg źródło danych: Gmina Ciasna, Starostwo Powiatowe w Lublińcu	ok. 18	ok. 12	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane Powiatu Lublinieckiego, GDDKIA	-
			Ilość decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu źródło danych: Starostwo Powiatowe w Lublińcu	0	według potrzeb		Redukcja hałasu przemysłowego poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych i organizacyjnych	Zadanie monitorowane zakładów przemysłowych	-
			Ilość przedsiębiorstw badanych/ilość naruszeń źródło danych: WIOŚ	3/0	wg potrzeb/0		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

Tabela 15 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Klimat akustyczny	Ograniczenie hałasu drogowego (zadania opisane w części dotyczącej ochrony powietrza)	Gmina Ciasna	Koszty budowy, przebudowy i modernizacji dróg podano w rozdziale „ochrona powietrza atmosferycznego”					środki własne Gminy Ciasna dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 16 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022 - 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Klimat akustyczny	Ograniczenie hałasu drogowego (zadania opisane w części dotyczącej ochrony powietrza)	Powiat Lubliniecki, GDDKIA	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne Powiatu Lublinieckiego, budżetu państwa, dofinansowanie unijne	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Redukcja hałasu przemysłowego poprzez zastosowanie przez zakłady odpowiednich rozwiązań technicznych i organizacyjnych	przedsiębiorstwa	zgodnie z potrzebami	środki własne przedsiębiorstw	w ramach finansowania działalności
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	zgodnie z potrzebami/zgłoszeniami	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb i środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.3. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie własne Gminy Ciasna	ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie monitorowane Starosty Lublinieckiego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane GIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania

Tabela 17 Harmonogram zadań własnych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Pola elektromagnetyczne	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Ciasna	koszty administracyjne					środki własne Gminy Ciasna	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 18 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022 - 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Pola elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	koszty administracyjne	środki własne GIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach zgodnie z rozporządzeniem
		Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Lubliniecki	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Lublinieckiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.4. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP i JCWPd źródło danych: GIOŚ	wody powierzchniowe stan zły wody podziemne stan dobry	wody powierzchniowe stan dobry wody podziemne stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane GIOŚ	brak
			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków źródło danych: PGW WP	stałe prace utrzymaniowe i konserwacyjne na ciekach naturalnych, budowlach przeciwpowodziowych oraz urządzeniach wodnych	dalsza konserwacja i utrzymanie cieków naturalnych, budowli przeciwpowodziowych oraz urządzeń wodnych		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń wodnych Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gminy Ciasna tylko jako współpraca z administratorami cieków i urządzeń wodnych Zadanie monitorowane PGW WP	brakujące środki finansowe

Tabela 19 Harmonogram zadań własnych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do roku 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarowanie wodami	Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń wodnych	Gmina Ciasna we współpracy z PGW WP	realizacja wg potrzeb					budżet Gminy Ciasna, środki PGW WP	zadanie realizowane jako kontynuacja
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Ciasna	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Ciasna oraz zewnętrzne źródła finansowania (np. WFOŚiGW)	zadanie realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 20 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022 - 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu w tym wzmocnienie monitoringu wód	GIOŚ	w zależności od ilości punktów monitoringowych	środki własne WIOŚ	realizacja jako kontynuacja
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	PGW WP	w zależności od potrzeb i możliwości finansowych	środki własne PGW WP	zadanie ciągle
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń wodnych	PGW WP	w zależności od potrzeb i możliwości finansowych	środki własne PGW WP	realizacja jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.5. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Ciasna	77,9 km	ok. 4 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Ciasna	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
			Skanalizowanie Gminy źródło danych: Gmina Ciasna	ok. 50-55%	100%		Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Ciasna		
			Zwodociągowanie Gminy źródło danych: Gmina Ciasna	100%	100%				
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gmina Ciasna	159,21 km	wg potrzeb				
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie/ źródło danych: Gmina Ciasna	przy okazji innych akcji edukacyjnych	kilka/rok	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak zainteresowania mieszkańców Gminy		
			Liczba zewidencjonowanych przydomowych oczyszczalni źródło danych: Gmina Ciasna	17	wg stanu istniejącego	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak kadr i przeszkolonych pracowników

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CIASNA NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2027

			Liczba zewidencjonowanych zbiorników bezodpływowych źródło danych: Gmina Ciasna	706	wg stanu istniejącego	powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły			
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi źródło danych: WIOŚ	6/rok	wg potrzeb		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych

Tabela 21 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do roku 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Ciasna	Gmina Ciasna	ok. 40 000					środki Gminy Ciasna, środki WFOŚiGW	
		Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Ciasna		ok. 25 000						
		Działania edukacyjne, promocyjne		2	2	2	2	20	środki Gminy Ciasna ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/ NFOŚiGW	
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków		koszty administracyjne					środki Gminy Ciasna	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 22 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.6. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Liczba wydanych decyzji w zakresie rekultywacji terenu źródło danych: Starostwo Powiatowe w Lublińcu	2	wg potrzeb	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin	Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Zadanie monitorowane użytkowników złóża	realizacja po zakończeniu eksploatacji
			Czy na terenie gminy występują tereny wymagające rekultywacji źródło danych: Starostwo Powiatowe w Lublińcu	TAK	NIE				
			Liczba terenów osuwiskowych na terenie gminy Ciasna źródło danych: Starostwo Powiatowe w Lublińcu	0	0	Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom	Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach (art. 118 ust. POŚ)	Zadanie monitorowane Starosty Lublinieckiego	zmiany w przepisach brak środków finansowych na realizację zadania

Tabela 23 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów geologicznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do roku 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Zasoby geologiczne	Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Użytkownicy złoża	w zależności od skali przedsięwzięcia					środki własne użytkowników złoża	realizacja po zakończeniu eksploatacji
		Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach (art. 118 ust. POŚ)	Starosta Lubliniecki	według potrzeb					środki własne Powiatu Lublinieckiego	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.7. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb i rolnictwa

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gleby i rolnictwo	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane PODR	kilka/rok	kilka/rok	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji żywności	Zadanie monitorowane Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	0	1		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane GIOŚ	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORIN	22	wg potrzeb		Kontrole rolnictwa prowadzone przez WIORIN	Zadanie monitorowane WIORIN	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Badania poziomu pH oraz zasobności gleb w fosfor, potas i magnez źródło danych: OSChR w Gliwicach	TAK – 54 gospodarstwa	wg potrzeb		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: • spadkowi zawartości próchnicy, • wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszeniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	Zadanie monitorowane OSChR w Gliwicach	presja na nowe tereny pod zabudowę

Tabela 24 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do roku 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gleby i rolnictwo	Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji żywności	PODR	w zależności od skali przedsięwzięcia					środki własne PODR w Częstochowie	
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	GIOŚ	w zależności od ilości punktów					środki własne GIOŚ	
		Kontrole rolnictwa prowadzone przez WIORIN	WIORIN	w zależności od ilości kontroli					środki własne WIORIN	
		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: • spadkowi zawartości próchnicy, • wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	rolnicy, OSChR w Gliwicach	koszty własne rolników oraz koszty organizacji szkoleń i działań promocyjnych					środki własne rolników, OSChR w Gliwicach, dofinansowanie WFOŚiGW	działalność doradcza

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.8. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość kontroli mieszkańców źródło danych: Gmina Ciasna	b.d.	wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie własne Gminy Ciasna	
			Ilość rocznie usuwanych odpadów z terenów publicznych źródło danych: Gmina Ciasna	brak dzikich wysypisk	brak dzikich wysypisk		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów (dodatkowo tereny przydrożne)	Zadanie własne Gminy Ciasna	
			Opracowane i przyjęcie uchwałą PUA źródło danych: Gmina Ciasna	tak	tak		Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest – aktualizacja PUA	Zadanie własne Gminy Ciasna	realizowane w miarę środków finansowych
			Stosunek ilości azbestu usuniętego do ilości pozostałej do usunięcia zgodnie z Bazą Azbestową stan na maj 2022 roku źródło danych: Gmina Ciasna	249,082 640,834	wszystkie zinwentaryzowane wyroby azbestowe usunięte		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Zadanie własne Gminy Ciasna	
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Gmina Ciasna	100%	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne Gminy Ciasna	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Ciasna	1-2	5		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej doskonalenia segregacji odpadów komunalnych	Zadanie własne Gminy Ciasna	
			Liczba kontroli przedsiębiorców w zakresie gospodarki odpadami źródło danych: WIOŚ	3	wg potrzeb		Prowadzenie kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	Zadanie monitorowane WIOŚ	zadanie realizowane na bieżąco

Tabela 25 Harmonogram zadań własnych w zakresie zrównoważonej gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania(w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027 roku		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Gmina Ciasna	zadanie realizowane jest przez pracowników UG w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od ilości kontroli					Środki własne Gminy Ciasna	
		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów (dodatkowo tereny przydrożne)	Gmina Ciasna	koszty zależne od ilości dzikich wysypisk					Środki własne Gminy Ciasna	
		Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest – aktualizacja PUA	Gmina Ciasna	30		-	-	30	Środki własne Gminy Ciasna	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Ciasna	W zależności od poziomu zainteresowania mieszkańców 50-100					Środki własne Gminy Ciasna	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Ciasna	ok. 3 500	ok. 3 500	ok. 3 500	ok. 3 500	ok. 35 000	Środki własne Gminy Ciasna	głównie poprzez placówki oświatowe
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej doskonalenia segregacji odpadów komunalnych	Gmina Ciasna	5/rok					Środki własne Gminy Ciasna	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 26 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zrównoważonej gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach w latach 2022 - 2027(w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G

1.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Prowadzenie kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	realizowane jako kontynuacja
----	--	--	------	------------------------	-------------	------------------------------

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.9. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych, w tym leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby przyrodnicze, w tym leśne	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba działań/akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Ciasna, Nadleśnictwo Herby i Lubliniec	kilkanaście/rok	kilkanaście/rok	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych Gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane Nadleśnictwa Herby, Nadleśnictwa Lubliniec i Starosty Lublinieckiego	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń/wycinka drzew wzdłuż dróg źródło danych: Gmina Ciasna, Starostwo Powiatowe w Lublińcu	421/54 0/49	wg potrzeb/ wg potrzeb		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane Powiatu Lublinieckiego	brak środków finansowych
			Liczba działań promocyjnych źródło danych: Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	kilka	kilkanaście		Promocja działań proekologicznych dla rolników	Zadanie monitorowane PODR w Częstochowie	brak zainteresowania rolników
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania źródło danych: Gmina Ciasna	0	1		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne Gminy Ciasna	przedłużający się okres uchwalenia planów
			Długość nowych ścieżek i szlaków pieszych lub rowerowych źródło danych: Gmina Ciasna	13 km (rowerowe)	wg potrzeb		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych

			Liczba parków i skwerów wybudowanych/ zmodernizowanych źródło danych: Gmina Ciasna	b.d.	wg potrzeb		Budowa, modernizacja oraz pielęgnacja parków i skwerów	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
		Zwiększenie lesistości	Liczba uproszczonych planów/inwentaryzacji źródło danych: Gmina Ciasna	1	wg potrzeb		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Zadanie monitorowane Starosty Lublinieckiego	brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urządzania lasów (%) źródło danych: Starostwo Powiatowe w Lublińcu	100	100	Zrównoważony rozwój lasów	Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych	Zadanie monitorowane Powiatu Lublinieckiego	brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień/odnowień na rok (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Herby i Lubliniec	7,68	wg PUL		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane Nadleśnictwa Herby i Lubliniec	brak zainteresowania zalesieniami

Tabela 27 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych, w tym leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027 roku		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zasoby przyrodnicze, w tym leśne	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Ciasna	5	5	5	5	50	środki własne Gminy Ciasna	-
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej,	Gmina Ciasna	20	20	20	20	200	środki własne Gminy Ciasna	-

		prace pielęgnacyjno - konserwacyjne zieleni przydrożnej								
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Ciasna	wg potrzeb					środki własne Gminy Ciasna	
		Budowa, modernizacja oraz pielęgnacja parków i skwerów	Gmina Ciasna	wg potrzeb					środki własne Gminy Ciasna, środki WFOŚiGW/NFOŚiGW, POIiŚ/RPO	-
		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	Gmina Ciasna	wg potrzeb					środki własne Gminy Ciasna, środki WFOŚiGW/NFOŚiGW, POIiŚ/RPO	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 28 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych, w tym leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby przyrodnicze, w tym leśne	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Herby i Lubliniec, Starosta Lubliniecki	20-30/rok	środki własne Nadleśnictwa Herby i Lubliniec, Powiatu Lublinieckiego, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Powiat Lubliniecki	wg potrzeb	środki własne Powiatu Lublinieckiego, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Promocja działań proekologicznych dla rolników	PODR Częstochowa	100	środki własne PODR	w razie potrzeby
		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Starosta Lubliniecki	wg potrzeb	środki własne Powiatu Lublinieckiego	
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych	Starosta Lubliniecki	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Lublinieckiego	w razie potrzeby
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Nadleśnictwo Herby i Lubliniec	20/rok	środki własne Nadleśnictwa Herby i Lubliniec	w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

6.10. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych	Ilość kontroli w zakresie ochrony środowiska w przedsiębiorstwach źródło danych: dane WIOŚ	19	wg potrzeb/zgłoszeń	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Zadanie monitorowane WIOŚ, przedsiębiorstw	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek OSP, które dostały wsparcie źródło danych: Gmina Ciasna	2	wg potrzeb		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Zadanie własne Gminy Ciasna	brak środków finansowych
		Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska	Liczba poważnych awarii na terenie gminy źródło danych: WIOŚ	0	0		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku w razie zaistnienia takiej konieczności	Zadanie monitorowane sprawców awarii	brak potrzeby realizacji zadania z powodu braku awarii
			Ilość kontroli transportu substancji niebezpiecznych źródło danych: dane Policji	0	wg potrzeb		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	Zadanie monitorowane Wojewody, Marszałka Woj. Śląskiego, Straży Pożarnej, WIOŚ i organy administracji	
							Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Zadanie monitorowane zarządców dróg	ograniczone środki finansowe
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Ciasna	1-2	1-2	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Gminy Ciasna Zadanie monitorowane: Starosty Lublinieckiego, Policji, PSP, WIOŚ, PWIS	brak zaangażowania mieszkańców

Tabela 29 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gmina Ciasna	według kosztorysów inwestycji					środki własne Gminy Ciasna, WFOSiGW	w ramach posiadanych środków
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii		20					środki własne Gminy Ciasna	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Ciasna, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 30 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii	w zależności od potrzeb	środki sprawcy awarii	realizacja w razie potrzeby
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	RDOŚ	w zależności od potrzeb	środki RDOS	realizacja w razie potrzeby
		Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	zarządcy dróg, policja	koszt znaków	środki zarządców dróg	realizacja w razie potrzeby
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	100	środki Policji, PSP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

7. System realizacji Programu ochrony środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację programu ochrony środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r., poz.1079). Wynikają one z obowiązków i kompetencji gminy. Narzędziem, które koordynuje i spaja w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest program ochrony środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy Gminy, instytucji i organizacji oraz podmiotów gospodarczych działających na jej terenie.

W procesie wdrażania zapisów niniejszego Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w jego opracowanie, opiniowanie i uchwalanie, ale też inne jednostki administracji samorządowej i rządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także podmioty gospodarcze i osoby fizyczne.

Procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona tak, by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji zestawionych w dokumencie celów i zadań środowiskowych. Niezbędne jest, by w procesie wdrażania Programu wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem czego możliwa będzie jego realizacja przy zachowaniu ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego. W każdej fazie wdrażania programu powinni uczestniczyć mieszkańcy gminy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów dokumentu jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań przez poszczególne jednostki świadome własnej roli w jego wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenie spoczywa na Wójcie Gminy Ciasna, który współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu wynikające z ich kompetencji.

Źródła finansowania Programu mogą stanowić środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, NFOŚiGW w Warszawie, RPO WM 2021-2027 oraz innych funduszy unijnych, itp.

Tabela 31 Działania w ramach zarządzania środowiskiem w gminie Ciasna

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2022 -2027	Instytucje uczestniczące
1.	Wdrażanie programu ochrony środowiska	Raport z wykonania programu (co dwa lata)	Gmina Ciasna, inne jednostki wdrażające Program
		Opracowanie programu ochrony środowiska i jego okresowa aktualizacja	Gmina Ciasna
2.	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Gmina Ciasna, Starosta Lubliniecki, WIOŚ, GIOŚ, organizacje pozarządowe
3.	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów, instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Ciasna, Starosta Lubliniecki
4.	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi	GIOŚ, WSSE, PIG oraz inne podmioty wskazane przepisami prawa

Źródło: pracowanie własne

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji działań objętych programem ochrony środowiska jest ciągły monitoring oraz kontrola prowadzenia zapisanych w nim zadań. Raporty z wykonania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” Wójt Gminy Ciasna jest zobowiązany sporządzać co dwa lata i przedstawiać je Radzie Gminy w Ciasnej, a także przekazywać do organu wykonawczego powiatu lublinieckiego.

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2022, poz. 1079 z późn. zm.), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie.

Niniejszy dokument jest zgodny z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz spójny z założeniami opracowanych wcześniej dokumentów o charakterze strategicznym, planistycznym i programowym szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

W „Programie ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zawarto ocenę aktualnego stanu środowiska w podziale na poszczególne jego komponenty, stanowiące obszary przyszłej interwencji. W niniejszym opracowaniu autorzy za rok bazowy do analizy przyjęli 2021, a w przypadku braku informacji, posłużono się najnowszymi dostępnymi danymi.

Ochrona klimatu i jakość powietrza

Na stan powietrza w gminie Ciasna wpływa głównie niska emisja pochodzącą ze spalania paliw na potrzeby grzewcze w sektorze komunalno-bytowym oraz w mniejszym stopniu z transportu drogowego, szczególnie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu, czyli DK11.

W ostatnich latach w rocznej ocenie jakości powietrza dla strefy śląskiej, do której należy gmina Ciasna stwierdzano przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu, jednocześnie jako główną przyczynę występowania tych przekroczeń wskazane zostało oddziaływanie emisji związanej z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Obszar gminy Ciasna jest zgazyfikowany, a w ostatnich latach można zaobserwować stały wzrost liczby odbiorców gazu oraz zużycia gazu na potrzeby grzewcze.

W najbliższym czasie do zdecydowanego ograniczenia niskiej emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego powinna przyczynić się uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego wprowadzająca na obszarze województwa ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, popularnie nazywaną uchwałą antysmogową.

Gmina Ciasna traktuje poprawę jakości powietrza bardzo poważnie i w związku z tym stara się realizować działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zarówno ze źródeł powierzchniowych, jak i liniowych. Mieszkańcy gminy z kolei we własnym zakresie dokonują wymian kotłów, korzystając z pomocy Programu Czyste Powietrze udzielanej przez WFOŚiGW.

Gmina Ciasna prowadzi działania inwestycyjne mające na celu poprawę i rozbudowę istniejącej infrastruktury drogowej. W kolejnych latach przewidziana jest realizacji modernizacji i przebudowy kilkunastu odcinków na terenie gminy Ciasna.

Zagrożenia hałasem

Na terenie gminy największe zagrożenie dla klimatu akustycznego stwarza hałas generowany przez pojazdy samochodowe, który może być uciążliwy szczególnie dla mieszkańców budynków zlokalizowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drogi krajowa DK11). Oddziaływanie hałasu drogowego częściowo ograniczają prowadzone remonty i modernizacje dróg.

Zarówno na terenie gminy i powiatu lublinieckiego nie były prowadzone pomiary hałasu drogowego przez GIOŚ.

W „Programie ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego” przyjętym przez Sejmik Województwa Śląskiego wskazano szereg odcinków dróg w całym województwie badanym pod kątem uciążliwości akustycznej, najbliżej gminy Ciasna pomiary miały miejsce na drodze krajowej nr 46, które wykazały przekroczenia norm hałasu.

Pola elektromagnetyczne

Na terenie gminy Ciasna instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe średniego i niskiego napięcia, stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W latach 2019-2021 do Starostwa Powiatowego w Lublińcu nie wpłynęły żadne zgłoszenia nowych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne z terenu gminy Ciasna. Wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych prowadzonych na terenie gminy są dużo niższe od wartości dopuszczalnej.

Gospodarowanie wodami

Przez teren gminy Ciasna przepływa rzeka Liswarta. Sieć hydrograficzną uzupełniają liczne potoki i zbiorniki wodne. Za właściwe utrzymanie cieków naturalnych odpowiada Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Ważną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu gospodarki wodnej na terenie gminy odgrywają rowy melioracyjne i system drenarski. Stan wszystkich JCWP z terenu gminy Ciasna jest zły.

Najważniejszy poziom wodonośny na terenie gminy stanowią wody piętra czwartorzędowego. Gmina znajduje się w zasięgu występowania głównego zbiornika wód podziemnych „Zbiornik Lubliniec - Myszków”. Na podstawie ostatnich przeprowadzonych badań monitoringowych stan JCWPd oceniono jako dobry.

Nieznaczny obszar gminy Ciasna (wschodnia granica gminy) jest zagrożony powodzią. Na obszarze gminy Ciasna występuje słabe zagrożenie suszą.

Gospodarka wodno – ściekowa

Gmina posiada własne ujęcie wody. W 2021 r. sieć wodociągowa na terenie gminy Ciasna posiadała długość 159,21 km, a stopień zwodociągowania gminy wynosił 100%. Zużycie wody na terenie gminy Ciasna nie miało określonej tendencji – w 2021 roku spadło w stosunku do roku 2020. W ostatnich latach Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublińcu oceniał stan wody wodociągowej na terenie gminy Ciasna jako dobry.

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2021 r. wynosiła 77,9 km, a stopień skanalizowania gminy kształtował się na poziomie ok. 50-55%. Na przestrzeni lat widoczny jest systematyczny wzrost długości sieci kanalizacyjnej oraz liczby przyłączonych do niej budynków. Funkcjonują 2 komunalne oczyszczalnie ścieków. Na terenie gminy Ciasna zostały wyznaczone 2 Aglomeracje – Ciasna o RLM 3991 i Sieraków Śląski o RLM 3107.

Gmina Ciasna prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków – na koniec 2020 r. nieruchomości zamieszkałych wyposażonych w oczyszczalnie przydomowe było 17, a w zbiorniki bezodpływowe 703.

Zasoby geologiczne

Na terenie gminy Ciasna występuje 7 udokumentowanych złóż surowców naturalnych - piasków i żwirów, surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz glin ceramicznych. Aktualnie nie występują znaczące uciążliwości wynikające z prowadzonej działalności wydobywczej. Gmina Ciasna nie jest zagrożona ruchami masowymi ziemi. 2 podmioty posiadają koncesje na wydobycie i eksploatację kopalin wydane przez Marszałka Województwa Śląskiego w Katowicach oraz 2 podmioty posiadają decyzje o rekultywacji terenu wydane przez Starostę Lublinieckiego.

Gleby i rolnictwo

Na obszarze gminy Ciasna przeważają gleby bielcowe i pseudo bielcowe (płowe). W ostatnich latach nie było prowadzonych badań jakości gleb jako część monitoringu gleb prowadzonego przez GIOŚ. Jakość gleb pobrana w formie próbek w gospodarstwach przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach wskazała na duże zróżnicowanie właściwości gleb. Na terenie gminy realizowane były programy rolnośrodowiskowe dla rolników przez ARiMR, a także kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych i niekwarantannowych oraz w zakresie gospodarowania środkami ochrony roślin przez WIORiN w Katowicach.

Gospodarka odpadami

Odbiór odpadów komunalnych z terenu gminy odbywa się na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Usługi w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów świadczy na rzecz Gminy Ciasna wykonawca wybrany zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych. Gminnym systemem objęte zostały wszystkie nieruchomości zamieszkałe, natomiast odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych odbywa się na podstawie indywidualnie zawartych umów pomiędzy właścicielami nieruchomości, a podmiotem świadczącym usługi w zakresie odbioru odpadów.

W 2020 roku zebrano 2063,1990 Mg odpadów komunalnych, z czego w formie zmieszanej 1613,8300 Mg. Gmina corocznie osiąga wymagane prawem poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych.

Na terenie gminy funkcjonuje punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Ciasna została przeprowadzona terenowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, został opracowany także w 2016 r. Program Usuwania Azbestu. Baza Azbestowa zawiera obecnie informację o występowaniu na obszarze gminy Ciasna 640,834 Mg azbestu.

Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

Na terenie gminy Ciasna powołano formy ochrony określone w ustawie o ochronie przyrody: obszar Natura 2000 wyznaczony dla ochrony cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych, tj. specjalny obszar ochrony siedlisk „Łęgi w lasach nad Liswartą”, a także pomniki przyrody, które stanowi łącznie 17 cennych drzew.

Na terenie gminy Ciasna najczęściej występującymi typami lasów są bór świeży oraz bór mieszany świeży. W drzewostanach najliczniej występuje sosna zwyczajna, brzoza, olcha i świerk. Gmina Ciasna leży na obszarze 2 Nadleśnictw – Lubliniec oraz Herby. Nadleśnictwa realizują prace odnowieniowe i zalesieniowe, a także prowadzi liczne działania edukacyjne.

Zagrożenia poważnymi awariami

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria. Na terenie gminy Ciasna nie występują zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Głównymi zagrożeniami jakie mogą wystąpić są pożary, powodzie i podtopienia, a także wypadki i zdarzenia drogowe, w tym dotyczące pojazdów przewożących substancje niebezpiecznych przez teren gminy.

Po przeprowadzeniu diagnozy obecnego stanu środowiska dla każdego obszaru interwencji została wykonana analiza SWOT obrazująca mocne i słabe strony gminy, a także wskazująca przyszłe szanse i zagrożenia. Następnie sformułowano cele jakie będą realizowane na terenie gminy Ciasna do roku 2027 oraz określono zadania, które przyczynią się do ich osiągnięcia. Będą to zadania własne gminy Ciasna i zadania monitorowane, tj. realizowane przez inne instytucje, organy czy podmioty, a także przedsiębiorców oraz mieszkańców. Dla każdego zadania określono wskaźniki realizacji, które w następnych latach pozwolą ocenić stopień wykonania niniejszego dokumentu. Zadania zapisane w dokumencie mogą być finansowane ze środków własnych oraz ze środków zewnętrznych, takich jak fundusze krajowe czy fundusze unijne.

W trakcie procedury sporządzania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027” zostanie zapewniona możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. 2022 poz. 1029, z późn. zm.). Po pozytywnym zaopiniowaniu projektu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu w Lublińcu zostanie on przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy w Ciasnej.

Realizacja postanowień „Programu ochrony środowiska dla Gminy Ciasna na lata 2022 - 2025 z perspektywą do roku 2027” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa. Co dwa lata będą sporządzane raporty z wykonania niniejszego dokumentu przedstawiające stan realizacji wyznaczonych zadań.